

HÖGSKOLAN
DALARNA

**Ansökan om utökat
examenstillstånd för
ämneslärarexamen i
ämnet *modersmål:
arabiska***

Oktober 2017

HÖGSKOLAN
DALARNA

MISSIV
2017-10-09
HDa dnr 5.2.1-2017/1211

Universitetskanslersämbetet
Box 7703
103 95 STOCKHOLM

**Ansökan om utökat examenstillstånd för ämneslärarexamen i ämnet
*modersmål: arabiska***

Högskolan Dalarna ansöker härmed om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan i ämnet *modersmål: arabiska* i enlighet med examensordningens beskrivning av *ämneslärarexamen* om 270 respektive 300 högskolepoäng.

Antagning beräknas starta tidigast vårterminen 2019 med en årlig antagning av max 15 studenter.

Högskolan Dalarnas förutsättningar att bedriva den sökta utbildningen beskrivs i medföljande ansökan med bilagor.

HÖGSKOLAN DALARNA

Ulf Rydén
Tillförordnad rektor

Förändringar i 2017 års förnyade ansökan om examenstillstånd för ämneslärarexamen i ämnet modersmål: arabiska

Högskolan Dalarna ansökte i oktober 2016 om utökat examenstillstånd för ämneslärarexamen i ämnet arabiska som modersmål, vilket avslogs. Högskolan Dalarna har tagit till sig av de synpunkter som lämnades i bedömargruppens yttrande och i samband med intervjun, vilket framgår i föreliggande förnyade ansökan. Namnet på den nya ansökan är ändrat till *modersmål: arabiska* för att dels uppmärksamma att det är ett samarbete mellan olika ämnen på högskolan med fokus på modersmålsundervisning och dels visa att Högskolan Dalarna hoppas kunna erövra examenstillstånd för fler språk inom ramen för ämnet modersmål och då kunna använda sig av en liknande struktur som den som skrivs fram här och på så vis underlätta samläsning av kurser. Nedan påpekas de specifika förändringar som gjorts i den här förnyade ansökan om examenstillstånd för ämneslärarexamen i modersmål: arabiska.

Lärreresurs

Den vetenskapliga bredd och det ämnesdjup som vi menar krävs för att utbilda blivande modersmålslärare i arabiska är tydligare och mer detaljrikt framskrivna i del 2 i denna nya ansökan under rubriken Samlad lärreresurs. Bland annat har beskrivningen av den ämnesdidaktiska forskning som bedrivs av lärarna och i samarbete med fältet utvecklats. Efter den senaste ansökan har bland annat en lärare i arabiska blivit befordrad till lektor, och därmed har den samlade lärarkompetensen höjts. Under hösten 2017 har även ett arbete påbörjats för att rekrytera ytterligare en lärare till ämnesmiljön med lärarlegitimation och lång erfarenhet av att arbeta som modersmålslärare i arabiska i den svenska skolan, vilket kommer att stärka professionsanknytningen och den ämnesdidaktiska kompetensen i miljön.

Ämnena arabiska och svenska som andraspråk har också sedan den förra ansökan arbetat aktivt för att skapa en mer sammanhållen miljö vilket tagit sig uttryck i gemensamma ämnesmöten och en tydligare integrering av lärreresurserna från de båda ämnena i ämnesblockets samtliga kurser.

I sitt utlåtande om lärreresurs i den förra ansökan påpekar bedömargruppen att arabiska består av formellt och informellt språk och att det är ”viktigt att modersmålslärarna har systematiska teoretiska kunskaper om skillnaden mellan de olika varieteterna av arabiska och deras grammatik.” Högskolan Dalarna håller med om att dialektfrågan är viktig men menar att studenterna bör ha en god grund i modern standardarabiska (MSA) för att kunna ha en referenspunkt och ett grammatiskt ramverk att utgå ifrån. I kurserna *Arabisk grammatik och text* (tidigare *Arabisk lingvistik*) studeras MSA och dess användning problematiseras. I senare kurser som rör arabiska i en skolkontext, bedömning av elevtexter samt flerspråkighet har flera moment lagts till där dialekternas roll och position i ett modersmålsperspektiv diskuteras. Fokus på MSA har också valts i samklang med kursplanen för modersmål i grundskola och gymnasieskola där läs- och skrivkunskaper och möjligheten att ta till sig skönlitteratur samt olika typer av sakprosa på modersmålet lyfts fram, så som även förmågan att formulera egna åsikter och tankar i olika typer av text, inkl. multimodala texter.

Utbildningsmiljö

Inom ämnesmiljön som bär upp ämnesblocket modersmål: arabiska har samarbetet formaliserats med gemensamma ämnesmöten och genom integrering av ämneskunskaper från de båda ämnena i samtliga av ämnesblockets kurser. Flera praktiska kontakter mellan verksamma modersmåls lärare och ämnesmiljön har också knutits och redovisas i texten. Även betydelsefulla förändringar, så som att ämnet arabiska erhöll kandidaträttigheter våren 2017 har skrivits fram i den förnyade ansökan.

Vidare har den forskningsbas som ämnesblocket modersmål: arabiska vilar på vuxit under den senaste tiden och aktuella forskningsprojekt, tillhörande två av högskolans prioriterade forskningsprofiler, är tydligare framskrivna i den förnyade ansökan. Högskolan har vidare startat ett övergripande arbete med arbetsnamnet Sammanhållna akademiska miljöer vilket ger ytterligare stöd åt det samarbete som ämnena Sva och arabiska arbetat fram.

Styrdokument

Kursplanerna som ingår i den planerade utbildningen har reviderats och getts en tydligare inriktning mot den verklighet de färdigutbildade studenterna kommer att möta.

Undervisning, kurslitteratur och examination

Bedömargruppen menar att det är otydligt hur integrationen mellan Sva och arabiska ser ut i de aktuella kurserna; detta har nu förtydligats i den nya ansökan. I alla kurser förutom *Arabisk grammatik och text 1 och 2* finns nu ett samarbete för att ta tillvara på de olika kompetenser som finns i den gemensamma ämnesmiljön. Inför den nya ansökan har också kursinnehåll, mål och kurslitteratur setts över och uppdaterats. Användandet av multimodala texter har tydliggjorts i kurserna *Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv* samt *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter*.

Bedömargruppen uttrycker oro över att språkdidaktik inte finns som en separat kurs samt en undran varför den gemensamma kurs i språkdidaktik som finns på HDa inte används. Den allmänna kursen i språkdidaktik som ges på HDa rör språkundervisning i ett andra-/främmandespråksperspektiv med fokus på romanska och germanska språk, vi har därför valt att inte lägga den kursen som en obligatorisk del i ämnet modersmål utan istället fokusera på de språkdidaktiska frågor som modersmåls lärare kommer att möta i yrkeslivet. För att kunna göra det i relation till det som studenterna själva lär sig är språkdidaktiken inkorporerad som moment i alla ämnesblockets kurser då målgruppen är blivande lärare. Detta syns till exempel i kursen *Arabisk skönlitteratur* där studenterna väljer texter utifrån ett givet tema och målgrupp samt diskuterar skönlitteratur i undervisningssyfte. De kurser som tydligast fokuserar på språkdidaktik är *Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället* (läses under termin 1), *Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund*, *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter* samt *Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv* (läses under termin 2).

Ansökan om utökat examenstillstånd för ämneslärarexamen i ämnet *Modersmål: arabiska*

Innehåll

Del 1. Övergripande beskrivning av Högskolan Dalarna och ämneslärarprogrammet

Inledning.....	3
1. Utbildningsmiljö	3
2 Samlad lärarresurs.....	10
3 Styrdokument.....	10
4 Undervisning, kurslitteratur och examination.....	10
5 Säkring av examensmål	12
6 Infrastruktur.....	15

Del 2. Beskrivning av utbildningsmiljön Modersmål: arabiska

Inledning.....	17
1 Samlad lärarresurs	18
2 Utbildningsmiljö	21
3 Styrdokument.....	24
4 Undervisning, kurslitteratur, examination.....	27
5 Säkring av examensmål	28
6 Infrastruktur.....	30
7 Säkring av utbildningens kvalitet.....	30

Bilagor

A. Utbildningsplan

1. Utbildningsplan *Ämneslärarprogrammet, inriktning grundskolans årskurs 7-9* 270 hp
2. Utbildningsplan *Ämneslärarprogrammet, inriktning gymnasieskolan 300/330 hp*

B. Ämnesblock

1. Ämnesblock *Modersmål: arabiska, inriktning grundskolans årskurs 7-9*
2. Ämnesblock *Modersmål: arabiska, inriktning gymnasieskolan*

C. Kursplaner

1. Arabisk grammatik och text 1 (7,5 hp)
2. Arabisk skönlitteratur (7,5 hp)

3. Arabisk grammatik och text 2 (7,5 hp)
4. Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället (7,5 hp)
5. Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund (7,5 hp)
6. Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter (7,5 hp)
7. Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv (7,5 hp)
8. Flerspråkighet, kulturmöten och migration (7,5 hp)
9. Didaktik och ledarskap för ämneslärare inkl. 7,5 hp (VFU 15 hp)
10. Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning grundskolans åk 7-9 (15 hp)
11. Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning grundskolans åk 7-9 (15 hp)
12. Verksamhetsförlagd utbildning i grundskolans åk 7-9 (7,5 hp)
13. Modersmål: arabiska III, inklusive examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan (30 hp)
14. Modersmål: arabiska IV, inklusive examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan (30 hp)
15. Verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan (15 hp)

D. Tabell över lärarresurser i arabiska och svenska som andraspråk

E. Handläggningsordning för kursvärderingar och kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna

F. Kursvärdering arabiska och svenska som andraspråk

Del 1. Övergripande beskrivning av Högskolan Dalarna och ämneslärarprogrammet

Inledning

Högskolan har sedan 2010 examenstillstånd för följande ämnen inom ämneslärarexamen inriktning grundskolans årskurs 7-9: svenska, svenska som andraspråk, engelska, franska, tyska, spanska, matematik, geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap och bild, samt inom inriktning gymnasieskolan: svenska, svenska som andraspråk, engelska, franska, tyska, spanska, historia, religionskunskap, samhällskunskap och bild. Under 2015 har Högskolan dessutom erhållit examenstillstånd för ämnet matematik inom ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan och för ämnet idrott och hälsa inom ämneslärarexamen inriktning grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskola. Under 2016 har dessutom ämnet kinesiska tillkommit. Föreliggande ansökan om utökat examenstillstånd avser att beskriva Högskolan Dalarnas förutsättningar att utbilda ämneslärare i ämnet modersmål: arabiska med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan i enlighet med examensordningens beskrivning av *ämneslärarexamen* om 270 respektive 300 högskolepoäng med start våren 2019.

Examenstillståndsansökan är ett resultat av ett flerårigt utvecklingsarbete, förankrat bland verksamhetsföreträdare inom regionen och med ett stort engagemang bland berörda lärare, forskare, administratörer och studenter vid Högskolan. Ansökan har färdigställts inom *Akademien utbildning, hälsa och samhälle* utifrån underlag framtagna av ämnesavdelningarna för arabiska och svenska som andraspråk, vilka kommer att ansvara för de ämne-teoretiska och ämnesdidaktiska kurserna inom utbildningen.

Ansökan består av dels en allmän beskrivning av Högskolan Dalarnas och ämneslärarprogrammets utbildningsmiljö och övergripande kvalitetsarbete och dels en ämnesspecifik beskrivning av ämnesmiljöerna för arabiska och svenska som andraspråk.

Till ansökan finns också ett antal bilagor som bifogas sist i ansökan. Om så erfordras kan kontaktperson Mats Tegmark (mte@du.se) tel. 070-390 83 04, utvecklingsledare för lärarutbildningsområdet, bistå med ytterligare underlagsuppgifter till ansökan.

1. Utbildningsmiljö

1.1 Högskolan Dalarna

Vid Högskolan Dalarna studerar 16 000 individer – c:a 6 000 helårsstudenter – inom någon av Högskolans 1 200 kurser, i anslutning till Högskolans 70-tal program eller som fristående kurser. Verksamheten genomförs av drygt 750 anställda med en omslutning på närmare 600 mnkr, varav drygt 100 mnkr (19 %) avser forskning. Inom Högskolan finns 90 seniora forskare (varav 40 professorer). Totalt består 54 % av lärarkåren av disputerade lärare. Högskolan har ett 70-tal doktorander anställda och medverkar i nio olika forskarskolor.

Högskolans ledning består av rektor tillsammans med prorektor, chefen för *Utbildnings- och forskningskansliet (UFK)*, samverkansansvarig, förvaltningschefen, dekan, akademicheferna, bibliotekschef samt kårordförandena. *UFK* är direkt underställd rektor och arbetar med strategiskt utvecklingsarbete för utbildning och forskning samt har i uppgift att stödja *Utbildnings- och forskningsnämndens* arbete med att följa upp och utveckla utbildningsprogram och forskningsområden.

Huvuddelen av Högskolans verksamhet sker på två campusområden - *Campus Falun* som är Högskolans huvudcampus och bl.a. härbärgerar lärarutbildningen, vårdutbildningarna och utbildningarna mot det sociala omsorgsområdet, och *Campus Borlänge* som bl.a. rymmer ekonomi- och teknikutbildningar.

Den akademiska kvalitetssäkringen av Högskolans verksamhet sker genom en kollegial nämndorganisation där den centrala Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) har det övergripande ansvaret och leds av en dekan och prodekan. Underställd UFN finns förutom *Forskarutbildningsnämnden* och *Anställningsförslagsutskottet* fem *områdesnämnder* som ansvarar för den akademiska kvalitetssäkringen av Högskolans centrala utbildningsområden: humaniora och språk, samhällsvetenskap, teknik och naturvetenskap, utbildningsvetenskap samt vård och hälsa. *Områdesnämnden för utbildningsvetenskap* är den nämnd som ansvarar för de grundläggande lärarexamina, rektorsprogrammet och lärarfortbildningen.

Högskolans tre akademier erbjuder utbildningar i ett sextiotal ämnen som dessutom utgör miljö för en grupp av lärare och viss administrativ personal. Ansvaret för ledningen och vården av ämnen vilar på *ämnesföreträdarna* med stöd av akademiledningen. Akademien leds av en *akademichef* tillsammans med ett antal (3-5) *avdelningschefer*. Akademiledningen har *resultatansvar*, d.v.s. ansvar för prestationer, kvalitet, intäkter och kostnader i första hand för den löpande verksamheten under budgetåret samt för utveckling av kurser och övrig verksamhetsutveckling. Resultatansvaret innebär också ett personalansvar, varvid akademichefen är arbetsgivarföreträdare inom akademien, medan avdelningschefen axlar en del personalledande uppgifter inom sin avdelning. Varje anställd lärare och forskare är placerad inom någon av akademierna som in sin tur är indelade i tre till fyra avdelningar som består av ett antal närliggande ämnen. Det undervisningsämne inom ämneslärarexamen som denna ansökan avser, modersmål: arabiska, är placerat inom Akademien humaniora och medier.

1.2 Lärarutbildning vid Högskolan Dalarna

Utbildning av förskollärare och lärare i Dalarna och Falun har en mer än hundraårig tradition och har sedan lärarutbildningens inträde i den akademiska högre utbildningen 1977 bedrivits i Högskolan Dalarnas regi. Under lång tid utbildades endast förskollärare och grundskollärare, men sedan 1997 har Högskolan innehaft examensrätt även för lärare i gymnasieskolan. Detta gör att dagens lärarutbildningar fortfarande är Högskolans största yrkesutbildning, trots att den totala utbildningsverksamheten växte kraftigt under början av 2000-talet. Högskolan har idag c:a 1200 helårsstudenter inom de olika lärarprogram som nu pågår, plus ytterligare ett hundratal helårsstudenter som studerar till en lärarexamen inom ramen för VAL-projektet. Högskolan erbjuder dessutom ett stort antal fortbildningskurser, dels på uppdrag av Skolverket såsom Lärarlyftet och Förskolelyftet, dels i form av egen uppdragsutbildning för regionens skolhuvudmän. Som ett av landets första lärosäten att erbjuda lärarutbildning som nätbaserad utbildning har Högskolan lyckats behålla ett stadigt söktryck även under de perioder då intresset för lärarutbildning varit svagt nationellt sett.

Utbildningens organisation och styrning

Akademien utbildning, hälsa och samhälle är fr.o.m. 1 januari 2014 värdakademi för hela lärarutbildningsområdet, d.v.s. för Lärarprogrammet (från 2001, under utfasning) Förskolläraryrkesprogrammet, Grundläraryrkesprogrammet, Ämnesläraryrkesprogrammet, Yrkesläraryrkesprogrammet, Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) samt Rektorsprogrammet. Lärarutbildningarna leds ytterst av en *ledningsgrupp* bestående av Akademichefen vid Akademien utbildning, hälsa och samhälle,

utvecklingsledaren för lärarutbildningsområdet, chefen för PUD (Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna) samt avdelningscheferna för de ämnen som medverkar i lärarutbildningarna från Akademin utbildning, hälsa och samhälle och Akademin humaniora och medier. Till gruppen adjungeras också forskningsledaren för forskningsprofilen Utbildning och lärande samt ordförande i Områdesnämnden för utbildningsvetenskap vid behov. En gång i månaden deltar även programansvariga för samråd.

Den löpande driften och utvecklingen av lärarprogrammen samordnas av *lärarutbildningskansliet* som leds av utvecklingsledare tillsammans med utbildningsledare, programansvariga, VFU-samordnare samt studieadministratör och studievägledare med ansvar för lärarutbildningen. Lärarutbildningskansliet fungerar som beredande organ inför beslut av Ledningsgruppen för lärarutbildning och Områdesnämnden för utbildningsvetenskap. Varje utbildningsprogram leds i sin tur av en särskild programansvarig som ansvarar för samordning av programmets kurser, studentkontakter samt kvalitetsuppföljning inom programmet.

Ett övergripande akademiskt kvalitetsansvar för lärarutbildningsprogrammen innehas av *Områdesnämnden för utbildningsvetenskap*, som är det kollegiala organ som har i uppdrag att följa upp alla kurser och utbildningsprogram inom lärarutbildningsområdet. Förutom lärar- och studentrepresentanter har denna nämnd också en extern ledamot som representerar lärarprofessionen eller utbildningens avnämare. Liksom Högskolans övriga områdesnämnder är *Områdesnämnden för utbildningsvetenskap* underställd Högskolans centrala *Utbildnings- och forskningsnämnd* (UFN) som har det övergripande kvalitetsansvaret för Högskolans utbildning på grundnivå och avancerad nivå, och därmed en viktig roll i utvecklingen av Högskolans regelverk för akademisk kvalitetssäkring. Vidare yttrar sig UFN över strategier och policy för forskning, forskarutbildning och grundutbildning samt övrig policy för Högskolans olika verksamheter.

1.3 Ämneslärarutbildningens utbildningsmiljö vid Högskolan Dalarna

I och med att Akademin utbildning, hälsa och samhälle övertog ansvaret för högskolans samtliga lärarutbildningsprogram genomfördes under våren 2014 en omfattande inventering och översyn av det ämnesutbud som idag finns inom ämneslärarprogrammets två inriktningar. Syftet med inventeringen var att, utifrån interna förutsättningar som lärarkompetens och utbildningsmiljö såväl som externa aspekter som skolhuvudmännens behov och studenters efterfrågan, synliggöra vilka undervisningsämnen som Högskolan Dalarna bör satsa på inom en kommande femårsperiod. Denna översyn resulterade bland annat i beslutet att de undervisningsämnen som Högskolan erbjuder inom ramen för en ämneslärarutbildning ska bäras upp av så pass starka utbildningsmiljöer, ämnesteoretiskt såväl som ämnesdidaktiskt, att de kan ingå i en framtida kombinerad ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan.¹

Under de sex läsår som 2011-års ämneslärarutbildning har bedrivits vid Högskolan Dalarna har ett intensivt utvecklingsarbete genomförts, och de första studenterna tog examen i januari (inriktning 7-9) respektive juni (inriktning gy) 2016. Totalt sett studerar idag närmare fem hundra studenter på Högskolans ämneslärarprogram, varav drygt två tredjedelar läser inriktningen mot gymnasieskolan.

Under denna period sedan starten 2011 har Högskolan byggt upp och stärkt kompetensen inom den utbildningsvetenskapliga kärnan så att vi idag har en gemensam utbildningsmiljö med gemensamma

¹ En utredning om hur en sådan sammanslagen ämneslärarexamen med olika utgångar kan se ut har presenterats av Utbildningsdepartementet och har varit ute på remiss. Då regeringsbeslut i frågan nu har tagits räknar vi med att en reviderad utbildning kommer att starta till hösten 2018.

UVK-kurser för samtliga ämneslärarstudenter, oavsett val av ämneskombinationer. Vid Högskolan Dalarna är det ämnet pedagogiskt arbete som ansvarar för kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan, men lärarresurserna rekryteras från samtliga ämnen som medverkar i ämneslärarutbildningen. Utbildningsmiljön kännetecknas därför av en mångvetenskaplig och ämnesövergripande kompetens där de medverkande ämnesavdelningarna tar ett gemensamt ansvar för utbildningen av ämneslärare.

Även på det ämnesdidaktiska området sker samverkan mellan de olika ämnen som ingår i ämneslärarprogrammet. I enlighet med ämneslärarprogrammets utbildningsplan ska de två examensarbeten som skrivs inom ramen för ämnesstudierna ha ett tydligt ämnesdidaktiskt fokus för att svara mot examensmålen för en ämneslärarexamen. Detta betyder att planeringsarbetet och utformningen av examensarbetskurserna samordnas av programledningen som består av utvecklingsledare, programansvarig och en särskild samordnare av ämneslärarprogrammets examensarbeten. På de programmöten som genomförs en gång i månaden, med representanter från varje ingående ämne, har en gemensam form för examensarbetenas uppläggning och genomförande utarbetats som säkerställer att såväl den vetenskapliga som den professionsinriktade relevansen upprätthålls över ämnesgränserna. Under själva genomförandet av de ämnesdidaktiska examensarbetena fortsätter det ämnesövergripande samarbetet så att en likvärdighet i bedömning och examination gentemot de gemensamma examensmålen ska kunna upprätthållas.

Den ämnesinriktning som denna ansökan avser, modersmål: arabiska, kommer således att ansluta till en redan etablerad och utvecklad utbildningsmiljö för ämneslärare. Den programövergripande utbildningsmiljö och de gemensamma lärarresurser som bär upp kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan kommer inte att beskrivas mer ingående i denna ansökan då Högskolan Dalarna redan innehar examenstillstånd att bedriva ämneslärarutbildning inom 14 (7-9) respektive 13 (gy) ämnen. Istället kommer ansökans fokus att läggas på den specifika utbildningsmiljö som kännetecknar ämnesblocket modersmål: arabiska. Men först ges en kort beskrivning av Högskolan Dalarnas partnersamverkan och VFU samt det s.k. NGL-programmet.

1.4 En väl utvecklad partnersamverkan och VFU

Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna²

Den modell för partnersamverkan som utvecklats till att bli en grundsten i hela Högskolan Dalarnas verksamhetsidé har sin bakgrund i det utvecklingsarbete som lärarutbildningen initierade i samband med ansökan om examensrätt för gymnasielärarutbildningen i slutet av 1990-talet. Kittet i denna utveckling har varit och är Högskolans regionala utvecklingscentrum *PUD (Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna)* som tidigt insåg betydelsen av att skapa en tydlig struktur för ett institutionaliserat och varaktigt samarbete mellan Högskolan och skolväsendet i regionen. PUD bildades den 1 januari 1998 av regionens kommuner och Högskolan Dalarna och idag är ett 30-tal kommuner och skolhuvudmän anslutna till verksamheten. Det styrande organet för verksamheten är PUD-rådet, ett chefsnätverk för ledning och utveckling av partnersamverkan. Den dagliga verksamheten leds av en kanslichef, fyra verksamhetsledare, en verksamhetsutvecklare och en projektadministratör. Förutom partnerskapsutveckling administrerar PUD olika typer av pedagogisk fort- och vidareutbildningar på uppdrag av Skolverket såsom VAL, Lärarlyftet, Förskolelyftet, Rektorsprogrammet och Rektorslyftet såväl som egna specialanpassade kompetensutvecklingskurser och forskningscirklar. PUD åtar sig även olika utrednings- och värderingsuppdrag och bistår vid behörighets- och valideringsfrågor, bl.a. i samband med yrkeslärarutbildningen. Förutom att vara en

² För mer information om PUD:s verksamhet, se <http://du.se/sv/Samverkan/Samverkansorganisationer/Skola/>

viktig utvecklingskraft för skola och lärarutbildning i regionen bidrar PUD även med ett betydelsefullt nätverk med andra lärosäten och Regionala utvecklingscentra.

Partnerskapsmodellen

Varje lärarstuderande i nuvarande utbildning är knuten till ett partnerområde som kan vara en kommun, en kommunal skola eller en fristående skola. Partnerområdet åtar sig att, som partner till Högskolan och som fadderskola för studenten, dela på ansvaret att utbilda kvalificerade lärare. Skolan har på så sätt ett *utbildningsansvar* i samband med de studerandes verksamhetsförlagda studier, vilket innebär att – i nära samverkan med Högskolans lärare – undervisa, handleda och medverka vid bedömningen av de studerande. På så vis blir de verksamhetsförlagda lärarutbildarna inte längre enbart handledare för studenter, utan också lärarutbildare med ett tydligt utbildningsansvar inom lärarutbildningen. Partnerområdet har dessutom ett *fadderansvar* för studenten under hela utbildningen, vilket bland annat underlättar för den studerande att upprätthålla en regelbunden kontakt med sin skola. Härigenom kan partnerskolan utgöra bas och referenspunkt för studenten även under de kurser som inte innehåller VFU, något som avsevärt stärker utbildningens yrkesrelevans, t.ex. genom fältdagar. Dessutom får studenterna möjlighet att följa utvecklingen vid skolan under en lägre tidsperiod och får därigenom en djupare förståelse för verksamheten. Upplägget ger studenterna möjlighet att lära sig den kultur och den skolkod som finns på varje enskild arbetsplats.

Genom partnerrelationen har en kultur som stimulerar nytänkande och ifrågasättande byggts in i själva skolorganisationen, genom flödet av lärarstuderande och via öppna dörrar till Högskolan och dess personal. Högskolans ämnesavdelningar ansvarar i sin tur för att skapa och underhålla nätverk för lärare inom de undervisningsämnena och verksamhetsområden som ingår i lärarutbildningen, och skolans personal välkomnas kontinuerligt till de föreläsningar och seminarier som ingår i de lärarstuderandes utbildning. I och med att all ämneslärarutbildning nu även erbjuds som nätbaserad utbildning är det ännu enklare för medverkande skolor att ta del av Högskolans utbud av streamade och inspelade föreläsningar. Via PUD åtar sig Högskolan uppgiften att ta ett särskilt ansvar för partnerskolan, som katalysator och rådgivare i frågor om kompetens- och skolutveckling. Partnerrelationen gör det lättare att initiera forskning och utvecklingsarbete i nära anslutning till verksamheten vid den enskilda partnerskolan i samarbete med Högskolans personal och bidrar konstruktivt såväl till skolans utveckling som till utvecklingen inom Högskolans ämnesavdelningar.

Nuvarande avtal har sedan 2004 en stark betoning på *lärarutbildning som skolutveckling*, dvs. lärarutbildningen som en resurs för den lokala skolutvecklingen och lärarstudenten som en resurs för den enskilda skolan, med det avslutande examensarbetet som ett direkt bidrag till skolans verksamhet. En speciell ”partnerskapsutvecklare” finns sedan 2004 anställd vid PUD, med uppgift att leda arbetet mot en fördjupad partnersamverkan. Uppgiften innebär bl.a. att, tillsammans med ansvariga för lärarprogrammen samt verksamhetsansvarig vid PUD, regelbundet genomföra utvecklingsbesök vid samtliga partnerskolor inom regionen. Vid dessa årligen återkommande besök följs såväl lärarutbildning som skolutveckling upp samtidigt som nya utvecklingsbehov identifieras.

Den partnersamverkan som utvecklats inom PUD-regionen (kommunerna i Dalarna med omnejd) har i möjligaste mån bibehållits men anpassats till Högskolans nätbaserade utbildning som har studenter över i stort sett hela landet. Inom den nätbaserade utbildningen tecknas samverkansavtal antingen direkt med rektor vid den skola som studenten är knuten till eller med en hel kommun för en mer utvecklad samverkan som innefattar flera studenter under en längre period. Högskolans ambition är att studenter som utbildas på via nätet ska i så stor utsträckning som möjligt utbildas vid en skola i hemkommunen. Detta ställer stora krav på en fungerande samverkan med skolor och VFU-lärare geografiskt långt från utbildningsorten, men med hjälp av modern informations- och kommunikationsteknik har samverkan visat sig fungera mycket tillfredsställande och vårt koncept

med *utvecklingssamtal* och *bedömningssamtal* (se nedan) fungerar lika bra via konferensprogram som möjliggör ljud- och bildkommunikation i realtid så att lärarstudenter, Högskolans och partnerområdets lärarutbildare kan mötas i trepartssamtal för att kontinuerligt diskutera och utvärdera studenternas utbildning och utveckling.

Högskolan Dalarna har idag ca 40 samverkansavtal med partnerområden inom länet, kommunavtal såväl som direkt med fristående och kommunala skolor samt ett tiotal kommunavtal utanför regionen. För den nätbaserade utbildningen har det slutits drygt 100 avtal per termin sedan våren 2008 för enskilda studenter vid kommunala och fristående skolor och förskolor runt om i Sverige. Sammanlagt har över 1300 lärare och förskollärare utbildats för uppdraget som VFU-lärare inom den nuvarande lärarutbildningen. Precis som den reguljära lärarutbildningen erbjuds även denna kurs som nätbaserad kurs för våra VFU-lärare utanför regionen.

Tillgången på behöriga och handledarutbildade modersmållärare i arabiska är däremot liten då ämnet är så pass nytt inom den svenska skolan och då någon reguljär utbildning av lärare i modersmål inte har funnits tidigare. Vi räknar dock med att kunna erbjuda våra lärarstudenter i arabiska goda möjligheter att praktiskt tillämpa sina allmändidaktiska och språkdidaktiska kunskaper i olika undervisningssituationer. Bland annat erbjuder i stort sett alla de partnerområden med vilka Högskolan Dalarna idag har samverkansavtal modersmålsundervisning i arabiska, vilket gör att förutsättningarna att successivt bygga ut antalet VFU-platser är goda. Även i övriga delar av landet finns det gott om gymnasieskolor och grundskolor som erbjuder modersmål: arabiska vilket gör att möjligheterna för våra studenter som läser via nätet att hitta VFU-platser i sin närregion torde vara mycket goda. Då Högskolan Dalarna också erbjuder handledarutbildning via nätet kan vi aktivt medverka till att antalet VFU-handledare i modersmål: arabiska ökar nationellt sett.

En kvalitetssäkrad VFU

Ovan beskrivna partnersamverkan har gjort det möjligt för Högskolan att, tillsammans med partnerområdenas verksamhetsförlagda lärarutbildare, utveckla tydliga bedömningskriterier för de kurser som innehåller VFU. Detta har gjorts för att höja kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen men också för att försöka bilda en helhet av teori och praktik. Bedömningskriterierna har gjort det möjligt att tillsammans med verksamhetsförlagda lärarutbildare sätta ord på den ofta tysta kunskap som kännetecknar det goda pedagogiska arbetet. Bedömningskriterierna ligger också till grund för de utvecklings- och bedömningssamtal som sker inom VFU-kurserna. Konkret går det till så att efter halva kursen genomförs ett *utvecklingssamtal* där både högskoleförlagda och verksamhetsförlagda lärarutbildare deltar. Mötet bygger på en självvärdering som skrivs av studenten utifrån kursens bedömningskriterier. Med utgångspunkt i samtalet dras riktlinjer upp för studentens fortsatta verksamhetsförlagda studier. Utvecklingssamtalet sker vid partnerområdet eller via nätet om studenten läser den nätbaserade utbildningen. Samtal nummer två sker i samband med att kurserna avslutas och är ett *bedömningssamtal*, där skolans och högskolans lärarutbildare gör en gemensam bedömning av studentens prestation under hela kursen utifrån kursens mål och bedömningskriterier. Efter bedömningssamtalet får studenten ta del av innehållet vid ett avslutande individuellt *betygssamtal*. Vid betygssamtalet motiveras betyget och studenten får möjlighet att diskutera sin prestation under kursen utifrån målen och bedömningskriterierna. Betygssamtalet sker oftast på Högskolan eller via nätet tillsammans med den högskoleförlagda lärarutbildaren.

Som framgår av ovanstående beskrivning står lärarutbildningen vid Högskolan Dalarna väl rustad att erbjuda en ändamålsenlig och kvalitetsmedveten verksamhetsförlagd utbildning även för det undervisningsämne som denna ansökan avser.

1.5 Nästa generations lärande (NGL)³

En alltmer central del av utbildningsmiljön vid Högskolan Dalarna är den väl utvecklade användningen av digital informations- och kommunikationsteknologi som genomsyrar Högskolans verksamhet i allmänhet och lärarutbildningen i synnerhet. Utvecklingen inom IKT-området har sin bakgrund i såväl studenternas behov och önskemål om ökad flexibilitet i studiernas förläggning i tid och rum som Högskolans personals genuina intresse för att hitta nya IKT-pedagogiska lösningar i utbildningen. Vad som startade som en slags gräsrotsrörelse bland en handfull entreprenörer för ett tiotal år sedan har utvecklats till att vara en central angelägenhet för hela Högskolan, och har skrivits in som en av huvudpunkterna i Högskolans vision och strategiska handlingsplan för perioden 2010-2015. Nedan följer en beskrivning av denna vision och hur den präglar hela Högskolans verksamhet idag och så även den ämneslärarutbildning som denna ansökan avser.

Den snabba utvecklingen av kommunikationsmöjligheter som skett det senaste decenniet, inte minst internetrevolutionen, har skapat helt nya förutsättningar för lärande. Av ett antal olika skäl har Högskolan Dalarna på relativt kort tid kommit att inta en tätposition i landet vad gäller pedagogisk förnyelse genom nätbaserat lärande. Mer än 60% av de 16 000 individer som läser vid Högskolan studerar via nätet. Det innebär att en stor majoritet av lärarna också utvecklat nya sätt att undervisa. Det som skiljer Högskolan Dalarna från andra volymmässigt stora distansutbildningar är en inriktning på kollaborativt arbete i realtid, bl.a. med hjälp av webbkonferenser. Detta gör att Högskolan Dalarna idag kan erbjuda en ämneslärarutbildning som gör det möjligt för studenterna att bo kvar i sin hemkommun under hela sin utbildning (förutsatt att de kan erhålla VFU-plats). Denna flexibla utbildningsmöjlighet har visat sig mycket populär, framför allt i glesbygdskommuner som annars har svårt att rekrytera behöriga ämneslärare.

Men nästa generations lärande utvecklas både på campus, med sina unika förutsättningar för interaktion i lärandet, och via Internet. Därför utvecklar vi nu en lärmiljö som inte längre ser nätbaserad och campusbaserad utbildning som skilda fenomen, utan som kan identifiera och implementera de goda metoderna och verktygen för att stimulera, engagera och utveckla den enskilde individen och läroorganisationer både inom och utanför Högskolan. Detta innebär också en satsning på - och en integration med - mera traditionella högskolepedagogiska utvecklingsspår, såsom pedagogisk dokumentation och -meritering. Utvecklingen av digitala verktyg i undervisningen kommer alltså alla lärarstudenter till godo, oavsett studieform.

Sammanfattningsvis kan Högskolan Dalarnas utveckling av nästa generations lärande sägas bäras upp av följande centrala grundprinciper:

- Närhet skall utmärka relationen mellan studenter och mellan studenter och lärare
- Pedagogiken ska vara drivande för den tekniska utvecklingen – inte tvärtom
- Lärande ska vara studentdrivet, d.v.s. det är studentens behov som är vägledande
- Tekniska lösningar ska vara enklast möjliga, lätta att ändra och lätt skalbara
- Lärandet och utvecklingen ska drivas tillsammans med externa intressenter
- Praktisknära erfarenhet ska kopplas till forskning som i sin tur kan stimulera utveckling

Studenter som utbildar sig till ämneslärare vid Högskolan Dalarna får med andra ord en unik möjlighet att tillgodogöra sig det senaste inom utvecklingen av digitala lärresurser och hur den påverkar såväl skolans arbetssätt som dess förhållande till den alltmer digitala uppväxtmiljö som kännetecknar dagens barn och ungdomar.

³ För en utförligare beskrivning av hela NGL-programmet hänvisas till NGL:s webbplats www.du.se/sv/NGL.

2 Samlad lärarresurs

I denna kompletterande ansökan om examenstillstånd anges endast den samlade lärarresurs som kommer att ansvara för ämnesstudierna, inklusive de ämnesdidaktiska, inom undervisningsämnet modersmål: arabiska. Då Högskolan Dalarna redan innehar examenstillstånd för ämneslärarexamen i 14 (7-9) respektive 13 (gy) ämnen tas den lärarresurs som ansvarar för den utbildningsvetenskapliga kärnan inte upp i de bifogade tabellerna över lärarresurser.

3 Styrdokument

Som bilagor till denna ansökan bifogas utbildningsplaner för *Ämneslärarprogrammet inriktning grundskolans årskurs 7-9* och *Ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan*. Som framgår av avsnitt 2.2, Utbildningens struktur, integreras utbildningens tre delar (ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och VFU) i det som vid Högskolan Dalarnas benämns ämnesblock. Syftet med ämnesblocken är att tydliggöra på vilket sätt ämnesstudierna är intimt sammankopplade med de pedagogiska och didaktiska momenten inom den utbildningsvetenskapliga kärnan. På samma sätt blir innehållet i dessa UVK-kurser, såsom didaktik, ledarskap, utveckling och lärande, tydligare när det fylls med ett konkret ämnesinnehåll. Konstruktionen av ämnesblock fungerar på så vis som ett lokalt styrdokument på mellannivå, mellan utbildningsplanen och kursplanerna, som tydliggör hur ämneskurserna tillsammans med delar av den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n i ämnet bildar en helhet med en genomtänkt progression mot examensmålen. Beskrivningarna av ämnesblocken läggs ut på programmets hemsida, både som information för presumtiva studenter, och som vägledning för registrerade studenter som på så vis kan se helheten av sina ämnesstudier redan från starten. Av utrymmesskäl bifogas endast beskrivningar av ämnesblocket då ämnet läses som första ämne i en ämneskombination som vanligtvis består av tre (7-9) respektive två (gy) ämnen. En grafisk illustration av utbildningarnas struktur bifogas sist i utbildningsplanerna.

Även utkast till kursplaner bifogas för de ämneskurser som ingår i ämnesblocken. Observera att dessa endast är utkast till kursplaner med beskrivning av mål, innehåll, examinationsformer och central litteratur och således inte är färdigberedda eller beslutade inom respektive akademi.

4 Undervisning, kurslitteratur och examination

De specifika former för undervisning, examination och kurslitteraturstudier som gäller för ämnet modersmål: arabiska redovisas nedan. Här beskrivs kortfattat de generella pedagogiska utgångspunkter som kännetecknar undervisningen vid Högskolan Dalarnas ämneslärarutbildning.

4.1 Pedagogiska utgångspunkter för undervisningen

Det som kännetecknar undervisningsformerna vid Högskolan Dalarna är det öppna samtalet, vare sig det bedrivs i form av föreläsningar med möjlighet till frågor och återkoppling eller i seminarieform där både lärare och studenter bidrar till det gemensamma kunskapandet utifrån såväl vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet som personliga och individuella erfarenheter och perspektiv. Pedagogisk forskning och beprövad erfarenhet visar att ny kunskap, vare sig den är individuell eller

kollektiv, måste gå igenom en gradvis integrationsprocess där det lärande subjektet erbjuds möjlighet att förhålla sig till det nya genom olika typer av dialektisk kommunikation och meningsutbyte. Därför uppmanas hela tiden studenten till såväl skriftlig som muntlig reflektion och återkoppling på kurslitteratur, föreläsningar, seminariediskussioner och olika typer av praktiska tillämpningar. På så vis uppmanas studenten till ett kritiskt och vetenskapligt förhållningsätt i sina studier, oavsett undervisningsform. Detta förhållningsätt till studentens lärande ställer stora krav på såväl lärarutbildare som medstudenter som hela tiden måste vara delaktiga i de gemensamma diskussionsfora som utgör utbildningens nav. I och med den digitala lärplattform som utvecklats gemensamt för såväl campus- som nätutbildningen har studenten möjlighet att hela tiden dela med sig av sin kunskapsprocess samtidigt som hon förväntas ta del av sina medstudenters. Denna undervisningsform förutsätter en ömsesidig respekt och ett öppet förhållningsätt till studentens arbete som hela tiden kan följas av kursdeltagarna. Likaså måste kursansvarig lärare hela tiden sätta studentens arbete i relation till övriga studenters då principen om öppenhet råder. Men samtidigt gör detta att läraren måste skapa en personlig relation till varje student för att kunna följa dennes utveckling i lärgemenskapen.

Även om studentens kunskap utvecklas i en gemenskap med övriga kursdeltagare så kan en rättssäker examination garanteras genom kontinuerliga och på förhand angivna bedömningsmoment, där alltid individuell bedömning tillämpas. Studenten kan på så vis alltid veta när, hur och på vilka grunder hon blir bedömd. I enlighet med bolognaprocessens resultatstyrda kunskapssyn är det alltid studentens uppvisade kunskap, förmåga och förhållningsätt vid avslutad kurs som bedöms, vilket lämnar utrymme för studenten att under kursens gång pröva sina kunskaper gentemot sina medstudenter då såväl formativ som summativ bedömning tillämpas. Detta tillvägagångssätt är kanske tydligast i examensarbetskurserna och under VFU:n, där det är viktigt att studenter vågar pröva nya angreppssätt och perspektiv för att kunna hitta fram till en egen förståelse för hur hon eller han bäst kan uppnå utsatta mål, för sitt eget såväl som elevernas lärande. Av denna anledning ligger också en avslutande ”examens-VFU” såväl som det avslutande examensarbetet under utbildningens två sista terminer. Det är i dessa två centrala examinationsmoment som studenten förväntas visa att hon eller han har uppnått examensordningens krav på vetenskaplighet och självständighet i det pedagogiska arbetet.

4.2 Högskolans Dalarnas fundament för teknikburet lärande

Då en förhållandevis så pass stor del av Högskolan Dalarnas lärarutbildning bedrivs via nätet kan det vara på plats att beskriva vad som kännetecknar denna undervisningsform. Men samtidigt vill vi framhålla att den nätbaserade och den campusbaserade studieformen numera ses som en och samma utbildning som integreras i största möjliga utsträckning. Därför är det samma styrdokument som ligger till grund för de två undervisningsformerna, och studenterna bedöms utifrån samma bedömningskriterier. Denna integration har resulterat i att all lärarutbildning vid Högskolan Dalarna idag kan beskrivas som mer eller mindre ”teknikburen.”

Under utvecklingsarbetet av den nätbaserade utbildningen har Högskolan tvingats definiera vad som kännetecknar ett framgångsrikt teknikburet lärande. Detta arbete har utmynnat i en högskolegemensam definition av tre grundstenar som kan sägas bära upp all vår utbildning, oavsett om studenterna möts via nätet eller på campus.

Lärplattformen – Högskolan använder idag en specifik lärplattform som administrativ och pedagogisk grund där information om kurser, undervisningsmaterial, forumdiskussioner och länkar till föreläsningar och annat kursmaterial administreras. Lärplattformen som används idag är och har varit framgångsrik och uppskattas av såväl campus- som nätstudenter. Nästa steg i utvecklingen är att konstruera en mer personlig lärmiljö på nätet, med ännu större möjlighet att integrera nya sociala

medier och andra system. Detta projekt som går under namnet eDU är redan under utveckling inom ramen för Högskolans NGL-program.

Distributionen – Högskolan Dalarna har nu spelat in fler än 10 000 föreläsningar för att underlätta lärandet oberoende av tid och rum. Detta betyder inte att liveundervisning ersätts av inspelade föreläsningar, utan att det är möjligt för våra studenter att när de vill, och hur ofta de vill, se om de delar de missat eller, om de vill, fördjupa sig inom andra områden. I vår miljö nyttjar vi föreläsningar till att öka interaktionen mellan studenter och lärare genom att integrera chatmöjlighet i realtid mellan student – student och student – lärare. Erfarenheten visar att flera vågar delta i diskussioner och att uppkopplade studenter kan använda nätets möjligheter för att bidra med information och synpunkter i föreläsningssituationen och på så vis interagera med den campusbaserade undervisningen.

Materialet som Högskolan under flera år producerat har nu börjat spridas som öppna lärresurser (OER). Det första steget i denna process har varit att som första lärosäte i Sverige producera och lägga ut föreläsningar och andra inslag på *iTunes University*. Högskolans inslag har i månader legat i topp på världens mest sedda klipp på hela sajten. Förutom att sprida kunskap om Högskolans verksamhet runt världen och väcka intresse för att läsa hos oss, är denna öppenhet drivande för kvaliteten på det nätburna materialet – både till innehåll och till form.

Interaktionen – Högskolan Dalarna har under många år arbetat med att bedriva seminarier online via webbmöten i realtid där studenter och lärare kan mötas ”öga mot öga” på samma sätt som i ett fysiskt seminarierum. Högskolan är idag landets största aktör inom webbaserad kommunikation och har därigenom kunnat utveckla en god kunskap om hur denna form av interaktion kan utnyttjas på bästa sätt för att nå uppsatta lärandemål. Genom att fokusera på seminariet som mötesplats samt skapa andra möjligheter för studenter att mötas online kan studenter känna sig sedda och bekräftade samtidigt som de kan utveckla sina kunskaper tillsammans med andra även utanför schemalagd tid.

5 Säkring av examensmål

Den nya examensbeskrivningen för *ämneslärarexamen* innehåller inte mindre än 24 examensmål som ska vara uppfyllda för att studenten ska kunna erhålla examen. Utöver dessa nationella examensmål har Högskolan Dalarna beslutat att lägga till ytterligare tre lokala examensmål i våra utbildningsplaner för att tydliggöra vår lokala profil inom lärarprogrammen. Dessa mål lyfter fram den studerandes kunskaper om, och färdigheter i att använda och utveckla, modern informationsteknologi inom skola och förskola, liksom betydelsen av internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande.

För att säkerställa att alla ämneslärare som tar examen vid Högskolan Dalarna faktiskt uppnår dessa 27 examensmål har ett omfattande utvecklingsarbete inletts som dels innebär att examensmålen bryts ner i ett antal nyckelkompetenser som de studerande ska utveckla under utbildningen, och dels att progressionen mot examensmålen tydliggörs genom att lärandemålen i varje kurs kopplas till dessa nyckelkompetenser. På så vis framgår hur vi under utbildningens gång kan skapa förutsättningar för våra lärarstuderande att utveckla alla dessa kunskaper, förmågor och förhållningssätt som examensordningen föreskriver. Progressionen mot nyckelkompetenserna visar också att inget av examensmålen kan uppnås inom ramen för en enda kurs, utan förutsätter att de studerande ges möjlighet att bygga vidare på sina kunskaper och färdigheter genom hela utbildningen. Därför räcker det inte heller med en summativ bedömning av de studerandes måloppfyllelse i slutet av utbildningen, utan de måste erbjudas möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper och färdigheter utifrån en kontinuerlig feedback under utbildningens samtliga kurser. På så vis används formativ

bedömning för att se hur undervisningen kan utvecklas för att stödja studenterna i deras måluppfyllelse.

Då Högskolan Dalarnas lärarutbildning bygger på en långtgående integration av ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och VFU kan inte dessa nyckelkompetenser enkelt delas upp i dessa tre lärarutbildningsområden som examensordningen anger. För att en student ska kunna sägas ha uppnått dessa nyckelkompetenser krävs med andra ord att hon/han har utvecklat kunskap och förståelse, färdighet och förmåga såväl som värderingsförmåga och förhållningssätt inom ramen för alla tre utbildningsområden, även om olika kurser ofta fokuserar på olika kompetenser.

De sex nyckelkompetenser som identifieras nedan är inte av naturen givna, utan är en konstruktion gjord utifrån ett försök att förtydliga vilka huvudsakliga kompetenser de 27 examensmålen leder fram till. De kan sägas utgöra ett slags kompetensområden som går i varandra och är beroende av varandra, då ingen student blir en god lärare med hög kompetens inom endast ett område. Nedanstående beskrivning syftar till att synliggöra vilka examensmål som kan kopplas till de olika nyckelkompetenserna samt visa på hur progressionen mot dessa mål bör utformas i de olika kurserna för att ge de studerande goda förutsättningar att uppnå målen.

Examensmål för Ämneslärarprogrammet kopplade till typ av nyckelkompetens

Typ av nyckelkompetens	Vetenskaplig kompetens	Ämneskompetens	Didaktisk kompetens	Lärarkyrkets värderade dimensioner	Kommunikativ kompetens	Digital kompetens
Examensmål						
Kunskap och förståelse	- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunskapsområde inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.	- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande - visa fördjupad kunskap i bedömning och betygsättning - visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser - visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia - visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap	- visa förståelse för betydelsen av att integrera internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande genom att sätta in sina egna studier och sitt kommande yrke inom den svenska skolan i ett internationellt och globalt sammanhang		- visa kunskaper om betydelsen av teknisk kunskapsprocesser i utbildning och skola samt visa förståelse för de förändringar som sker i kunskapsprocesser hos och mellan individer och organisationer i en tid av accelererande användning av informations- och kommunikationstekniska tillämpningar
Färdighet och förmåga	- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik		- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser - visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas - visa förmåga att ta tillvara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling - visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling - visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov - visa förmåga att observera, dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare - visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen	- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna - visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever - visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten	- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten	- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna - visa färdighet och förmåga att använda modern informationsteknologi som ett redskap att utveckla nya sätt att och lära och undervisa i åk 7-9 och gymnasieskolan
Värderingsförmåga och förhållningssätt			- visa självkännedom och empatisk förmåga - visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare - visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet			

Under våren 2016 tillsattes ett antal arbetsgrupper som har gått igenom samtliga kurser som ingår i ämneslärarprogrammet för att se på vilket sätt de bidrar till att utveckla dessa nyckelkompetenser hos våra lärarstuderande. Arbetet ligger till grund för en progressionsplan som tydliggör hur utbildningens samtliga kurser (lärandemål, innehåll, arbetsformer) samverkar för att dels skapa förutsättningar för studenterna att utveckla dessa nyckelkompetenser, och dels för att säkerställa att studenterna faktiskt har uppnått examensmålen (examinationsformer).

Utöver ovan beskrivna programövergripande utvecklingsarbete finns sedan tidigare dels högskolegemensamma styrdokument för bedömnings- och betygskriterier på kursnivå,⁴ dels mer ämnesspecifika rutiner och instruktioner för hur dessa dokument ska utformas och tillämpas. Beskrivning av de ämnesspecifika rutinerna för betygs- och bedömningskriterier samt exempel på hur de kan utformas ges nedan.

En annan viktig del i Högskolans system för säkring av examensmålen är de regelbundna uppföljningar som görs, dels av områdesnämnden som granskar kursplaner och examinationsformer i relation till examensmålen, och dels av programansvariga som följer upp studenternas måluppfyllelse i form av programutvärderingar.

6 Infrastruktur

Som beskrivits ovan har Högskolan Dalarna sedan 2010 arbetat strategiskt mot målsättningen att vara ledande i det vi kallar nästa generations lärande (NGL), vilket enkelt kan definieras som pedagogisk utveckling och förnyelse med hjälp och stöd av ny informations- och kommunikationsteknologi. Det som gjort Högskolan framgångsrik i detta avseende är att den stora satsning som lanserats på forskning och pedagogisk utveckling har matchas med motsvarande investeringar i infrastruktur, materiellt såväl som personalmässigt.

På den materiella sidan står Högskolan Dalarna väl rustat att möta de behov av teknisk utrustning som ställs på en ämneslärarutbildning som gör anspråk på att ligga i framkant vad gäller teknikburen undervisning och lärande. Merparten av de föreläsningssalar som används är utrustade med modern streaming-utrustning så att studenter kan följa föreläsningarna med ljud och bild i realtid och ställa frågor i den s.k. videochatten. Seminarieundervisningen sker i välutrustade seminarierum som möjliggör för studenterna att följa undervisningen på campus, via nätet, eller som oftast – genom en kombination av de två.

Men det är inte bara studenternas egen utbildning som kännetecknas god tillgång på informationstekniska resurser. Som lärarstudent handlar det också om att utveckla kunskap om och förmåga att använda den nya tekniken och pedagogiken i sin egen undervisning och för elevernas lärande, oavsett undervisningsämne. Även på detta område har lärarstudenterna goda möjligheter, t.ex. att använda moderna datorsal, klassrum med smartboards, läsplattor, kameror och andra mobila enheter. Nyligen beslutade också rektor om att bygga en digital utbildningsmiljö vid Campus Falun för att bl.a. möta den ökade efterfrågan på grund- och fortbildning inom området skolans digitalisering med anledning av de reviderade läroplaner som träder i kraft inför hösten 2018.

⁴ Se t.ex. *Regler för examination vid Högskolan Dalarna* [http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Utbildning/3%20Regel/Regler%20f%c3%b6r%20examination%20vid%20H%c3%b6gskolan%20Dalarna%20\(2013\).pdf](http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Utbildning/3%20Regel/Regler%20f%c3%b6r%20examination%20vid%20H%c3%b6gskolan%20Dalarna%20(2013).pdf)

Men tillgången till ny teknik och infrastruktur är endast möjlig tack vare personella resurser. Högskolan Dalarnas NGL-centrum består därför idag av ett femtontal medarbetare som dagligen arbetar med att stödja och bistå lärare och studenter i deras undervisning och studier. En förutsättning för att den teknikburna undervisningen ska kunna fungera smidigt är att det alltid går att få pedagogiskt stöd och teknisk support. Därför har NGL-centrum bland annat öppet till kl. 22 på vardagkvällar.

När det gäller litteratur och annat lärandematerial så har våra lärarstudenter tillgång till ett alldeles nybyggt och toppmodernt högskolebibliotek som öppnade i maj 2014. Biblioteket är hopbyggt med huvudbyggnaden på Campus Lugnet där ämneslärarprogrammet också har sin hemvist och är bemannat till kl. 20 på vardagar, men dess resurser i form av databaser, tidskrifter, e-böcker, mm. är självfallet tillgängliga dygnet runt via nätet. Biblioteket ger också kurser och stöd i informationssökning och referenshantering för studenter. Själva biblioteksbyggnaden erbjuder också ett stort antal studieplatser och mötesrum för såväl enskilda studier som arbete i grupp. Det nya biblioteket har inneburit ett lyft för studenternas studiesociala miljö under den tid de tillbringar på campus. Mer information om det nya biblioteket finns att läsa på <http://www.du.se/sv/Bibliotek/>.

Del 2. Beskrivning av utbildningsmiljön modersmål: arabiska

Inledning

Skolämnet modersmål har vuxit fram från hemspråksundervisningen på mitten av 1960-talet, då invandrade elever och svenska barn som gått i utländska skolor började erbjudas hemspråk som stödundervisning i skolan. Från 1968 hade alla invandrarelever rätten att ansöka om undervisning i sitt s.k. hemspråk och fr.o.m. hemspråksreformen 1977 fick kommunerna lagstadgad skyldighet att anordna hemspråksundervisning på det s.k. hemspråket för alla flerspråkiga barn inom grundskolan och gymnasieskolan och för vuxna studerande på Komvux samt på specialskolorna. Från och med år 1980 har modersmål, som benämndes hemspråk fram till hemspråksreformen 1997, funnits med i läroplanen som ett eget skolämne.

Utbildningen i ämnet modersmål: arabiska har sin grund främst i de akademiska kunskapsområdena, arabisk lingvistik och litteratur samt språkdidaktik med särskild inriktning på modersmålsinlärare. Detta innebär att ämnet modersmål: arabiska vid HDa kommer att erbjudas genom ett samarbete mellan två ämnesmiljöer, arabiska och svenska som andraspråk (Sva). Detta kommer innebära att skolämnet modersmål: arabiska vid HDa får sin huvudsakliga grund i modersmålsdidaktik med stark koppling till forskning inom flerspråkighetsområdet likväl som teoretiska områden som språkdidaktik, antropologi, pedagogik, statsvetenskap och språksociologi utöver kunskaper i arabisk litteratur och lingvistik.

Ämnesavdelningarna arabiska och Sva ingår i en mycket dynamisk språkmiljö vid Högskolan Dalarna som erbjuder akademiska studier i inte mindre än tio olika språk, förutom svenska/svenska som andraspråk: arabiska, engelska, franska, italienska, japanska, kinesiska, portugisiska, ryska, spanska och tyska. När det gäller lärarutbildning i språk bör nämnas att lärare i engelska och de moderna språken franska, spanska och tyska har utbildats vid Högskolan Dalarna sedan 1990-talet och från och med hösten 2017 utbildas även lärare i kinesiska. Språkundervisningen är till stor del nätbaserad och teknik och pedagogik utvecklas ständigt. Högskolan Dalarna har länge legat i framkant inom så kallad distansundervisning och våra nätbaserade språkutbildningar räknas till de ledande i landet. Språkmiljön har därigenom byggt upp en god språkdidaktisk kompetens som även kommer studenterna i modersmål: arabiska till godo.

Medan lärarna anställda i arabiska i huvudsak representerar den lingvistiska och litteraturvetenskapliga kunskapen i ämnet, representerar lärarna från Sva kunskap om flerspråkiga elevers villkor för språkutveckling och lärande, både generellt och i en svensk skolkontext, språkpolicyfrågor i samhälle och utbildning, kulturmöten i den svenska skolan samt frågor gällande flerspråkig identitet i migrationssammanhang. Dessa två discipliner har vid HDa många beröringspunkter och en del samarbete. Arabiska inrättades som ämne vid HDa år 2007 och erhöll kandidaträttigheter våren 2017, medan Sva inrättades som eget ämne vid HDa år 2005, erhöll kandidaträttigheter 2006 och inrättades som huvudområde på magisternivå 2014. Ämnet arabiska har i dagsläget fem lärare varav två seniora och en junior forskare, medan ämnet Sva har 20 heltidsanställda lärare, varav två seniora och åtta juniora forskare (varav tre doktorander).

Under budgetåret 2016 hade ämnet arabiska 424 registrerade studenter vilket motsvarar ca 108 helårsstudenter. Ungefär hälften av dessa studenter är nybörjare som inte har någon tidigare erfarenhet av arabiska. Cirka en tredjedel av studenterna har arabiska som modersmål och studerar språket för att bli behöriga som modersmålsinlärare. Dessa studenter är en av anledningarna till att ämnet arabiska och Sva tillsammans ansöker om examenstillstånd inom ramen för ämneslärarexamen. För närvarande läser studenterna som ämnar bli lärare i arabiska ordinarie kurser

i arabiska, men det finns ett behov av att kunna erbjuda kurser med integrerad språkdiraktik, utöver rena ämneskunskaper, inom ramen för ämneslärarutbildningen, särskilt med tanke på att behovet av utbildade modersmållärare i arabiska är stort och ökar i Sverige.

Nuvarande kurser i arabiska är utformade för att ge de studerande en gedigen grund i det arabiska språket och dess litteratur. Kurserna på grundnivå 1 är uppbyggda för att ge studenten en mångsidig språkkunskap samt en introduktion till arabisk litteratur medan kurserna på grundnivå 2 fokuserar på fördjupning av teman inom litteratur och lingvistik. Kurserna som idag erbjuds i Sva är i första hand inriktade mot blivande och redan verksamma lärare, såväl ämneslärare som andra lärarkategorier som vill utvidga sin lärarkompetens i ämnet. Kurserna är starkt förankrade bland och inriktade mot verksamma lärare, såväl i regionen som nationellt. Sva genomför också olika uppdragsutbildningar och kompetensstärkande insatser samt publicerar litteratur för forskningsfältet. Mycket värdefullt för ämnesmiljön är samarbetet med PUD (Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna). Genom PUD anordnas fortbildning för olika målgrupper. Under hösten 2017 deltar till exempel flera modersmållärare och studiehandledare på modersmål i kursen *Nyanlända elevers skolförberedelse*. Arabiska inleder också under hösten 2017 ett projekt genom PUD som berör arabisktalande elevers läsning av skönlitteratur. Sva och arabiska bedriver också på många andra sätt samarbete med verksamma modersmållärare, till exempel medverkar Nejoood al-Rubaye, Åsa Wedin, Boglárka Straszer och Liivi Jakobsson som föreläsare i modersmållärarnas kompetensutvecklingsdagar i olika kommuner. Under läsåret 2017-2018 leder Sori Rasti (som själv varit modersmållärare) arbetet i en kommunal modersmålsenhet med 40 anställda modersmållärare. Lärarna inom ämnena medverkar dessutom i ett antal Skolverksprojekt för att stärka lärarkompetensen, inte minst hos modersmållärare, vad gäller villkor för flerspråkiga elevers lärande. Samira Hennius och Nigar Sadig höll under 2016 en kompetensutvecklande uppdragsutbildning gällande studiehandledning på modersmål där en del av deltagarna var modersmållärare från Dalaregionen. Som en viktig del i arbetet för att förbättra utbildningsvillkor för elever med annan språklig bakgrund än en svenskspråkig, har lärare och forskare under en längre tid arbetat med fortbildning av och forskning om, med och för modersmållärare. Några exempel på detta arbete ges nedan under lärarkompetens.

1 Samlad lärarresurs för ämnet modersmål: arabiska

De lärare som kommer att undervisa i ämnet modersmål: arabiska kommer, som beskrivits ovan, från ämnesmiljöerna Sva och arabiska. Sammanlagt består miljön av 26 lärare, varav sex är anställda inom ämnet arabiska och 20 inom ämnet Sva. Av de 25 lärarna är två professorer (varav den ena är professor i pedagogiskt arbete och den andra har varit gästprofessor i arabiska fr.o.m. år 2008), åtta är lektorer (varav en är docent) och 16 är adjunkter. Av adjunkterna genomgår tre för närvarande forskarutbildning. Av dessa lärare planeras i första hand tio lärare medverka i undervisningen i ämnet modersmål: arabiska, men även andra lärare i Sva, som nämns nedan, kommer att bidra till utbildningen med sin kunskap och erfarenhet. Se bilaga D för en översikt av den samlade lärarresursen.

Pedagogisk utbildning och vidareutveckling är en viktig del av personalens kompetens. Tre av lärarna i arabiska och hälften av lärarna i Sva har genomgått högskolepedagogisk utbildning (15hp). Som en del i arbetet att bygga upp kurser för lärarstudenter har Lovisa Berg läst kursen *Pedagogisk-didaktisk kompetens för högskoleföreläggda lärarutbildare (7,5 hp)* under 2017, hon har även tidigare placerat sig på högskolans pedagogiska karriärstege. I ämnesgruppen Sva har samtliga anställda lärare pedagogisk utbildning och alla utom två har lärarexamen och egen yrkeserfarenhet från ungdoms- och

vuxenutbildning. Några av ämnets lärare (Sori Rasti, Åsa Wedin, Samira Hennius och Boglárka Straszer) har även egen erfarenhet från arbete som modersmållärare och studiehandledare för elever med flerspråkig bakgrund på både grundskole- och gymnasial nivå. Under hösten 2017 har en modersmållärare i arabiska med lång erfarenhet av den svenska skolan anställts inom ämnet arabiska för att stärka miljön. Under våren 2018 kommer en formell rekryteringsprocess att startas för att knyta den typen av kompetens till ämnet permanent. En av lärarna i miljön, Nigar Sadig, har skrivit sin masteruppsats om modersmålsundervisning och hon skriver sin doktorsavhandling om studiehandledning på modersmål. Hon har även medverkat som forskningsassistent i forskningsprojektet *Modersmålsundervisning och studiehandledning i grundskolan – undervisningens praktik, villkor och pedagogik* (se nedan). Några av lärarna (Åsa Wedin, Jenny Rosén och Boglárka Straszer) medverkar också i att skriva en kunskapsöversikt för Skolverket om flerspråkighet med särskilt fokus på just modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål.

Inom ämnena hålls kontinuerligt diskussioner om den pedagogiska utvecklingen, såväl under regelbundet hållna ämnesmöten, ämnesseminarier och heldagsmöten, som vid särskilda seminarietillfällen där relevanta didaktiska och ämnesspecifika frågor tas upp. Från och med hösten 2017 har de lärare i arabiska och Sva som kommer att utbilda blivande modersmållärare i arabiska gemensamma ämnesmöten där såväl didaktiska som praktiska frågor tas upp för diskussion. Adjunkter som skrivit magister-/masteruppsatser eller ansökningar om forskarutbildning samt disputerade lärare uppmuntras att presentera sina undersökningar både inom ämnesgruppen och vid olika forskarseminarier. Alla disputerade lärare och i viss mån även adjunkterna är aktiva i två forskningsprofiler vid HDa, *Interkulturella studier (ISTUD)* och *Utbildning och Lärande (UL)* samt de underliggande forskargrupperna *Litteratur, Identitet, Transkulturalitet (LIT)*, *Interkulturella språkstudier (IKSS)*, *Språkdidaktik* och *Kritiska utbildningsstudier (KRUS)*. Dessutom deltar de disputerade lärarna i flera arabiska och europeiska forskningssammanhang och nätverk genom publikationer och deltagande i konferenser.

Fortbildning sker också genom deltagande i *Nationella nätverket för lärarutbildare i Svenska som andraspråk* och i *Nordiskt nätverk för andraspråksforskning*. Flera av lärarna har även nära forskningssamarbete med forskare vid ett antal andra lärosäten och är aktiva i forskningsmiljöer nationellt och internationellt. Bland annat kan nämnas forskarnätverket HOLM ReN, som är anknutet till den internationella organisationen för tillämpad lingvistik, AILA, och är ett forum för samarbete mellan forskare från hela världen med intresse för individuell flerspråkighet och modersmålets/ förstaspråkets betydelse och bevarande på individ-, grupp- och samhällsnivå (AILA Research Network on "Social and Affective Factors in Home Language Maintenance and Development"). På individuell basis kan nämnas Berit Lundgren som är forskningsanknuten till Nelson Mandela Metropolitan University i Sydafrika sedan 2013 och Jenny Rosén som är aktiv inom forskningsmiljön CCD (Communication, Culture & Diversity) vid Örebro universitet. Bosse Thorén har i sin tur forskningssamarbete med University of Malaya i Kuala Lumpur, Malaysia och Boglárka Straszer med Helsingfors universitet och två forskare vid Bern Universitet respektive Lärarhögskolan i Basel, Schweiz och Kamal Abu Deeb med The Aga Khan Foundation i London. De adjunkter som genomför forskarstudier är knutna till flera olika forskningsmiljöer så som Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Åbo Akademi. Lärarna deltar även aktivt i lärarutbyte med andra lärosäten genom Erasmus och Nordplus. Ämnena är vidare aktiva i samarbeten inom Högskolan Dalarna, Åsa Wedin och Lovisa Berg medverkar till exempel i magisterprogrammet i African Studies och Dala University Center for African Studies. Lärare från båda ämnena deltar även i uppbyggnaden av Interkulturellt utvecklingscentrum Dalarna (IKUD) och i den disciplinintegrerade högskolekursen *Migration och mottagande – perspektiv på en komplex verklighet*, inom Högskolan. Både ämnet arabiska och Sva deltar också med handledare för examensarbeten på ämneslärarprogrammet och flera av lärarna handleder även doktorander i samarbete med andra lärosäten eller har erfarenhet av handledning från tidigare arbetsplatser. Många av ämnenas lärare har lång erfarenhet av kurs- och programuppbyggnad från

både arabiska, västerländska och nordiska universitet, där de undervisat olika språk, bland annat arabiska både som första och främmande språk, samt litteratur och språkdidaktiska kurser.

Eftersom studenterna i Sva och många av de studenter som läser arabiska är verksamma eller blivande lärare har miljön en stark koppling till pedagogisk yrkesverksamhet. Genom al-Rubaye finns även kompetens inom arabisk lärarutbildning då hon undervisat blivande lärare i arabiska vid Baghdads universitet och har på så vis möjlighet att arbeta kontrastivt mellan en arabisk och en svensk utbildningstradition. Under 2016 och 2017 har hon även arbetat med att bygga upp en kurs för blivande lärare i arabiska vid Qadi Ayyad universitet i Marrakesh tillsammans med personal på plats.

En stor del av de pågående forskningsprojekten som bedrivs i ämnesmiljön är språkdidaktiska och sociolingvistiska studier som har stark koppling till skolornas arbete med flerspråkiga elever och även en tydlig anknytning till interkulturalitet och migration. Lärarnas forskningsintressen spänner dock över fler fält än så och kan kategoriseras med följande fältbeteckningar och forskningsinriktningar: samtal och interaktion i flerspråkiga klassrum, flerspråkighet och mångfald i varierande utbildningskontexter med en teoretisk grund i normkritik, intersektionalitet och transspråkande, nyanländas lärande, literacy och critical literacy, demokrati och utbildning, studiehandledning i det flerspråkiga klassrummet, diverse språketnografiska studier med inriktning mot minoriteter och flerspråkighet, språkliga attityder och identiteter, linguistic landscaping, fonetik, maskulinitet och genus i litteratur, översättning av barnlitteratur och arabisk lingvistik och retorik.

För närvarande bedrivs tre forskningsprojekt av särskild relevans för lärarutbildningen inom modersmål: arabiska. Det första forskningsprojektet, *Modersmålsundervisning och studiehandledning i grundskolan – undervisningens praktik, villkor och pedagogik* (finansierat av Skolforskningsfonden i Dalarna i samarbete med PUD 2016-2017) riktar särskilt fokus på modersmålslärares och studiehandledares uppdrag och yrkesroll i skolan samt på modersmålsundervisningens och studiehandledningens innehåll utifrån en språketnografisk ansats. I ramen av projektet har forskarna etablerat samarbete med bl.a. modersmålslärare i arabiska och studiehandledare på arabiska i några kommuner. Det andra forskningsprojekt *Arabisk barnlitteratur i skolan* syftar till att praktiskt översätta svenska barnböcker till arabiska för användande i skola och barnomsorg, samt att beforska arabisk barnlitteratur och den översättningskultur som finns. I ett första steg undersöker projektet vilka val som gjorts, både av böcker och av översättningsteknik för att i ett andra steg i skolmiljö se på vilka sätt dessa böcker kan fungera som hjälpmedel i undervisning av nyanlända barn. Det tredje projektet *Undervisningsmaterial för arabiska i den svenska skolan* syftar till att beforska utvecklingen av undervisningsmaterial för arabiska som främmande språk och hur undervisningsmaterial utvecklade i västvärlden respektive den arabisktalande världen skiljer sig åt. Forskningsprojekten drivs av disputerad personal i samarbete med adjunkter och doktorander, vilket gör att alla lärare får en möjlighet att utvecklas i ämnesmiljön.

Under våren 2015 anordnade lärare i svenska som andraspråk i samarbete med lärare i engelska en stor internationell forskningskonferens om transspråkande i utbildningssammanhang som utvecklades till ett återkommande event hos olika lärosäten, ett internationellt forskarnätverk (*International Research Network on Translanguaging*), och flera forskningspublikationer, inte minst antologin *New Perspectives on Translanguaging and Education* (utgiven av Multilingual Matters 2017), där även modersmålsundervisning diskuteras. Frågor kring modersmålsämnet relaterar väl till detta och en antologi för forskare och verksamma lärare är under arbete där frågor av relevans för modersmålslärare utgör en viktig del. Utöver detta finns en konferens med tillhörande konferensvolym under planering som är riktad till både forskare och verksamma modersmålslärare. Inom ramen av Sva har ett stort antal uppdragsutbildningar genomförts varför väl etablerade kontakter med bland annat modersmålslärare i regionen (inte minst genom PUD) finns. Genom

dessa nationella och internationella forsknings- och skolkontakter och genom ämnets lärares forskning rörande utbildningspolicy, flerspråkiga elevers lärande och modersmålsundervisning är miljöns lärare väl rustade att utbilda lärare i modersmål.

2 Utbildningsmiljö för ämnet modersmål: arabiska

Undervisning för verksamma och blivande modersmållärare i arabiska är redan utvecklad vid Högskolan Dalarna (HDA) som därför står väl rustad för att kunna erbjuda ämnet inom ramen för en ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 respektive gymnasieskolan.

Den planerade utbildningen i modersmål: arabiska för blivande ämneslärare täcker in rena språkkunskaper hos den blivande läraren i en språkvetenskaplig del som behandlar det arabiska språket i tal och skrift, ett komplext område då tal och skriftspråk skiljer sig åt i arabiska. Vidare består utbildningen av en språkdiraktisk del som behandlar förhållandet mellan den lärande individen och språket arabiska. En tredje del har ett tydligt samhällspolitiskt perspektiv och behandlar arabiska i ett sociolingvistiskt perspektiv. En fjärde del är mer pedagogiskt och didaktiskt inriktad och behandlar undervisning generellt som stöd för elevens utveckling av färdigheter i arabiska.

Studenter i modersmål: arabiska kommer att möta en utbildningsmiljö som har god och lång erfarenhet av att utbilda blivande och verksamma lärare i språk samt i frågor av relevans för flerspråkiga elevers lärande, dels genom den kompetens som finns i ämnesmiljön skapad av Sva och arabiska, dels genom den erfarenhet från den språkdiraktiska miljön som redan är uppbyggd inom andra ämnen vid HDA. Nedan beskrivs först den samlade miljön vid HDA där modersmål: arabiska kommer att ingå och därefter den särskilda utbildningsmiljön som ämnena arabiska och svenska som andraspråk skapar tillsammans.

Vid HDA bedrivs utbildning och forskning i tio olika språk, utöver svenska och svenska som andraspråk, varav sex ingår i lärarutbildningen (engelska, tyska, spanska, svenska, franska och kinesiska (den senare fr.o.m. ht17)). Språkämnena har ett utvecklat samarbete genom gemensamma språkmöten över ämnesgränserna samt ett antal gemensamma forskningsprojekt. Som exempel kan nämnas det gemensamma kvalitetsarbetet kring examensarbeten som samtliga ämnen med kandidaträttigheter deltar i. Sex av språkämnena har tillsammans arbetat med att uppnå målen inom Benchmarking, ett arbete som kontinuerligt uppdateras. Eftersom språkämnena varit drivande i frågor om nätbaserad undervisning pågår även ämnesövergripande forskning om pedagogik för nätbaserad undervisning. En kollegial forskningsgrupp för språkdiraktik samlar språkdiraktiskt inriktade forskare vid högskolan.

Lärarutbildningen vid HDA tar idag in ca 200 ämneslärarstudenter per år, och planerar för max 15 nya studenter per år i ämnet modersmål: arabiska.

Eftersom de två ingående ämnena arabiska och Sva organisatoriskt är placerade vid olika avdelningar, men inom samma akademi, har ett mer formellt samarbete påbörjats. Samarbetet underlättas av att lärarna länge haft informella möten dagligen tack vare att de är placerade mycket nära varandra lokalmässigt och genom det samarbete lärarna har genom koppling till olika kollegiala forskningsgrupper (som nämndes ovan). Navet i detta samarbete är de två ämnenas ämnesföreträdare tillsammans med de lärare som har mångsidig erfarenhet av modersmålsundervisning och samarbete med modersmållärare och som i första hand kommer att bedriva undervisningen inom utbildningen modersmål: arabiska. De flesta lärare inom de två

ämnesgrupperna kommer att bidra i undervisningen med sin kompetens. Detta kommer ske både genom ordinarie kurser där studerande i programmet deltar och genom de professionsinriktade kurser som ges för deltagarna i programmet. Den övergripande undervisningen kommer dock att utföras av en kärngrupp, varav två inriktningsansvariga, som kommer att ansvara för ämnesblockets kurser och de ingående studenterna.

Det formella samarbetet mellan ämnena arabiska och svenska som andraspråk påbörjades under våren 2016 och planeras framöver få följande organisation: Ansvar för ämnesblocket modersmål: arabiska kommer att innehas av en lärare från vartdera ämnet. De kommer att ha ett nära samarbete, med gemensam planering tillsammans med de lärare från de två ämnena som ingår i kärngruppen. Kursansvariga för programmets kurser kommer att utses av avdelningschef. De kursansvariga kommer att ha en överblick över samläsning och andra kursmoment som är relevanta för programstudenterna. Vid lågt deltagarantal är det viktigt att studenterna får möjlighet att ta del av den dynamik som kan erbjudas genom att möta andra studenter vid seminariegrupper och olika diskussionsforum. Detta kommer att organiseras genom att de specialutvecklade kurserna för modersmål: arabiska ligger nära befintliga kurser, och studenterna på så sätt kan samläsa vissa delar av sin utbildning med andra studenter.

Alla involverade lärare kommer att träffas kontinuerligt för att diskutera frågor av relevans för hela ämnesblocket, så som utfall av utvärderingar, studenternas prestationer, kursutveckling samt progression mellan kurserna. För att ytterligare stärka samarbetet mellan de två ämnesgrupperna kommer ansvariga för ämnesblocket vid behov även att delta tillsammans vid respektive ämnes ämnesmöte förutom gemensamma ämnesmöten. De befintliga ämnesmiljöerna kompletteras varandra genom att ämnet Sva har väl utvecklade kurser inom andraspråksforskning och undervisning av flerspråkiga elever, inkl. sociolingvistiskt inriktade kurser om språkpolicy, kulturmöten och flerspråkig identitet i minoritetssammanhang, medan arabiska har främst kunskaper inom arabisk lingvistik och litteratur. Detta syns också i de specifika kursplanerna för utbildningen som skapats för att ge studenterna tillgång till de olika kompetenser som finns inom ämnena. Ett exempel är kursen *Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället* där lärare från Sva ansvarar för flerspråkighet, minoritetsspråk och förhållandena för arabiska i svensk ungdomsskola medan arabiska står för arabisk barn- och ungdomslitteratur samt frågor om dialekt. I kursen *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter* ligger merparten av undervisningen i Sva medan arabiska deltar i det moment som rör arabiska skoltexter och bedömning av arabiska med avseende på diglossi. I kursen *Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv* ligger istället den största undervisningsbördan på arabiska medan Sva deltar i momentet rörande inlärandet av arabiska som modersmål i en annan språkmiljö än den arabiska.

Vid HDa ingår ämnena arabiska och Sva i akademien Humaniora och medier och har därmed utvecklat samarbete med såväl andra språkämnen som med andra humanistiska ämnen. Samtidigt samverkar Sva med övriga lärarutbildningsämnen och lärarprogram genom akademien Utbildning, hälsa och samhälle.

Lärarna som kommer att undervisa inom programmet är en mycket diversifierad grupp. Många av lärarna har själv andraspråks erfarenhet antingen som invandrade till Sverige eller genom att ha bott en längre tid i en annan del av världen och fyra är själva modersmålstalare av arabiska. De olika bakgrunder och erfarenheter som lärarna har innebär att ämnesmiljön kännetecknas av en stor mångfald vilket återspeglas i ämnets kurser. De anställda lärarna består av 21 kvinnor och fyra män, med åldersmässig spridning. Tillsammans har lärarna inom arabiska och Sva en bred och mångårig erfarenhet av undervisning. Det faktum att lärarna har olika bakgrund bidrar till att forma en kreativ miljö där nya idéer prövas och man omprövar traditionella sätt att undervisa för att passa de behov som nuvarande studenter uppvisar. Med den starka förankringen i skolverksamheten som

presenterades ovan är medvetenheten om betydelsen av modersmålsundervisning hög. Samtidigt finns en medvetenhet om de utmaningar som modersmålsämnet och modersmålslärarna dras med, så som svårigheter vad gäller samarbete med andra lärargrupper, heterogena elevgrupper, organisatoriska utmaningar samt bristen på legitimerade modersmålslärare. Utbildningsmiljön är således uppmuntrande och med existerande kompetens både vad gäller forskningsanknytning och praktiska erfarenheter av fältet kan ämnesmiljön bidra till ett meningsfullt lärande med stark koppling till yrkesutövningen för blivande lärare.

Lärarna arbetar aktivt för att ge en så bred bild av ämnet arabiska som möjligt vad gäller länder, regioner, religioner och kön. Den arabisktalande världen är mångfacetterad och det är viktigt att detta speglas i undervisningen. Eftersom HDa är placerad i västvärlden är det också viktigt att diskutera västvärldens bild och beforskandet av arabvärlden i kontrast till den egna bilden och den forskning som bedrivs på arabiska universitet. Detta är specifikt viktigt i frågan om modersmålslärare, både för elever och blivande lärare, då utbildningstraditioner från hemländerna kontrasteras med utbildningstraditioner i Sverige samtidigt som man i flertalet skolor använder läromedel från arabisktalande länder anpassade till elever i en arabisktalande miljö. Detta är också något som berörs i kurserna inom utbildningen.

Som beskrivits i den allmänna texten om HDa arbetar ämnena mycket med nätbaserad undervisning. Detta avspeglas inte bara i upplägg utan också i en möjlighet att via nätet bjuda in externa föreläsare och lärare online för att förstärka internationella inslag eller erbjuda spetskompetens inom vissa områden. Två återkommande samarbeten med universiteten i Baghdad och Bahrain finns utöver enskilda föreläsare som specialinbjudits. De studenter som kommer att ingå i kurserna inom ämneslärarprogrammet kommer att ha tillgång till dessa föreläsare och på så vis få en inblick i undervisning av arabiska i arabisktalande länder utöver sin egen utveckling av språket. Dessutom kommer studenterna att få en didaktisk medvetenhet gällande nätbaserad undervisning både genom att de deltar på nätbaserade kurser och genom lärarnas intresse. Till exempel är Lovisa Berg intresserad av hur en nätbaserad undervisningssituation påverkar examination och har ingått i en projektgrupp på HDa som undersökt frågan. Hon har också forskat om studenternas perspektiv på hur teknologi används i undervisningen samt om s.k. Blended Language Learning där en blandning av campusförelagt och datorstött lärande används. Detta är också inslag som kommer att finnas i de kurser studenterna kommer att läsa inom de allmänna språkdidaktiska kurserna samt som delmoment i de specifika kurserna för utbildningen.

Det faktum att arabiska präglas av diglossi, dvs. att det skrivna språket skiljer sig stort från de olika varieteter som talas och som i hög grad skiljer sig åt sinsemellan, påverkar undervisningsmiljön. Det gör att studenter som har en hög muntlig kompetens på sin varietet kan ha stora svårigheter att skriva och läsa och även kommunicera muntligt på modern standardarabiska (MSA) som är det gemensamma språket för alla arabländer. Det arabiska språket är därutöver format av en stark tradition baserad på grammatikanalys vilket påverkar undervisningen och förståelsen av språket. I utbildningsmiljön arbetar ämnet därför aktivt med att stärka studenternas skriftliga och grammatiska kompetens i enlighet med språkets tradition samtidigt som vikten av användbarhet och funktionalitet understryks, och på så vis närmar ämnet sig de dialektala aspekterna av språket. I de kurser som planerats för att ingå i ämneslärarprogrammet kommer dessa frågor att ges särskilt utrymme samtidigt som studenterna utvecklar sin egen språkliga kompetens då modersmålslärare i arabiska behöver en hög språklig kompetens både för att kunna undervisa och för att kunna hjälpa eleverna med de problem de möter i sin språkinläring. I många av de kurser som ingår i utbildningen, t.ex. *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter*, *Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället* och *Arabisk grammatik och text 2* problematiseras frågan om dialekter och standardarabiska, hur man kan behandla dem i en lärsituation, deras status i olika sammanhang samt hur diglossi påverkar modersmålsinläring i en annan språkkultur.

Ämnet Sva har en god bredd när det gäller kurser med didaktiska, språkstrukturella och samhällsinriktade innehåll. Bland kurser som behandlar språkstruktur finns ofta ett tvärvetenskapligt perspektiv där olika företeelser i svenska språket vad gäller såväl fonologiska, morfologiska, syntaktiska, semantiska, pragmatiska som diskursiva drag relateras till andra språk och inom utbildningen specifikt till arabiska. Det svenska språkets struktur kontrasteras ofta mot språk från olika språkfamiljer, där särskilt sådana språk som ofta är representerade bland andraspråkstalare av svenska lyfts fram. De didaktiskt inriktade kurserna har oftast de flerspråkiga elevernas språk- och kunskapsutveckling som centrala teman och särskilt fokus riktas på litteracitet, interaktion, användning av flerspråkiga resurser, text och bedömning, multimodalitet samt identitetsskapande i klassrum. Det ges även ett brett urval av språksociologiskt inriktade kurser, där språkliga varieteter, språkplanering, språkideologiska och språkpolitiska frågor i samhället i nationellt och globalt perspektiv samt minoritetsspråktalarnas rättigheter och villkor för språkanvändning behandlas. På dessa kurser läggs fokus bland annat på maktaspekter vid diskussion om språkbevarande, migration, kulturmöten, identitet och attityder.

3 Styrdokument gällande ämnet modersmål: arabiska

Utbildningsplaner för Ämneslärarprogrammet inriktning grundskolans årskurs 7-9 och Ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan, samt utkast till kursplaner och litteraturlistor bifogas (Bilagor 1-3). Utbildningsplanerna är beslutade sedan tidigare. Kursplaner och litteraturlistor för kurserna i arabiska för modersmållärare kommer att fastställas under 2018.

Som beskrivits i ansökans första del har ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna inrättat s.k. ämnesblock som beskriver hur ämnesstudierna integreras med den utbildningsvetenskapliga kärnan och hur kurserna bygger på varandra. Nedan beskrivs hur ämnesblocken ser ut när studenterna väljer att läsa modersmål – inriktning arabiska som sitt första ämne, dvs. 90 hp ämnes- och ämnesdidaktiska studier inom 7-9-inriktningen, respektive 120 hp inom gy-inriktningen. Merparten av studenterna som kan tänkas välja modersmål: arabiska inom ramen för sin ämneslärarexamen kommer dock troligtvis att läsa det som sitt andra- eller tredjeämne, dvs. 45 hp inom 7-9-inriktningen respektive 90 hp inom gy-inriktningen.⁵

Ämnesblocket för studenter på 7-9-inriktningen består av tre terminers studier i modersmål – inriktning arabiska inklusive ämnesdidaktik (90 hp), kärnkursen *Didaktik och ledarskap* (15 hp) samt två VFU-perioder à 7,5 hp. Ämnesblockets kurser tillgodoser såväl examensmål som verksamhetskrav. Kärnkursen *Didaktik och ledarskap* integreras med den första VFU-perioden för modersmållärare i arabiska. En illustration av denna progression i relation till kursernas mål och innehåll ser ut på följande sätt:

Termin 1	Modersmål: arabiska I 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Arabisk grammatik och text 1, 7,5 hp • Arabisk skönlitteratur, 7,5 hp • Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp • Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället, 7,5 hp
-----------------	---

⁵ I oktober 2017 beslutade regeringen om en revidering av examensbeskrivningen för ämneslärarexamen inriktning åk 7-9 som innebär att det fr.o.m. hösten 2018 blir möjligt för lärosätena att erbjuda en förkortad variant på 240 hp som innehåller ämnes- och ämnesdidaktiska studier i två ämnen om 90 resp. 60 hp. Detta betyder att studenter som väljer ämnet modersmål – arabiska inom ramen för sin examen kommer att läsa som lägst 60 hp.

Termin 2	Modersmål: arabiska II 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund, 7,5 hp • Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter, 7,5 hp • Arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, 7,5 hp • Flerspråkighet, kulturmöten och migration, 7,5 hp
Termin 3	Didaktik och ledarskap 15 hp, varav 7,5 hp VFU (grundnivå 1)
Termin 8	Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, 15 hp (grundnivå 2)
Termin 9	Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, 15 hp (avancerad nivå) VFU i grundskolans åk 7-9, 7,5 hp (avancerad nivå)

För blivande gymnasielärare ser det tänkta programmet ut som följer:

Ämnesblocket består av fyra terminers studier i modersmål: arabiska (120 hp), kärnkursen *Didaktik och ledarskap* (15 hp), samt två VFU-perioder om 7,5 hp vardera. Ämnesblocket består av både obligatoriska och valbara kurser för att kunna tillgodose såväl examensmål och verksamhetskrav som individuella behov och intressen. Kärnkursen *Didaktik och ledarskap* integreras med den första VFU-perioden i modersmål: arabiska. Kurserna fördelas på följande sätt:

Termin 1	Modersmål: arabiska I 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Arabisk grammatik och text 1, 7,5 hp • Arabisk skönlitteratur, 7,5 hp • Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp • Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället, 7,5 hp
Termin 2	Modersmål: arabiska II 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund, 7,5 hp • Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter, 7,5 hp • Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, 7,5 hp • Flerspråkighet, kulturmöten och migration, 7,5 hp
Termin 3	Didaktik och ledarskap 15 hp (grundnivå 1) varav 7, 5 hp VFU
Termin 8	Modersmål: arabiska III 30 hp (grundnivå 2) <ul style="list-style-type: none"> • Språkdidaktisk forskning - en forskningsöversikt, 7,5 hp • Fördjupningskurs 1 i arabiska, valbar med didaktisk inriktning 7,5 hp • Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, 15 hp
Termin 9	Modersmål: arabiska IV 30 hp (avancerad nivå) <ul style="list-style-type: none"> • Fördjupningskurs 2 i arabiska, valbar med didaktisk 7,5 hp • Fördjupningskurs 3 i arabiska, valbar med didaktisk 7,5 hp • Examensarbete 2 för ämneslärarexamen
Termin 10	VFU i gymnasieskolan (avancerad nivå)

Genom detta upplägg bygger programmet på en kombination av utveckling av språkfärdighet i arabiska, språkkunskap om arabiska, allmän språkdiraktik samt kunskap om villkor för flerspråkig utveckling. I de ingående kurserna kommer de olika delarna att integreras i hög grad så att de språkdiraktiska och språksociologiskt inriktade kurserna kommer att fokusera på arabisktalande elevers förhållanden i Sverige samtidigt som kurserna i arabisk språkvetenskap och litteratur kommer att fokusera på barns och ungdomars villkor i diasporan.

Kursernas progression samt återkommande teman kan ses i följande exempel. I *Arabisk grammatik och text I* finns följande kursmål: *redogöra för grundläggande grammatiska begrepp*. Under kursen går studenten igenom de grundläggande grammatiska begrepp som behövs för att kunna analysera en text samt förklara det arabiska språkets uppbyggnad och struktur. Begreppen studeras genom ett antal välkända arabiska grammatikor. Kunskapen omsätts sedan i analys av enklare litterära texter samt i studentens egna texter. Det utvalda kursmålet *examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas med en muntlig och en skriftlig tentamen*. Studenten kan på så vis successivt bygga upp sin kunskap under terminen och visa sin progression samtidigt som hen i slutet av kursen ges möjlighet att visa sin sammantagna kunskap inom området.

Kursen *Arabisk grammatik och text II* bygger sedan vidare på detta med bland annat detta kursmål: *förklara grunderna för arabisk grammatisk analys*. Här förväntas studenterna ha kunskaper i grundläggande begrepp, förvärvade i *Arabisk grammatik och text I*, och visa sådan förståelse för grammatisk analys att de själva kan använda begreppen och förklara grunderna för andra.

I kursen *Arabisk skönlitteratur* är ett av kursens mål följande: *göra ett urval av litterära texter i enlighet med ett givet tema samt argumentera för sitt val*. Under kursen studeras olika författarskap och genrer vilket ger studenten insikt i den arabiska litteraturen. Efter en generell genomgång fokuserar kursen på texter skrivna för barn och ungdomar. De olika texterna kopplas sedan till ett skolsammanhang och studenten reflekterar sedan över hur och varför vissa texter används och kan användas i den egna undervisningen. Kursen examineras dels genom skriftliga inlämningsuppgifter dels genom muntliga presentationer där studenten diskuterar och argumenterar för sina val och ståndpunkter. I senare kurser inom programmet, till exempel *Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund* samt *Flerspråkighet, kulturmöten och migration* ingår läsande och reflektion av skönlitteratur som en del av kursernas innehåll och ger en möjlighet för studenterna att både fördjupa sin läsning och applicera det de lärt sig i *Arabisk skönlitteratur*.

I kursen *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter* är ett av kursens mål att problematisera bedömning av arabiska i diglossituation, med skilda talade och skriftliga varieteter. Detta mål bygger på kunskaper och reflektioner från kurserna *Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund*, *Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället* samt *Arabisk grammatik och text 2* där studenterna genom egna exempel, böcker och forskning diskuterat diglossifrågan i arabiska.

Progressionen finns också framskriven i kurslitteraturen. Det tydligaste exemplet på detta finns i kurserna *Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter* och *Flerspråkighet, kulturmöten och migration*: i den första kursen finns bland målen att studenterna ska välja en relevant forskningsartikel för ämnet samt med stöd i kursens innehåll och litteratur diskutera denna. I den andra kursen som ligger senare på terminen ska studenten istället läsa, förstå och redogöra för en avhandling med relevans för modersmåls lärare i arabiska. På så vis introduceras studenterna stegvis för forskningstext samtidigt som de har möjlighet att välja ämnen som de själva vill fördjupa sig i.

4 Undervisning, kurslitteratur, examination

I den planerade utbildningen i modersmål: arabiska kommer undervisningen till övervägande del att vara nätbaserad. Det innebär vid HDa att studenterna, förutom ett antal obligatoriska campusträffar, inte behöver vara fysiskt på plats i Falun; de behöver däremot delta i synkrona nätbaserade seminarier. Utöver seminarierna som ligger på fasta tider har studenterna tillgång till inspelade föreläsningar, de deltar i synkrona och asynkrona forumdiskussioner och genomför grupparbeten och/eller självständiga muntliga och skriftliga uppgifter via HDa:s lärplattform. Den här formen av undervisning öppnar upp möjligheter för studenter som inte kan flytta till Falun att genomföra utbildningen samtidigt som den inte ger avkall på de sociala möten och samarbeten som är viktiga i en utbildningssituation.

Kurslitteraturen kommer att bestå främst av arabisk men även relevant svensk litteratur av språkvetenskaplig, litteraturvetenskaplig och skönlitterär art, samt dessutom av styrdokument gällande organisering av flerspråkiga elevers skolgång och forskningslitteratur om flerspråkiga elevers villkor för lärande och språkutveckling samt litteratur om språkdidaktiska frågor av relevans för flerspråkiga sammanhang. All litteratur kommer att bygga på aktuell forskning och studenterna kommer att möta forskningslitteratur i form av avhandlingar, antologier och forskningsartiklar. Litteraturen på arabiska syftar dels till att utveckla studenternas kunskaper inom arabisk litteratur, kultur och lingvistik, dels till att studenten får möjlighet att utveckla sina språkliga färdigheter i arabiska. Litteratur om det arabiska språket skriven på både arabiska och svenska kommer att användas för att analysera kontrastiva delar i undervisningen av språket samt för att jämföra de diametralt olika sätt som arabiska undervisas och förklaras på som första-, respektive främmande språk. Studenternas egna lärande samt deras framtida arbetssituation präglas av flera utmaningar eftersom många av studenterna själva har en svag språklig kompetens i standardarabiska samtidigt som de elever de kommer möta har en mycket varierad bakgrund där en del inte kan läsa och skriva medan andra har studerat arabiska i sina hemländer. Detta kommer bemötas i undervisningen inom programmet genom att studenterna arbetar med att utveckla sitt eget språk, muntligt och skriftligt, i de två första kurserna med fokus på arabisk lingvistik. I den tredje kursen, när studenterna har en bra grund läggs fokus på att använda sina kunskaper i ett undervisningsperspektiv anpassat för olika målgrupper.

Skönlitterära verk används i utbildningen för att ge ett bredare perspektiv på modersmålsundervisningens betydelse och praktik. De utvalda svenskspråkiga skönlitterära texter som läses under utbildningen innefattar poesi och prosaverk med flerspråkiga röster och olika språkliga varieteter, som alla har en koppling till den svensk-arabiska kulturen. De svenskspråkiga prosaverk och poesi som används i utbildningen berör frågor som är relaterade till migrantskap, integrations- och identitetsprocesser samt synen på Sverige, men även längtan och främlingskap analyseras och diskuteras utifrån olika perspektiv. Vad gäller de skönlitterära verken på arabiska kommer prosaverk och poesi för vuxna att användas som en grund från vilken barn- och ungdomslitteraturen utforskas. Eftersom barn- och ungdomstexter i den arabisktalande världen av tradition oftast bestått av översättningar problematiseras frågan om vad som är barn- och ungdomslitteratur samt hur verk skrivna för vuxna har använts och kan användas i ungdomsskolan. Även digitala texter, i form av sociala medier, webbsidor riktade mot barn och ungdomar kommer att användas då de formar ett viktigt källmaterial för framtida lärare i modersmål: arabiska. (För litteraturlistor till enskilda kurser se bilagorna under A Kursplaner.)

Arabiska vid HDa skiljer sig från andra utbildningar i arabiska inom europeisk tradition genom att lägga stor vikt vid aktiv språkanvändning istället för vid textbaserad grammatikanalys. För att både nå de generella målen för en ämnesläroexamen och ämnets interna mål för språkanvändning har ämnet skapat stora delar av det grammatiska undervisningsmaterialet själva. Detta används sedan

som en grund för att närma sig de vedertagna, klassiska verk som ses som basen i arabiskundervisning på universitetsnivå. Utöver praktiskt övningsmaterial läser studenterna forskning inom arabisk lingvistik publicerad på arabiska och svenska, samt arbetar med olika slags material som är av relevans för modersmålsundervisningen i arabiska i Sverige, så som läromedel, webbaserat material och populärkultur såsom filmer på standardarabiska.

Ämnet arabiska vid HDa har exempelvis valt att tillämpa ett praktiskt synsätt, närliggande modern forskning om språkinläring, där studenten aktivt använder sina kunskaper i språket för att kommunicera istället för den textanalysbaserade undervisning av arabiska som ofta är vanlig i västvärlden. Den textbaserade undervisningsformen har sitt ursprung i idén att standardarabiska, det formella språket som delas av alla arabisktalande länder, inte används i dagligt tal och därför kan studeras i viss mån som ett dött språk utan fokus på praktisk kompetens, medan ämnet vid HDa ser standardarabiskan som en grund att bygga vidare studier på. Den här undervisningsformen har införts för att studenterna ska kunna använda sig av sina kunskaper i möten med andra människor. Ämnet har utöver detta också valt att lägga sig nära den arabiska undervisningstraditionen vad gäller material och idéer vilket ger studenterna en bred kulturell bakgrund samt källor för vidare studier istället för att enbart använda sig av västerländskt referens och undervisningsmaterial.

5 Säkring av examensmål

Hur ämneslärarprogrammet som helhet säkrar att studenterna ges goda förutsättningar att nå examensmålen har beskrivits i ansökans första del. När det gäller ämnesstudiernas specifika innehåll är det framför allt följande examensmål i examensbeskrivningen för ämneslärarexamen som är vägledande:

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick [7-9]/ brett kunnande [gy] inom ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade [7-9]/ väsentligt fördjupade [gy] kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Högskolan Dalarna har därför utformat ämnesstudierna i modersmål: arabiska på så sätt att de ingående kurserna ger de studerande den kunskap och förståelse och de färdigheter och förmågor som vi menar krävs för att självständigt arbeta som modersmåls lärare i arabiska. Vägledande här har varit grund- och gymnasieskolans kurs- och ämnesplaner i modersmål.

När det gäller de examensmål som mer specifikt rör den didaktiska förmågan att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning så är det framför allt kurserna inom ramen för den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen som bidrar till studenternas måluppfyllelse. Som beskrivits i denna ansökans första del, integreras ämnesstudierna med den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda utbildningen genom att kurserna *Didaktik och ledarskap*, 15 hp, och den avslutande kursen *Verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan*, 15 hp, ingår i ämnesblocket modersmål: arabiska och på så vis bidrar till att säkra de didaktiska examensmålen. På så vis tar de utbildningsvetenskapliga kärnkurserna, VFU-kurserna, de didaktiskt inriktade ämneskurserna och de två ämnesdidaktiska examensarbetena ett gemensamt ansvar för studentens progression mot följande didaktiska och ämnesdidaktiska examensmål:

– visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen anser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen anser samt visa kännedom om vuxnas lärande,

- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser

Hur kurserna i ämnesblocket bidrar till att utveckla de kunskaper, färdigheter och förmågor som anges i examensmålen framgår av bifogade *Ämnesblock modersmål: arabiska inriktning grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan*.

Nedan ges exempel på betygskriterier och bedömningsmallar som används inom kurserna i arabiska/svenska som andraspråk.

Examinationen på utbildningens olika kurser kommer att visa en variation och innehålla olika moment, så som t.ex. enskilda fördjupningsuppgifter, uppsatser och grupparbeten. De rena språkkurserna har en inbördes progression och bygger på varandra. Litteraturkurserna och de avancerade lingvistikkurserna är uppbyggda som fördjupningar av de tidigare språkkurserna och fördjupar aspekter av ämnet. Alla kurser i ämnet har både en fortlöpande formativ bedömning genom kontinuerliga muntliga och skriftliga uppgifter samt en avslutande summativ bedömning. De båda formerna vägs samman för att ge en helhetsbild av studentens kunskaper. Ett kursmål kan också examineras flera gånger under en kurs genom olika typer av uppgifter och på så sätt har studenten flera möjligheter att visa sina färdigheter.

Examensmålen kommer att säkras genom de enskilda kursplanernas mål som sammantaget ska användas för examination av uppfyllandet av examensmålen. Examination kommer att genomföras på olika sätt beroende på vilken typ av kunskap som ska examineras. En inre progression mellan olika kurser byggs upp, som säkras av förkunskapskraven där vissa kurser har andra av programmets kurser som förkunskapskrav. Vissa möjligheter kommer att finnas för flexibel studiegång för den enskilda studenten men vissa av kurserna kommer att ha andra som förkunskapskrav för att trygga progressionen.

Kursen *Arabisk grammatik och text 1* examineras till exempel både genom skriftliga uppgifter under terminen samt med en skriftlig och en muntlig examination i slutet av kursen. De skriftliga uppgifterna under terminen knyter an till kursmålet att *skriva enklare, grammatiskt korrekta texter*. I betygskriterierna står följande i relation till kursmålet. För betyget G ska studenten kunna skriva en kort text på standardarabiska där den grammatik som studerats i kursen används korrekt. För betyget VG ska betygskriterierna för G uppfyllas och dessutom bör studenten använda kasusmarkörer på ett korrekt sätt. Den skriftliga examinationen i slutet av terminen examinerar bland annat målet att *resonera runt sitt eget inlärande av grammatik*. I betygskriterierna anges att för betyget G ska studenten kortfattat kunna beskriva sina svagheter och styrkor i grammatikinläring samt påvisa strategier som används för att överkomma dessa svagheter. Studenten ska också relatera sina erfarenheter till en eller flera studier om inläring. För betyget VG ska studenten, utöver kriteriet för G, ge detaljerade exempel på möjliga strategier runt grammatikinläring samt utförligt koppla dessa till minst tre olika studier om inläring.

I kursen *Modern arabisk skönlitteratur* finns bland annat kursmålet att *jämföra de olika stilar/rörelser som studerats under kursen samt resonera runt orsakerna till deras uppkomst*. Detta examineras genom en muntlig redovisning inför seminariegruppen. För betyget G anger betygskriterierna att studenten bör kunna: använda de vanligaste termerna inom litteraturstudier korrekt, göra enklare jämförelser mellan olika stilar, nämna de grundläggande orsakerna till deras uppkomst som lyfts fram under kursen. För betyget VG krävs utöver kriterierna för betyget G att studenten gör detaljerade jämförelser mellan

olika stilar med egna exempel samt noggrant resonerar runt den påverkan som vissa händelser haft på den arabiska litteraturen.

I kursen *Arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv* finns målet att *argumentera för val av texter, övningar och grammatiska förklaringar i relation till en grammatisk fråga och en specifik målgrupp*. Målet examineras genom en muntlig redovisning där studenten inför seminariegruppen förklarar och diskuterar sina val. För betyget G ska studenten ha valt relevanta texter vad gäller den specifika frågan och målgruppen samt kunna påvisa varför de kan anses relevant med stöd i kurslitteraturen. För betyget VG ska studenter därutöver övertygande påvisa en relation mellan text, övning samt grammatisk förklaring samt hur de ska användas i en undervisningssituation.

För varje kurs finns en examinator som utses av avdelningschef. Examinator går tillsammans med kursansvarig igenom kursens mål samt examinationsformerna och betygskriterier för kursen. I slutet av kursen har examinator och kursansvarig ett möte där studenternas resultat stäms av.

6 Infrastruktur

Biblioteket vid HDa har god tillgång till relevant vetenskaplig litteratur, inklusive tidskrifter inom ämnesområdet. En stor del av kurslitteraturen kan erbjudas elektroniskt antingen via biblioteket eller via pdf-filer på kursplattformen Fronter genom enskilda överenskommelser med olika författare. Detta gäller särskilt den forskningslitteratur som används. Vi hänvisar även till ”låna en bibliotekarie” i uppsatskurser. Högskolan erbjuder dessutom stöd i svenska för de delar av kurserna som bygger på svenska språket. Vad gäller arabiska erbjuder ämnet regelbundet särskilda grammatik- och läxträffar under terminen där studenter har möjlighet att få extra hjälp och förklaringar.

Med tanke på att utbildningen sker nätbaserat är det särskilt värdefullt att utbudet av så kallade e-böcker och elektroniska tidskrifter är stort. Det finns också ett bra och uppdaterat utbud av europeiska och amerikanska fackböcker inom ämnet som går att ladda ned som e-böcker. Vad gäller arabiskt referensmaterial har flera arabiska aktörer skapat elektroniska bibliotek på nätet där man skannat in både klassiska och moderna verk i stort antal. Tillsammans ger de här källorna en mycket god och allsidig tillgång på resurser från olika delar av världen och med varierad syn på kunskap och referensmaterial vilket används vid diskussioner för att utveckla studenternas kritiska tänkande.

7 Säkring av utbildningens kvalitet

Ämnena arabiska och svenska som andraspråk vid HDa kännetecknas av en kvalitetsmedveten kultur. Lärarna för en kontinuerlig dialog med studenterna kring kursmaterial, kursstruktur och undervisningsformer. Lärarna följer det centrala system för kursvärderingar och kursutvärderingar som beskrivs i det bifogade dokumentet *Handläggningsordning för kursvärderingar och kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna* (se bilaga E), vilket innebär att ett elektroniskt frågeformulär (kursvärdering) skickas till studenterna vid kursens slut där de svarar anonymt på frågor om kursens innehåll och arbetsformer. Resultaten av denna behandlas sedan i tur och ordning. Alla kurser utvärderas genom att studenterna efter kursernas avslutning fyller i en kursvärdering digitalt, ibland kompletterad av muntlig värdering i grupp. Denna behandlas sedan i tur och ordning av kursansvarig, ämnesföreträdare, avdelningschef och akademichef. Dessa utgör därefter underlag för kursutveckling, utbildningsutveckling och för verksamhetsplaner inom ämnena, liksom för kvalitetsarbetet på akademnivå.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Utbildningsplan

**Ämneslärarprogrammet
inriktning grundskolans årskurs 7-9
270 högskolepoäng**

**Master of Arts in Secondary Education
School Years 7-9
270 higher education credits¹**

Fastställd i Utbildnings- och forskningsnämnden för
Lärarytbildningsområdet (UFL)
2011-02-23

Reviderad i Områdesnämnden Utbildningsvetenskap
2014-03-07

Gäller fr.o.m. VT 2014

1 credit = 1 ECTS

1. PROGRAMMETS MÅL

1.1 Mål enligt Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 8 §:

Utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

1.2 Mål enligt Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 9 §:

Utbildning på avancerad nivå ska innebära fördjupning av kunskaper, färdigheter och förmågor i förhållande till utbildning på grundnivå och skall, utöver vad som gäller på grundnivå,

- ytterligare utveckla studenternas förmåga att självständigt integrera och använda kunskaper,
- utveckla studenternas förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, och
- utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet eller för forsknings- och utvecklingsarbete. (Lag 2006:173)

1.3 Mål enligt Högskoleförordningen (1993:100), 9 kap. bil.2

För ämneslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som ämneslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 7–9 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen ska studenten också

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande,

Utbildningsplan Ämneslärarprogrammet inriktning grundskolans årskurs 7-9

- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och
- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygsättning.

Färdigheter och förmåga

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

1.4 Utbildningsprogrammets lokala mål

För lärarexamen vid Högskolan Dalarna ska studenten, utöver de mål som anges i examensordningen

- visa kunskaper om betydelsen av teknikburna kunskapsprocesser i utbildning och skola samt visa förståelse för de förändringar som sker i kunskapsprocesser hos och mellan individer och organisationer i en tid av accelererande användning av informations- och kommunikationstekniska tillämpningar
- visa färdighet och förmåga att använda modern informationsteknologi som ett redskap att utveckla nya sätt att lära och undervisa i grundskolans senare år
- visa förståelse för betydelsen av att integrera internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande genom att sätta in sina egna studier och sitt kommande yrke inom den svenska skolan i ett internationellt och globalt sammanhang.

2. HUVUDSAKLIG UPPLÄGGNING

2.1 Omfattning enligt Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 270 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: ämnes- och ämnesdidaktiska studier med relevans för undervisning i något av skolväsendets ämnen för vilket det finns en fastlagd kurs- eller ämnesplan, utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 ska utbildningen omfatta ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 195 högskolepoäng och ämnesstudier i tre undervisningsämnen. När två av undervisningsämnena svenska, samhällskunskap eller musik ingår i utbildningen omfattar examen ämnesstudier endast i dessa två undervisningsämnen. Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning. Utbildningen ska omfatta minst en fördjupning om 90 högskolepoäng i relevant ämne eller ämnesområde. För varje övrigt i examen ingående ämne krävs minst 45 högskolepoäng. När svenska, samhällskunskap eller musik ingår krävs dock alltid 90 högskolepoäng inom de ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen.

Inriktningen ges med ett begränsat antal ämneskombinationer.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygsättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Självständigt arbete (examensarbete)

För ämneslärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort två självständiga arbeten (examensarbeten) om vardera minst 15 högskolepoäng i ett av de ämnen som studeras inom utbildningen.

2.2 Utbildningens struktur

Ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna innehåller två integrerade utbildningsområden, *ämnesstudier* och *pedagogiskt arbete*. Området pedagogiskt arbete består i sin tur av utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning.

1. *Ämnesstudier 180 högskolepoäng*

Ämnesstudierna utgörs av 90 högskolepoäng i förstaämnet och 45 högskolepoäng vardera i andra- och tredjeämnet. Förstaämnet inkluderar även två ämnesdidaktiska examensarbeten om 15 högskolepoäng vardera.

2. *Pedagogiskt arbete 90 högskolepoäng*

Pedagogiskt arbete består av en utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 högskolepoäng.

a. *Utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng*

Kurserna omfattar kunskaper om utveckling, lärande och socialisation samt skolans och den pedagogiska verksamhetens mål och villkor. Kurserna behandlar också pedagogiskt ledarskap, läroplansteori och didaktik, konflikthantering, sociala relationer, yrkesetiska perspektiv, vetenskapsteori och forskningsmetodik, utbildningsvetenskaplig forskning, bedömning och betygsättning, specialpedagogik, skola i samverkan samt utvärdering och utvecklingsarbete inom grundskolans årskurs 7-9. Kurserna omfattar också skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

b. *Verksamhetsförlagd utbildning 30 högskolepoäng*

Den verksamhetsförlagda utbildningen integreras med såväl ämnesstudierna som den utbildningsvetenskapliga kärnan. 15 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning fullgörs i förstaämnet och 7,5 högskolepoäng vardera fullgörs i andra- respektive tredjeämnet.

Inom ämneslärarutbildningen för årskurs 7-9 integreras de två utbildningsområdena i form av tre olika ämnesblock, ett för varje undervisningsämne.

Ämnesblock 1 omfattar 112,5 högskolepoäng fördelade på 90 högskolepoäng ämnesstudier inklusive de två examensarbetena, 15 högskolepoäng VFU och 7,5 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna.

Ämnesblock 2 omfattar 60 högskolepoäng fördelade på 45 högskolepoäng ämnesstudier, 7,5 högskolepoäng VFU och 7,5 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna.

Ämnesblock 3 omfattar 60 högskolepoäng fördelade på 45 högskolepoäng ämnesstudier och 7,5 högskolepoäng VFU och 7,5 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna.

2.3 Partnersamverkan

Ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna kännetecknas av en nära samverkan med kommunala och fristående skolor. Redan under utbildningens första termin knyts studenten till en skola som han eller hon tillhör under hela sin studietid. Härigenom ges möjlighet att redan under utbildningen vara delaktig i konkret pedagogisk verksamhet, såväl under den verksamhetsförlagda utbildningen som genom uppgifter som genomförs löpande under utbildningen och andra individuellt planerade kontakter. Skolan/partnerområdet eller kommunen har ett samarbetsavtal med högskolan och de verksamhetsförlagda lärarutbildarna bör ha genomgått handledarutbildning för uppdraget. Samverkande skolor har på så vis ett utbildningsansvar under den verksamhetsförlagda utbildningen och ett fadderansvar under studentens hela utbildning.

Den kontinuerliga partnersamverkan innebär att teori och praktik hela tiden integreras genom att studenten under sina högskoleförlagda studier genomför ett antal fältdagar i skolan, samtidigt som de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen även består av studier och seminarier tillsammans med högskoleförlagda lärarutbildare.

Samverkan sker även genom att examensarbetena kopplas till såväl högskolans forskningsmiljöer som till grundskolors utvecklingsbehov. Examensarbetena utgår från angelägna ämnesdidaktiska utvecklingsområden/frågeställningar och förväntas därigenom kunna bidra till utveckling av skolans verksamhet.

2.4 Internationalisering

Inom programmets kurser ges internationella och globala perspektiv via litteratur, möten med internationella gästlärare och studenter på campus och via nätet samt genom att studenten erbjuds möjlighet att läsa kurser utomlands. Inom programmet ges möjlighet till utlandsstudier inom utbildningens båda områden eftersom programmets kurser kan ersättas med kurser vid något av de utländska lärosäten som Högskolan Dalarna har avtal med. Det finns även möjlighet för studenter att förlägga en del av den verksamhetsförlagda utbildningen utomlands, vilken då följs upp av kursens lärare vid högskolan och av ansvariga VFU-lärare vid skolan på samma sätt som vid den ordinarie nätbaserade utbildningen.

3. PROGRAMMETS KURSER

3.1 Pedagogiskt arbete

Inom ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna svarar området pedagogiskt arbete för de gemensamma kunskaper som alla studenter ska ha för att uppnå målen för ämneslärarlärarexamen. Pedagogiskt arbete som ämne fokuserar den pedagogiska yrkesverksamhetens praktik och teori, vars samband diskuteras och analyseras genom olika ämnesdiscipliners pedagogiska, didaktiska och ämnesdidaktiska perspektiv. Ämnet är således mångvetenskapligt och integrerar teorier och metoder från olika forskningsfält där den pedagogiska yrkesverksamheten står i centrum.

3.1.1 Utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning

Kurserna i pedagogiskt arbete inom ämneslärarprogrammet består av 60 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna och 30 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning. Kurserna bygger på varandra vilket innebär en progression och fördjupning såväl beträffande innehåll som

krav på förmåga till analys, reflektion, självständighet och pedagogiskt ledarskap. På så vis integreras de utbildningsvetenskapliga kärnkurserna med den verksamhetsförlagda utbildningen.

En väsentlig uppgift inom verksamhetsförlagd utbildning är att studenten, i samarbete med och med stöd av erfarna lärare, ska planera, bedriva och analysera pedagogisk verksamhet inom det aktuella ämnes-/kunskapsområdet. Studenten ska successivt bygga upp en grundläggande didaktisk kunskap, som innebär förmåga att i tanke och handling relatera frågor om val av innehåll och arbetsformer till verksamhetens mål och till elevers förutsättningar och meningsskapande. De två första kurserna med VFU ligger på grundnivå 1, den tredje kursen på grundnivå 2 och den fjärde och avslutande kursen ligger på avancerad nivå. Inom den verksamhetsförlagda utbildningen finns en tydlig progression där studenten inledningsvis med stöd av verksamma lärare inskolas i den pedagogiska verksamheten. Graden av självständighet ökar successivt och inom den sista kursen med verksamhetsförlagd utbildning, på avancerad nivå, förväntas studenten visa sådana pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare leda den pedagogiska verksamheten. En viktig didaktisk och ämnesdidaktisk förmåga är härvidlag att analysera och reflektera över verksamheten med utgångspunkt i för verksamheten relevant didaktisk och ämnesdidaktisk forskning och teoribildning.

Den verksamhetsförlagda utbildningen är förlagd till skolor/partnerområden som har ett samverkansavtal med Högskolan Dalarna och genomförs inom den åldersgrupp som utbildningen avser. För de kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning, liksom för programmets övriga kurser, finns alltid bedömningskriterier som utgör underlag för den slutgiltiga bedömningen av studentens måluppfyllelse.

3.1.2 Programmets kurser i Pedagogiskt arbete

(Utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng samt VFU 30 högskolepoäng)

- *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag – ämneslärare 15 högskolepoäng, grundnivå 1*
Kursen introducerar studenten till lärarutbildningen och grundskolan samt till ett vetenskapligt förhållningssätt. Studenten utvecklar förståelse för yrkets komplexitet och insikt i på vilket sätt den egna utbildningen syftar till att skapa ökad förmåga att hantera densamma. Grundskolans samhällsuppdrag, organisation och styrning står i fokus. Kursen behandlar också skolformens historiska framväxt och utveckling och ger historiska perspektiv på elever och lärare utifrån genus och social och etnisk bakgrund. Studenten får ta ställning till grundläggande utbildningsfrågor som: Varför skola? Vad är lärarutbildning? och Vad är kunskap och vetenskap? Kursen innehåller 3-5 fältdagar vid skolan som kopplas till kursens innehåll.
- *Didaktik och ledarskap för ämneslärare, 15 högskolepoäng (varav 7,5 hp VFU), grundnivå 1*
Det övergripande målet för kursen är att studenten ska utveckla ett pedagogiskt och didaktiskt ledarskap. I kursen studeras olika didaktiska och pedagogiska teorier som perspektiverar det pedagogiska ledarskapet inom skola och samhälle, i ett historiskt, filosofiskt och internationellt perspektiv. Generella pedagogiska och didaktiska frågor kring planering, undervisning, ledarskap och ledarstilar ingår i studierna. Kursen integreras med såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda delen av utbildningen inom ämnesblock 1.
- *Utveckling och lärande i grundskolans åk 7-9, 15 högskolepoäng (varav 7,5 hp VFU), grundnivå 1*
Kursens övergripande syfte är att studenten utvecklar kunskap om och förståelse för olika teorier om lärande och utveckling, vilka leder till olika förhållningssätt till undervisning i grundskolans årskurs 7-9. I kursen studeras människan som biologisk, social och kulturell varelse i ett nationellt, internationellt och historiskt perspektiv. Utifrån denna kunskap ges studenten tillfälle att reflektera över informationsteknologins betydelse för utvecklingen av teknikburna

Utbildningsplan Ämneslärarprogrammet inriktning grundskolans årskurs 7-9

kunskapsprocesser i grundskolans årskurs 7-9. Kursen integreras med såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda delen av utbildningen inom ämnesblock 2.

- *Sociala relationer, konflikter och makt i grundskolans åk 7-9, 15 högskolepoäng (varav 7,5 hp VFU), grundnivå 2*

Kursen tar sin utgångspunkt i att skolan är en mötesplats för människor där bland annat ålder, kön och etnicitet är viktiga aspekter för förståelsen av sociala relationer. I kursen behandlas det pedagogiska ledarskapet i relation till den komplexa väv av sociala relationer med tillhörande potentiella konflikter som präglar skolans vardag. Yrkesetiska och normkritiska perspektiv på hur dessa relationer beskrivs och hanteras är centrala. Dessa perspektiv hjälper till att få syn på, och problematisera föreställningar om vad en god människa är (en god elev och en god lärare) och vad som är goda handlingar. Som utgångspunkter för diskussion fungerar begrepp som makt, mångfald, välvilja, tolerans, omsorg, demokrati. Till detta kopplas styrdokument och FN:s barnkonvention. Kursen ger på så vis en teoretisk-kritisk bas för att skapa beredskap att förstå de sociala relationernas komplexa karaktär. Kursens integreras med såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda delen av utbildningen inom ämnesblock 3.
- *Bedömning, betygssättning och specialpedagogik för ämneslärare i grundskolans åk 7-9, 7,5 högskolepoäng, avancerad nivå*

Kursens övergripande mål är att studenten ska utveckla fördjupade kunskaper om bedömning, dokumentation och betygssättning i grundskolans årskurs 7-9. Olika pedagogiska och specialpedagogiska teorier och arbetssätt studeras för att studenten ska kunna dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling. Dessutom problematiseras bedömningsprocesser och metoder ur ett utbildningspolitiskt perspektiv. Kursen behandlar även hur resultatet av bedömningar kan kommuniceras i samtal med elever och vårdnadshavare och den betydelse ett inkluderande perspektiv får för planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten.
- *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning för ämneslärare, 7,5 högskolepoäng, avancerad nivå*

Kursen innehåller en fördjupning i vetenskapsteori för att vidareutveckla studentens vetenskapliga skrivande. Bland annat behandlas forskningsmetodik, källkritik och forskningsetik inom utbildningsvetenskap och skolforskning med fokus på analys och tillämpning av forskningsresultat i det pedagogiska arbetet.
- *Utvärdering och utvecklingsarbete för ämneslärare, 7,5 högskolepoäng, avancerad nivå*

Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla fördjupad kunskap om utvärdering av den pedagogiska verksamhetens innehåll och organisation. Studenten ska också utveckla en fördjupad kunskap om hur skolans verksamhet kan utvecklas i relation till gällande styrdokument.
- *Verksamhetsförlagd utbildning, 7,5 högskolepoäng, avancerad nivå*

Kursens övergripande mål är att den studerande ska visa sådana pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare leda den pedagogiska verksamheten inom de ämnen som ingår i utbildningen. Den verksamhetsförlagda utbildningen fullgörs i första hand i ämne 1, men i möjligaste mån genomförs utbildningen även i ämne 2 och 3.

3.2 Ämnesstudier och ämnesblock

Ämnesstudierna vid Högskolan Dalarnas ämneslärarutbildning mot grundskolans år 7-9 utgörs av sammanlagt 180 högskolepoäng vilka integreras med 30 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning och 15 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna i form tre sammanhållna ämnesblock vilka utgör en helhet med en inbyggd progression. Kurserna inom ämnesblocken är yrkesförberedande i den meningen att såväl innehåll som arbetsformer förbereder för pedagogisk

verksamhet inom grundskolans år 7-9. Det innebär att kurserna genomsyras av reflektion kring ämnesinnehåll, centrala begrepp samt ungdomars och elevers lärande och utveckling. Genom dessa kurser tillägnar sig studenten så kvalificerade kunskaper att han eller hon självständigt kan bedöma läroplanernas och kursplanernas krav, välja innehåll i verksamheten och analysera olika läromedels innehåll och struktur.

Ämnesblocken integrerar ämnesstudierna med såväl den verksamhetsförlagda utbildningen som tre av kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan till sammanhållna helheter där utbildningsområdena varvas.

Ämnesblock 1, 112,5 högskolepoäng

Ämnesstudier, ämne 1, 90 hp (inkl. examensarbeten 30 hp)

Didaktik och ledarskap 15 hp, varav 7,5 hp VFU i ämne 1

VFU i ämne 1, 7,5 hp

Ämnesblock 2, 60 högskolepoäng

Ämnesstudier, ämne 2, 45 hp

Utveckling och lärande 15 hp, varav 7,5 hp VFU i ämne 2

Ämnesblock 3, 60 högskolepoäng

Ämnesstudier, ämne 3, 45 hp

Sociala relationer, konflikter och makt, 15 hp, varav 7,5 hp VFU i ämne 3

3.2.1 Ämneskunskaper och ämnesdidaktik

Vid Högskolan Dalarna består ämnesstudierna av påbyggbara akademiska kurser som nivåmässigt är likställda de fristående kurserna. Detta betyder att de examinerade ämneslärare som vill fördjupa sig inom något av sina akademiska professionsämnen ska kunna bygga vidare på sina ämnesstudier på avancerad eller forskarnivå. Genom de ämnesdidaktiska momenten fördjupas, befästs och perspektiveras ämneskunskaperna genom att studenten hela tiden uppmanas att reflektera över såväl den akademiska disciplinens som undervisningsämnets vetenskapliga grund och självförståelse, samt vilket ämnesinnehåll som bör väljas ut för elevers lärande. På så vis karaktäriseras ämnesstudierna av en ständig metarefleksion där ämnesdidaktiken bildar ett eget kunskapsfält inom vilket studenten gradvis utvecklar sin förmåga att göra medvetna didaktiska val av ämnesinnehåll och undervisningsformer inom de i examen ingående undervisningsämnena.

3.2.2 Examensarbeten

I ämneslärarutbildningen 7-9 fullgör studenten två självständiga ämnesdidaktiska examensarbeten om vardera 15 högskolepoäng inom sitt förstaämne. Examensarbetena introduceras tidigt i studierna men avslutas och redovisas mot slutet av utbildningen. Det första arbetet skrivs under utbildningens åttonde termin och ligger på grundnivå 2, medan det andra arbetet färdigställs under den nionde och sista terminen och ligger på avancerad nivå. Syftet med examensarbetena är att stärka den blivande lärarens yrkeskompetens, där självständighet och förmåga till kritisk analys är centrala värden.

Vid Högskolan Dalarna ses examensarbetena som en angelägenhet för hela lärarutbildningen och inte enbart de specifika examensarbetskurserna. Förmågan till vetenskapligt tänkande och skrivande utvecklas successivt under utbildningen, men fokuseras i kärnkursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* som läses under samma termin som det första examensarbetet. Under denna kurs behandlas vissa generella vetenskapsteoretiska, forskningsetiska och

forskningsmetodiska frågor samt forsknings- och analysverktyg som studenten behöver för sina kommande examensarbeten.

Lärarstudenterna genomför sina examensarbeten inom de ämnesdidaktiska områden som byggs upp dels av den forsknings- och handledarkompetens som finns vid högskolan, dels utifrån de kunskaps- och utvecklingsbehov som finns hos högskolans partnerskolor och partnerområden. De studerande möter representanter för de ämnesdidaktiska områdena tidigt i utbildningen för att informeras om aktuell och pågående forskning, och får då möjlighet att diskutera idéer relaterade till examensarbetet som uppkommit under såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda utbildningen. I ämneslärarutbildningen, som innefattar två examensarbeten, fungerar det första som forskningsförberedande och inriktas i första hand mot analyser av tidigare forskning utifrån en väl avgränsad ämnesdidaktisk frågeställning. Därigenom läggs en vetenskaplig grund för det andra examensarbetet där de studerande genom en empirisk studie förväntas bidra med ny kunskap inom ett avgränsat område som kan bidra till det kollektiva lärandet inom akademien såväl som till utvecklingen av skolans ämnesundervisning.

4. EXAMENS BENÄMNING

Studerande som med godkänt resultat genomgått programmets kurser och i övrigt uppfyller målen för utbildningen, erhåller, efter ansökan, examensbevis för *Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9* omfattande 270 högskolepoäng (*Master of Arts in Secondary Education – School Years 7-9, 270 Credits*). Examen avläggs på avancerad nivå.

Betyg sätts på del av kurs och på fullständig kurs på sätt som framgår av kursplanen. Inom programmet används graderade betyg, d.v.s. *Väl godkänd, Godkänd* eller *Underkänd*.

5. BEHÖRIGHETSKRAV

För antagning till ämneslärarprogrammet krävs utöver grundläggande behörighet för högskolestudier områdesbehörighet 6c/A6c, samt den särskilda behörighet som gäller för de undervisningsämnen som ingår i den valda utbildningen.

Utbildningens struktur – Ämneslärarexamen grundskolans årskurs 7-9

Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 1
	15 hp	
Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 2
	15 hp	
Skolväsendets historia o samhällsuppdrag, 15 hp	15 hp	termin 3
Didaktik och ledarskap, 15 hp (inkl. VFU 7,5 hp)	15 hp	
Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 4
	15 hp	
Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 15 hp	15 hp	termin 5
Utveckling och lärande, 15hp (inkl. VFU 7,5 hp)	15 hp	
Ämne 3 inklusive ämnesdidaktik, 30hp	15 hp	termin 6
	15 hp	
Ämne 3 inklusive ämnesdidaktik, 15 hp	15 hp	termin 7
Sociala relationer, konflikter o makt, 15 hp (inkl. VFU 7,5)	15 hp	
Bedömning, betygssättning o spec ped 7,5 hp, Vetenskapsteori och utb.vet. forskn 7,5 hp	15 hp	termin 8
Ämne 1, 15 hp (examensarbete 1)	15 hp	termin 9
Ämne 1, 15 hp (examensarbete 2)	15 hp	
Utvärdering och utvecklingsarbete 7,5 hp, VFU 7,5 hp	15 hp	

HÖGSKOLAN
DALARNA

Utbildningsplan

**Ämneslärarprogrammet
inriktning gymnasieskolan
300/330 högskolepoäng**

**Master of Arts in Secondary Education
Upper Secondary School
300/330 higher education credits¹**

Fastställd i Utbildnings- och forskningsnämnden för
Läraryrkesområdet (UFL)
2011-02-23

Reviderad i Områdesnämnden Utbildningsvetenskap
2014-03-07

Gäller fr.o.m. VT 2014

1 credit = 1 ECTS

1. PROGRAMMETS MÅL

1.1 Mål enligt Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 8 §:

Utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

1.2 Mål enligt Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 9 §:

Utbildning på avancerad nivå ska innebära fördjupning av kunskaper, färdigheter och förmågor i förhållande till utbildning på grundnivå och ska, utöver vad som gäller på grundnivå,

- ytterligare utveckla studenternas förmåga att självständigt integrera och använda kunskaper,
- utveckla studenternas förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, och
- utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet eller för forsknings- och utvecklingsarbete. (Lag 2006:173)

1.3 Mål enligt Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2

För ämneslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som ämneslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen ska studenten också

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande,

Utbildningsplan Ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan

- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och
- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygsättning.

Färdigheter och förmåga

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För ämneslärarexamen ska studenten

- visa självkännedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

1.4 Utbildningsprogrammets lokala mål

För lärarexamen vid Högskolan Dalarna ska studenten, utöver de mål som anges i examensordningen

- visa kunskaper om betydelsen av teknikburna kunskapsprocesser i utbildning och skola samt visa förståelse för de förändringar som sker i kunskapsprocesser hos och mellan individer och organisationer i en tid av accelererande användning av informations- och kommunikationstekniska tillämpningar,
- visa färdighet och förmåga att använda modern informationsteknologi som ett redskap att utveckla nya sätt att lära och undervisa i gymnasieskolan och
- visa förståelse för betydelsen av att integrera internationella, interkulturella och globala perspektiv inom undervisning och lärande genom att sätta in sina egna studier och sitt kommande yrke inom den svenska skolan i ett internationellt och globalt sammanhang.

2. HUVUDSAKLIG UPPLÄGGNING

2.1 Omfattning enligt Högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 300 eller, när så krävs, 330 högskolepoäng.

För examen krävs att utbildningen omfattar följande områden: ämnes- och ämnesdidaktiska studier med relevans för undervisning i något av skolväsendets ämnen för vilket det finns en fastlagd kurs- eller ämnesplan, utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

För ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan ska utbildningen omfatta ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 225 eller, när så krävs, 255 högskolepoäng och omfatta ämnesstudier i två undervisningsämnen. Av de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska 15 högskolepoäng utgöra ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning. Utbildningen ska omfatta en fördjupning om 120 högskolepoäng i relevant ämne eller ämnesområde och en fördjupning om 90 högskolepoäng. När svenska, samhällskunskap eller musik ingår krävs dock alltid 120 högskolepoäng inom de ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen.

Inriktningen ges med ett begränsat antal ämneskombinationer.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska anknyta till kommande yrkesutövning och omfatta följande:

- skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- läroplansteori och didaktik,
- vetenskapsteori och forskningsmetodik,
- utveckling, lärande och specialpedagogik,
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- bedömning och betygsättning, och
- utvärdering och utvecklingsarbete.

Självständigt arbete (examensarbete)

För ämneslärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort två självständiga arbeten (examensarbeten) om vardera minst 15 högskolepoäng i ett av de ämnen som studeras inom utbildningen.

2.2 Utbildningens struktur

Ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna innehåller två integrerade utbildningsområden, *ämnesstudier* och *pedagogiskt arbete*. Området pedagogiskt arbete består i sin tur av utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning.

1. *Ämnesstudier 210/240 högskolepoäng*

Ämnesstudierna utgörs av 120 högskolepoäng i förstaämnet och 90 högskolepoäng i andraämnet. Studierna i förstaämnet inkluderar två ämnesdidaktiska examensarbeten om 15 högskolepoäng vardera.

2. *Pedagogiskt arbete 90 högskolepoäng*

Pedagogiskt arbete består av en utbildningsvetenskaplig kärna om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 högskolepoäng.

a. *Utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng*

Kurserna omfattar kunskaper om utveckling, lärande och socialisation samt skolans och den pedagogiska verksamhetens mål och villkor. Kurserna behandlar också pedagogiskt ledarskap, läroplansteori och didaktik, konflikthantering, sociala relationer, yrkesetiska perspektiv, vetenskapsteori och forskningsmetodik, utbildningsvetenskaplig forskning, bedömning och betygsättning, specialpedagogik, skola i samverkan samt utvärdering och utvecklingsarbete inom gymnasieskolan. Kurserna omfattar också skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

b. *Verksamhetsförlagd utbildning 30 högskolepoäng*

Den verksamhetsförlagda utbildningen integreras med såväl ämnesstudierna som den utbildningsvetenskapliga kärnan. 15 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning fullgörs i förstaämnet och 15 högskolepoäng i andraämnet.

Inom ämneslärarutbildningen för gymnasieskolan integreras de två utbildningsområdena i form av två ämnesblock, ett för varje undervisningsämne.

Ämnesblock 1 omfattar 142,5 högskolepoäng, fördelade på 120 högskolepoäng ämnesstudier inklusive de två examensarbetena, 15 högskolepoäng VFU och 7,5 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna.

Ämnesblock 2 omfattar 112,5 högskolepoäng fördelade på 90 hp ämnesstudier, 15 hp VFU och 7,5 hp utbildningsvetenskaplig kärna.

2.3 Partnersamverkan

Ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna kännetecknas av en nära samverkan med kommunala och fristående skolor. Redan under utbildningens första termin knyts studenten till en skola som han eller hon tillhör under hela sin studietid. Härigenom ges möjlighet att redan under utbildningen vara delaktig i konkret pedagogisk verksamhet, såväl under den verksamhetsförlagda utbildningen som genom uppgifter som genomförs löpande under utbildningen och andra individuellt planerade kontakter. Skolan/partnerområdet eller kommunen har ett samarbetsavtal med högskolan och de verksamhetsförlagda lärarutbildarna bör ha

genomgått handledarutbildning för uppdraget. Samverkande skolor har på så vis ett utbildningsansvar under den verksamhetsförlagda utbildningen och ett fadderansvar under studentens hela utbildning.

Den kontinuerliga partnersamverkan innebär att teori och praktik hela tiden integreras genom att studenten under sina högskoleförlagda studier genomför ett antal fältdagar i skolan, samtidigt som de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen även består av studier och seminarier tillsammans med högskoleförlagda lärarutbildare.

Samverkan sker även genom att examensarbetena kopplas till såväl högskolans forskningsmiljöer som till gymnasieskolors utvecklingsbehov. Examensarbetena utgår från angelägna ämnesdidaktiska utvecklingsområden/frågeställningar och förväntas därigenom kunna bidra till utveckling av skolans verksamhet.

2.4 Internationalisering

Inom programmets kurser ges internationella och globala perspektiv via litteratur, möten med internationella gästlärare och studenter på campus och via nätet samt genom att studenten erbjuds möjlighet att läsa kurser utomlands. Inom programmet ges möjlighet till utlandsstudier inom utbildningens båda områden eftersom programmets kurser kan ersättas med kurser vid något av de utländska lärosäten som Högskolan Dalarna har avtal med. Det finns även möjlighet för studenter att förlägga en del av den verksamhetsförlagda utbildningen utomlands, vilken då följs upp av kursens lärare vid högskolan och av ansvariga VFU-lärare vid skolan på samma sätt som vid den ordinarie nätbaserade utbildningen.

3. PROGRAMMETS KURSER

3.1 Pedagogiskt arbete

Inom ämneslärarutbildningen vid Högskolan Dalarna svarar området pedagogiskt arbete för de gemensamma kunskaper som alla studenter ska ha för att uppnå målen för ämneslärarlärarexamen. Pedagogiskt arbete som ämne fokuserar den pedagogiska yrkesverksamhetens praktik och teori, vars samband diskuteras och analyseras genom olika ämnesdiscipliners pedagogiska, didaktiska och ämnesdidaktiska perspektiv. Ämnet är således mångvetenskapligt och integrerar teorier och metoder från olika forskningsfält där den pedagogiska yrkesverksamheten står i centrum.

3.1.1 Utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning

Kurserna i pedagogiskt arbete inom ämneslärarprogrammet består av 60 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna och 30 högskolepoäng verksamhetsförlagd. Kurserna bygger på varandra vilket innebär en progression och fördjupning såväl beträffande innehåll som krav på förmåga till analys, reflektion, självständighet och pedagogiskt ledarskap. På så vis integreras de utbildningsvetenskapliga kärnkurserna med den verksamhetsförlagda utbildningen.

En väsentlig uppgift inom verksamhetsförlagd utbildning är att studenten, i samarbete med och med stöd av erfarna lärare, ska planera, bedriva och analysera pedagogisk verksamhet inom det aktuella ämnes-/kunskapsområdet. Studenten ska successivt bygga upp en grundläggande didaktisk kunskap, som innebär förmåga att i tanke och handling relatera frågor om val av innehåll och arbetsformer till verksamhetens mål och till elevers förutsättningar och meningsskapande. De två första kurserna med VFU ligger på grundnivå 1, den tredje kursen på grundnivå 2 och den fjärde och avslutande kursen ligger på avancerad nivå. Inom den

verksamhetsförlagda utbildningen finns en tydlig progression där studenten inledningsvis med stöd av verksamma lärare inskolas i den pedagogiska verksamheten. Graden av självständighet ökar successivt och inom den sista kursen med verksamhetsförlagd utbildning, på avancerad nivå, förväntas studenten visa sådana pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare leda den pedagogiska verksamheten. En viktig förmåga är härvidlag att analysera och reflektera över verksamheten med utgångspunkt i för verksamheten relevant didaktisk och ämnesdidaktisk forskning och teoribildning.

Den verksamhetsförlagda utbildningen är förlagd till skolor/partnerområden som har ett samverkansavtal med Högskolan Dalarna och genomförs inom den åldersgrupp som utbildningen avser. För de kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning, liksom för programmets övriga kurser, finns alltid bedömningskriterier som utgör underlag för den slutgiltiga bedömningen av studentens måluppfyllelse.

3.1.2 Programmets kurser i Pedagogiskt arbete

(Utbildningsvetenskaplig kärna 60 högskolepoäng samt VFU 30 högskolepoäng)

- *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag – ämneslärare, 15 högskolepoäng, Grundnivå 1*
Kursen introducerar studenten till lärarutbildningen och gymnasieskolan samt till ett vetenskapligt förhållningssätt. Studenten utvecklar förståelse för yrkets komplexitet och insikt i på vilket sätt den egna utbildningen syftar till att skapa ökad förmåga att hantera densamma. Gymnasieskolans samhällsuppdrag, organisation och styrning står i fokus. Kursen behandlar också skolformens historiska framväxt och utveckling och ger historiska perspektiv på elever och lärare utifrån genus och social och etnisk bakgrund. Studenten får ta ställning till grundläggande utbildningsfrågor som: Varför skola? Vad är lärarutbildning? och Vad är kunskap och vetenskap? Kursen innehåller 3-5 fältdagar vid skolan som kopplas till kursens innehåll.
- *Didaktik och ledarskap för ämneslärare, 15 högskolepoäng (varav 7,5 hp VFU), Grundnivå 1*
Det övergripande målet för kursen är att studenten ska utveckla ett pedagogiskt och didaktiskt ledarskap. I kursen studeras olika didaktiska och pedagogiska teorier som perspektiverar det pedagogiska ledarskapet inom skola och samhälle, i ett historiskt, filosofiskt och internationellt perspektiv. Generella pedagogiska och didaktiska frågor kring planering, undervisning, ledarskap och ledarstilar ingår i studierna. Kursen integreras med såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda delen av utbildningen inom ämnesblock 1.
- *Utveckling och lärande i gymnasieskolan, 15 högskolepoäng (varav 7,5 hp VFU), Grundnivå 1*
Kursens övergripande syfte är att studenten utvecklar kunskap om och förståelse för olika teorier om lärande och utveckling, vilka leder till olika förhållningssätt till undervisning i gymnasieskolan. I kursen studeras människan som biologisk, social och kulturell varelse i ett nationellt, internationellt och historiskt perspektiv. Utifrån denna kunskap ges studenten tillfälle att reflektera över informationsteknologins betydelse för utvecklingen av teknikburna kunskapsprocesser i gymnasieskolan. Kursen integreras med såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda delen av utbildningen inom ämnesblock 2.
- *Sociala relationer, konflikter och makt i gymnasieskolan, 7,5 högskolepoäng, Grundnivå 2*
Kursen tar sin utgångspunkt i att skolan är en mötesplats för människor där bland annat ålder, kön och etnicitet är viktiga aspekter för förståelsen av sociala relationer. I kursen behandlas det pedagogiska ledarskapet i relation till den komplexa väv av sociala relationer med tillhörande potentiella konflikter som präglar skolans vardag. Yrkesetiska och normkritiska perspektiv på hur dessa relationer beskrivs och hanteras är centrala. Dessa perspektiv hjälper till att få syn på, och problematisera föreställningar om vad en god människa är (en god elev och en god lärare) och vad som är goda handlingar. Som utgångspunkter för diskussion fungerar begrepp som makt,

Utbildningsplan Ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan

mångfald, välvilja, tolerans, omsorg, demokrati. Till detta kopplas styrdokument och FN:s barnkonvention. Kursen ger på så vis en teoretisk-kritisk bas för att skapa beredskap att förstå de sociala relationernas komplexa karaktär.

- *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning för ämneslärare i gymnasiet 7,5 högskolepoäng, Avancerad nivå*
Kursen innehåller en fördjupning i vetenskapsteori för att vidareutveckla studentens vetenskapliga skrivande. Bland annat behandlas forskningsmetodik, källkritik och forskningsetik inom utbildningsvetenskap och skolforskning med fokus på analys och tillämpning av forskningsresultat i det pedagogiska arbetet.
- *Bedömning, betygssättning och specialpedagogik för ämneslärare i gymnasiet, 7,5 högskolepoäng, Avancerad nivå*
Kursens övergripande mål är att studenten ska utveckla fördjupade kunskaper om bedömning, dokumentation och betygssättning i gymnasieskolan. Olika pedagogiska och specialpedagogiska teorier och arbetssätt studeras för att studenten ska kunna dokumentera, analysera och bedöma elevers lärande och utveckling. Dessutom problematiseras bedömningsprocesser och metoder ur ett utbildningspolitiskt perspektiv. Kursen behandlar även hur resultatet av bedömningar kan kommuniceras i samtal med elever och vårdnadshavare och den betydelse ett inkluderande perspektiv får för planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten.
- *Utvärdering och utvecklingsarbete för ämneslärare, 7,5 högskolepoäng, Avancerad nivå*
Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla fördjupad kunskap om utvärdering av den pedagogiska verksamhetens innehåll och organisation. Studenten ska också utveckla en fördjupad kunskap om hur skolans verksamhet kan utvecklas i relation till gällande styrdokument.
- *Verksamhetsförlagd utbildning, 15 högskolepoäng, Avancerad nivå*
Kursens övergripande mål är att den studerande ska visa sådana pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare leda den pedagogiska verksamheten inom de ämnen som ingår i utbildningen. VFU görs i utbildningens båda ämnen.

3.2 Ämnesstudier och ämnesblock

Ämnesstudierna vid Högskolan Dalarnas ämneslärarutbildning mot gymnasieskolan utgörs av sammanlagt 210/240 högskolepoäng vilka integreras med 30 högskolepoäng verksamhetsförlagd utbildning och 15 högskolepoäng utbildningsvetenskaplig kärna i form två sammanhållna ämnesblock vilka utgör en helhet med en inbyggd progression. Kurserna inom inriktningsblocken är yrkesförberedande i den meningen att såväl innehåll som arbetsformer förbereder för pedagogisk verksamhet inom gymnasieskolan. Det innebär att kurserna genomsyras av reflektion kring ämnesinnehåll, centrala begrepp samt ungdomars och elevers lärande och utveckling. Genom dessa kurser tillägnar sig studenten så kvalificerade kunskaper att han eller hon självständigt kan bedöma läroplanernas och kursplanernas krav, välja innehåll i verksamheten och analysera olika läromedels innehåll och struktur.

Ämnesblocken integrerar ämnesstudierna med såväl den verksamhetsförlagda utbildningen som två av kärnkurserna till sammanhållna helheter där utbildningsområdena varvas.

Ämnesblock 1, 142,5 högskolepoäng

Ämnesstudier, ämne 1, 120 hp (inkl. examensarbeten 30 hp)

Didaktik och ledarskap för ämneslärare, 15 hp, varav 7,5 hp VFU i ämne 1

VFU i ämne 1, 7,5 hp

Ämnesblock 2, 112,5 högskolepoäng

Ämnesstudier, ämne 2, 90 hp

Utveckling och lärande i gymnasieskolan 15 hp, varav 7,5 hp VFU i ämne 2

VFU i ämne 2, 7,5 hp

3.2.1 Ämneskunskaper och ämnesdidaktik

Vid Högskolan Dalarna består ämnesstudierna av påbyggbara akademiska kurser som nivåmässigt är likställda de fristående kurserna. Detta betyder att de examinerade ämneslärare som vill fördjupa sig inom något av sina akademiska professionsämnen ska kunna bygga vidare på sina ämnesstudier på grund-, avancerad eller forskarnivå. Denna påbyggbarhet och ekvivalens förhindras inte av det faktum att ämnesstudierna har en tydlig ämnesdidaktisk prägel. Tvärtom så fördjupas, befästs och perspektiveras ämneskunskaperna genom att studenten i de ämnesdidaktiska momenten hela tiden uppmanas att reflektera över såväl den akademiska disciplinens som undervisningsämnets vetenskapliga grund och självförståelse, samt vilket ämnesinnehåll som bör väljas ut för elevers lärande. På så vis karaktäriseras ämnesstudierna av en ständig metarefleksion där ämnesdidaktiken bildar ett eget kunskapsfält inom vilket studenten gradvis utvecklar sin förmåga att göra medvetna didaktiska val av ämnesinnehåll och undervisningsformer inom samtliga i examen ingående undervisningsämnen.

3.2.2 Examensarbeten

I ämneslärarutbildningen med inriktning mot gymnasieskolan fullgör studenten två självständiga ämnesdidaktiska examensarbeten om vardera 15 högskolepoäng inom sitt förstaämne. Examensarbetena introduceras tidigt i studierna men avslutas och redovisas mot slutet av utbildningen. Det första arbetet skrivs under utbildningens åttonde termin och ligger på grundnivå 2, medan det andra arbetet färdigställs under den nionde och näst sista terminen och ligger på avancerad nivå. Syftet med examensarbetena är att stärka den blivande lärarens yrkeskompetens, där självständighet och förmåga till kritisk analys är centrala värden.

Vid Högskolan Dalarna ses examensarbetena som en angelägenhet för hela lärarutbildningen och inte enbart de specifika examensarbetskurserna. Förmågan till vetenskapligt tänkande och skrivande utvecklas successivt under utbildningen, men fokuseras i kärnkursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* som läses under termin sex innan den studerande går vidare till sina fördjupningsstudier och de två examensarbetena. Under denna kurs behandlas vissa generella vetenskapsteoretiska, forskningsetiska och forskningsmetodiska frågor samt forsknings- och analysverktyg som studenten behöver för sina kommande examensarbeten.

Lärarstudenterna genomför sina examensarbeten inom de ämnesdidaktiska områden som byggs upp dels av den forsknings- och handledarkompetens som finns vid högskolan, dels utifrån de kunskaps- och utvecklingsbehov som finns hos högskolans partnerskolor och partnerområden. De studerande möter representanter för de ämnesdidaktiska områdena tidigt i utbildningen för att informeras om aktuell och pågående forskning, och får då möjlighet att diskutera idéer relaterade till examensarbetet som uppkommit under såväl ämnesstudierna som den verksamhetsförlagda utbildningen. I ämneslärarutbildningen, som innefattar två examensarbeten, fungerar det första som forskningsförberedande och inriktas i första hand mot analyser av tidigare forskning utifrån en väl avgränsad ämnesdidaktisk frågeställning. Därigenom läggs en vetenskaplig grund för det andra examensarbetet där de studerande genom en empirisk studie förväntas bidra med ny kunskap inom ett avgränsat område som kan bidra till det kollektiva lärandet inom akademien såväl som till utvecklingen av skolans ämnesundervisning.

4. EXAMENS BENÄMNING

Studerande som med godkänt resultat genomgått programmets kurser och i övrigt uppfyller målen för utbildningen, erhåller, efter ansökan, examensbevis för *Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan* omfattande 300/330 högskolepoäng (*Master of Arts in Secondary Education – Upper Secondary School, 300/330 Credits*). Examen avläggs på avancerad nivå.

Betyg sätts på del av kurs och på fullständig kurs på sätt som framgår av kursplanen. Inom programmet används graderade betyg, d.v.s. *Väl godkänd, Godkänd* eller *Underkänd*.

5. BEHÖRIGHETSKRAV

För antagning till ämneslärarprogrammet krävs utöver grundläggande behörighet för högskolestudier områdesbehörighet 6c/A6c, samt den särskilda behörighet som gäller för de undervisningsämnen som ingår i den valda utbildningen.

Bilaga 1. Utbildningens struktur – Ämneslärarprogrammet inriktning gymnasieskolan

Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 1
	15 hp	
Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 2
	15 hp	
Skolväsendets historia o samhällsuppdrag, 15 hp	15 hp	termin 3
Didaktik och ledarskap, 15 hp (inkl. VFU 7,5 hp)	15 hp	
Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 4
	15 hp	
Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 5
	15 hp	
Ämne 2 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp	15 hp	termin 6
	15 hp	
Sociala relationer, konflikter o makt, 7,5 hp Vetenskapsteori o utb.vet. forskn 7,5 hp Utveckling och lärande, 15hp (inkl. VFU 7,5 hp)	15 hp	termin 7
	15 hp	
Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp (examensarbete 1, 15 hp)	15 hp	termin 8
	15 hp	
Ämne 1 inklusive ämnesdidaktik, 30 hp (examensarbete 2, 15 hp)	15 hp	termin 9
	15 hp	
Spec.ped, ped dok o bedömning 7,5 hp Utvärdering och utvecklingsarbete, 7,5 hp	15 hp	termin 10
	VFU 15hp	

Bilagor B och C**Bilagor B. Ämnesblock****B 1. Ämnesblock *Modersmål: arabiska, grundskolans årskurs 7-9***

Ämnesblocket består av tre terminers studier i modersmål: arabiska inklusive ämnesdidaktik (90 hp), kärnkursen *Didaktik och ledarskap* (15 hp) samt två VFU-perioder à 7,5 hp. Ämnesblockets kurser tillgodoser såväl examensmål som verksamhetskrav. Kärnkursen *Didaktik och ledarskap* integreras med den första VFU-perioden för modersmål: arabiska.

En illustration av denna progression i relation till kursernas mål och innehåll ser ut på följande sätt:

Termin 1	Modersmål: arabiska I 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Arabisk grammatik och text 1, 7,5 hp • Arabisk skönlitteratur, 7,5 hp • Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp • Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället, 7,5 hp
Termin 2	Modersmål: arabiska II 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund, 7,5 hp • Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter, 7,5 hp • Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, 7,5 hp • Flerspråkighet, kulturmöten och migration, 7,5 hp
Termin 3	Didaktik och ledarskap 15 hp, varav 7,5 hp VFU (grundnivå 1)
Termin 8	Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, 15 hp (grundnivå 2)
Termin 9	Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, 15 hp (avancerad nivå) VFU i grundskolans åk 7-9 7,5 hp (avancerad nivå)

B 2. Ämnesblock *Modersmål: arabiska, gymnasieskolan*

För blivande gymnasielärare ser det tänkta programmet ut som följer:

Ämnesblocket består av fyra terminers studier i *Modersmål: arabiska*, (120 hp), kärnkursen *Didaktik och ledarskap* (15 hp), samt två VFU-perioder om 7,5 hp vardera. Ämnesblocket består av både obligatoriska och valbara kurser för att kunna tillgodose såväl examensmål och verksamhetskrav som individuella behov och intressen. Kärnkursen *Didaktik och ledarskap* integreras med den första VFU-perioden för modersmål: arabiska.

Kurserna fördelas på följande sätt:

Termin 1	Modersmål: arabiska I 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Arabisk grammatik och text 1, 7,5 hp • Arabisk skönlitteratur, 7,5 hp • Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp • Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället, 7,5 hp
Termin 2	Modersmål: arabiska II 30 hp (grundnivå 1) <ul style="list-style-type: none"> • Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund, 7,5 hp • Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter, 7,5 hp • Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, 7,5 hp • Flerspråkighet, kulturmöten och migration, 7,5 hp
Termin 3	Didaktik och ledarskap 15 hp (grundnivå 1) varav 7,5 hp VFU
Termin 8	Modersmål: arabiska III 30 hp (grundnivå 2) <ul style="list-style-type: none"> • Språkdidaktisk forskning - en forskningsöversikt, 7,5 hp • Fördjupningskurs 1 i arabiska, valbar med didaktisk inriktning, 7,5 hp • Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, 15 hp
Termin 9	Modersmål: arabiska IV 30 hp (avancerad nivå) <ul style="list-style-type: none"> • Fördjupningskurs 2 i arabiska, valbar med didaktisk inriktning, 7,5 hp • Fördjupningskurs 3 i arabiska, valbar med didaktisk inriktning, 7,5 hp • Examensarbete 2 för ämneslärarexamen
Termin 10	VFU i gymnasieskolan 15 hp (avancerad nivå)

Bilaga C 1**Arabisk grammatik och text 1 (7,5 hp) Grundnivå 1****Lärandemål**

Kursen syftar till att de studerande utvecklar en grundläggande förståelse för arabisk grammatik, dess terminologi och analys. Efter avslutad kurs ska studenten på standardarabiska kunna:

- redogöra för grundläggande grammatiska begrepp på svenska och arabiska
- visa grundläggande kunskap om det arabiska språkets struktur
- analysera enklare texter grammatiskt
- skriva enklare, grammatiskt korrekta texter
- genomföra kortare muntliga redovisningar
- resonera runt sitt eget inlärande av grammatik
- jämföra enklare grammatiska strukturer mellan svenska och arabiska.

Innehåll

Under kursen studeras de grundläggande grammatiska begreppen, dessa används sedan för skriftliga och muntliga analyser av enklare skönlitterära texter. Studenten använder basgrammatiken för att skriva kortare, grammatiskt korrekta texter samt genomföra muntliga redovisningar om förberedda ämnen. Studenten resonerar runt sitt eget inlärande samt olika sätt att studera grammatisk analys bland annat från ett svenskspråkigt perspektiv. Studenten jämför vidare enklare grammatiska strukturer mellan arabiska och svenska och resonerar hur detta påverkar en lärsituation.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas med en muntlig och en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, visst material på engelska och/eller svenska kan förekomma. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Områdesbehörighet 2 samt Modersmål Arabiska 2 eller motsvarande kunskaper. Dispens beviljas från kravet på aktuellt språk, steg 3.

Litteratur

Kompendium med övningar, 150 s

Kompendium med texter, 150 s

Abu-Chacra, F. 2009. *Arabiska: Grammatik med övningar*. Lund: Studentlitteratur.

Alosh, M. 2005. *Using Arabic: a Guide to Contemporary Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

al-Jarim, A. och Mustafa A. 1999. *al-Nabo al-wadi fi qama'id al-lugha al-arabiyya (Arabisk grammatik, en tydlig syntax)*, del 1-3. Kairo: Dar al-Ma'arif.

Ryding, K. 2005. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bilaga C 2

Arabisk skönlitteratur (7,5 hp) grundnivå 1

Lärandemål

Kursen syftar till att utveckla studentens kunskaper om modern arabisk skönlitteratur med särskild fokus på barn och ungdomslitteratur.

Efter avslutad kurs ska studenten på modern standardarabiska kunna:

- muntligt och skriftligt redogöra för de mest framstående författarskapen inom 1900- och 2000-talets arabiskspråkiga litteratur
- visa kunskap om minoritetsförfattarskap inom modern arabisk litteratur särskilt i en svensk kontext
- muntligt och skriftligt redogöra för genrerna, trenderna och strömningarna inom 1900 och 2000-talets arabiskspråkiga litteratur
- jämföra de olika stilar/rörelser som studerats under kursen samt reflektera över orsakerna till deras uppkomst
- göra ett urval av litterära texter i enlighet med ett givet tema och en specifik målgrupp samt argumentera för sitt val.

Innehåll

Under kursen kommer studenten att läsa modern arabisk skönlitteratur i form av romaner och noveller. Den moderna arabiska litteraturens utveckling sedan 1900-talets början studeras samt sätts i ett samhällsperspektiv. De mest framstående författarskapen under perioden lyfts fram och orsakerna till deras berömmelse diskuteras, studenterna analyserar också ett antal minoritetsförfattarskap och deras ställning samt arabiska författare som skriver i en svensk kontext. Under seminariediskussioner och självständiga arbeten reflekterar studenterna över skönlitteraturens roll i undervisningssyfte genom att arbeta runt specifika teman. De väljer också ut ett antal texter eller delar av texter och visar på hur dessa kan användas i undervisning för en specifik åldersgrupp. Frånvaron av en etablerad barn- och ungdomslitteratur inom arabvärlden diskuteras samt hur vuxenlitteratur kan anpassas till barn och ungas lärande.

Examinationsformer

Fortlöpande examinering genom fyra skriftliga inlämningsuppgifter och två muntliga redovisningar samt en avslutande skriftlig hemtentamen.

Arbetsformer

Undervisningen bedrivs dels i föreläsningssform, dels i seminarieform där den studerande förväntas delta aktivt. Undervisningen sker på arabiska men visst material på engelska och eller svenska kommer att användas.

Förkunskapskrav

Områdesbehörighet 2 samt Modersmål Arabiska 2 eller motsvarande kunskaper. Dispens beviljas från kravet på aktuellt språk, steg 3.

Litteratur

Kompendium, urval av texter, 300 s.

Fritt val av fem barnböcker på arabiska,

al-Aysawi, B. 1997. *Dirasat fi al-adab al-arabi al-muasir (Studier i modern arabisk litteratur)*. Kairo: Dar al-fikr al-arabi.

al-Bahrawi, S. 2003. *al-Anwa' al-nathriyya fi al-adab al-arabi al-mu'asir (Typer av prosa i modern arabisk litteratur)*. Kairo: Maktabat al-anglo al-misriyya.

al-Faysal, S R. 1998. *Adab al-atfal wa thaqafatubum: dirasa naqdiyya (Barnlitteratur och kultur: en kritisk studie)*. Damascus: Ittihad al-kuttab.

al-Hadidi, A. 2010. *Fi adab al-atfal (Om barnlitteratur)*. Kairo: Maktabat al-anglo al-misriyya.

al-Salami, J M. 2004. *Turuq tadrīs al-adab al-arabi (Pedagogik och arabisk litteratur)*. Amman: Dar al-manahij lil-nashr wa al-tawzi.

Bilaga C 3

Arabisk grammatik och text 2 (7,5 hp) Grundnivå 1

Lärandemål

Kursen syftar till att ge en god förståelse för arabisk grammatik, dess terminologi och analys samt arabisk morfologi.

Efter avslutad kurs ska studenten på standardarabiska kunna:

- förklara grunderna för arabisk grammatisk analys
- förklara grunderna för arabisk morfologi
- analysera skönlitterära texter grammatiskt och morfologiskt
- skapa egna texter utifrån specifika grammatiska instruktioner
- problematisera den standardarabiska grammatikens roll och användande i det moderna samhället både i arabiskspråkiga länder och bland arabisktalande i Sverige.

Innehåll

Under kursen går studenten igenom grunderna för arabisk grammatisk analys och relaterar dessa till textläsning och textskapande. Arabisk morfologi och ordstammars betydelse för textanalys och språkförståelse studeras vidare. Ett urval av arabiska skönlitterära texter för barn och ungdomar studeras med utgångspunkt i morfologi och grammatik. Studenterna omsätter sedan sina kunskaper i egna texter i form av grammatiska texter och övningar för specifika målgrupper. Kursen problematiserar också standardarabiskans roll och grammatikanvändning i det moderna samhället och i ett andraspråksperspektiv.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas med en muntlig och en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, visst material på engelska och/eller svenska kan förekomma. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Arabisk grammatik och text 1 7,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Litteratur

Kompendium med övningar, 150 s

Kompendium med texter, 150 s

Bohas, G, et al. 1990. *The Arabic Linguistic Tradition*. London: Routledge.

Bu Kharu, B. 1987. *Al-Madkhal al-nahwi: tatbiq wa tadrīb fī al-nahw al-arabi (Grammatisk introduktion: tillämpad grammatik och övningar)*. Beirut: al-Muasasa al-jami'iyya lil-dirasat wa al-nashr wa al-tawzi'.

Davis, S och Soltan U (red) 2016. *Perspectives on Arabic Linguistics XXVII – Papers from the Annual symposium on Arabic Linguistics*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.

al-Jarim, A och M Amin. 1999. *al-Nahw al-wadi fī qawa'id al-lughā al-arabiyya, (Arabisk grammatik, en tydlig syntax)* del 1-3. Kairo, Dar al-Ma'arif.

Fayyad, S. 1995. *al-Nabo al-asri (Samtida grammatik)*. Kairo: Markaz al-Ahram.

Holes, C. 2004. *Modern Arabic: Structures, Functions and Varieties*. Georgetown University Press.

Monferrer-Sala, P och Al-jallad, N (red). 2010. *The Arabic Language Across the Ages*. Wiesbaden: Reichert Verlag.

al-Rajih, A. 2000. *al – Tatbiq al-nabwi (Tillämpad grammatik)*. Alexandria, Dar al-ma'rifa al-jami'iyya.

Ryding, K. 2005. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge, Cambridge University Press.

Sayahi, Lutfi. 2014. *Diglossia and Language Contact: Language Variation and Change in North Africa*. Cambridge, Cambridge University Press.

Bilaga C 4

Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället (7,5 hp) Grundnivå 1

Lärandemål

Kursen syftar till att ge en god förståelse för det arabiska språket och arabiska kulturers position i Sverige med särskild fokus på skolvärlden.

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- resonera om arabiskans ställning i Sverige utifrån ett historiskt och språkpolitiskt perspektiv
- resonera om det komplexa förhållandet mellan dialekter och MSA i modersmålsundervisning i den svenska skolan
- diskutera arabisk barn- och ungdomslitteratur, i översättning och på originalspråk, i ett svenskt perspektiv
- visa god förmåga att diskutera frågor relaterade till sådant som uppfattas som arabiska kulturella företeelser i Sverige
- visa god kännedom om villkor och möjligheter för modersmålsundervisning i arabiska i svensk ungdomsskola
- redogöra för olika sätt att organisera undervisning för flerspråkiga elever, såväl på skol- som på samhällsnivå.

Innehåll

Under kursen diskuteras det arabiska språkets ställning i Sverige utifrån ett historiskt och språkpolitiskt perspektiv. De arabiska dialekternas position och roll i undervisning och hemmiljö studeras. Frågor om olika kulturella företeelser som brukar kopplas till arabisk tillhörighet diskuteras och frågor om arabiskhet respektive svenskhet problematiseras. Studenten analyserar även olika sätt att organisera undervisning för de arabisktalande eleverna och de villkor och möjligheter som elever och modersmåls lärare möter i sin vardag i svensk ungdomsskola. Studenten utforskar också arabisk barn- och ungdomslitteratur, skriven på arabiska samt översatt till arabiska, med särskild fokus på textutbudet och den bild som böckerna förmedlar av arabisk respektive svenskt samhällsliv.

Examinationsformer

Kursen examineras genom tre skriftliga uppgifter samt en muntlig presentation.

Arbetsformer

Kursen undervisas på svenska, visst material på engelska och/eller arabiska kan förekomma. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Områdesbehörighet 2 samt Modersmål Arabiska 2 eller motsvarande kunskaper. Dispens beviljas från kravet på aktuellt språk, steg 3.

Litteratur

Urval av barn och ungdomslitteratur på arabiska, 100 s.

Avery, H. 2017. Perspektiv på arabiska som modersmål i svensk skola. I: *K. Eksell (Red.), Öst är väst och väst är öst: en vänbok till Henry Diab*. Stockholm: Portlak. s. 135-162.

Bakalla, M H. 2002. *Arabic Culture through its Language and Literature*. London: Kegan Paul.

Bashur, N. 2012. *Adab al-atfal al-arab (Arabiska barns litteratur)*. Beirut: Markaz dirasat al-wahda al-arabiyya.

Bunar, N(red.) 2015. *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Natur och kultur.

Cummins, J. 2017. *Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur och kultur: Stockholm.

Faiq, S. 2004. *Cultural Encounters in Translation from Arabic*. Clevedon: Multilingual Matters.

al-Issa, A och L S.Dahan. 2011. *Global English and Arabic: Issues of Language, Culture and Identity*. Oxford: Peter Lang.

Lahdenperä, P & Sundgren, E (red.) 2017. *Skolans möte med nyanlända*. Liber.

Sandell, A. 2009. *Eleverperspektiv på lärare med utländsk bakgrund i den svenska skolan - En inledande kvalitativ studie med arabisktalande elever*. Rapport. Malmö Högskola, Malmö University, School of Teacher Education.

Suleiman, Y. 2003. *The Arabic Language and National Identity: a Study in Ideology*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Wedin, Å. (red.) 2017. *Språklig mångfald i klassrummet*. Lärarförlaget. Stockholm.

TV-serier

Rena rama arabiskan. 2011 UR-Skola.

Prata arabiska (bl.a. Vinsten med modersmål, Framtidens arabiska). 2011 UR-Skola.

Bilaga C 5

Flerspråkig utveckling hos barn och unga med arabisk bakgrund, 7,5 hp Grundnivå 1

Lärandemål

Kursen syftar till att ge grundläggande kunskaper om flerspråkighet som fenomen samt villkor för flerspråkig utveckling med särskilt fokus på barn och unga med arabisk bakgrund.

Efter genomgången kurs ska den studerande kunna:

- visa kunskap om villkor för flerspråkig utveckling
- visa förståelse för centrala villkor för modersmålsutveckling i minoritetsspråkssammanhang och i diasporan, med fokus på arabiska i Sverige
- redogöra för grundläggande villkor för språkbevarande och språkbyte
- diskutera relationer mellan språkutveckling, attityder, ideologier och makt med speciellt fokus på relationen mellan arabiska dialekter och modern standardarabiska i modersmålsundervisning av arabiska i svensk ungdomsskola
- diskutera och jämföra språkutveckling hos olika typer av inlärare utifrån olika teorier om andraspråksutveckling
- genomföra en kvalitativ intervju och diskutera resultatet av denna

Innehåll

Denna kurs behandlar flerspråkighet som fenomen samt villkor för flerspråkig utveckling med särskilt fokus på barn och unga med arabisk bakgrund. Inom kursens ram diskuteras olika definitioner av begreppen modersmål, andraspråk och flerspråkighet och olika kriterier för flerspråkig kompetens, detta utvecklas vidare mot diglossi som starkt influerar arabiska. Utveckling av modersmål i diasporan relateras till såväl andraspråksutveckling som till modersmålsutveckling i förstaspråksmiljö. Under kursen bekantar sig studenterna med centrala teorier om flerspråkig utveckling, samt om migrationens påverkan på den språkliga utvecklingen hos barn och ungdomar. Frågor om språkbyte, språkbevarande, samt om språkutveckling relaterat till ideologier och makt diskuteras med speciellt fokus på relationen mellan arabiska dialekter och MSA i modersmålsundervisning av arabiska i svensk ungdomsskola. Den studerande läser en skönlitterär bok inom kursens ram som behandlar minoritetsspråkssituationer. Dessutom genomför den studerande en intervju och redovisar och diskuterar denna i form av en skriftlig rapport samt vid en muntlig presentation.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga och muntliga uppgifter. Kursen avslutas med en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på svenska, material på engelska och/eller arabiska förekommer. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Områdesbehörighet 2 samt Modersmål Arabiska 2 eller motsvarande kunskaper. Dispens beviljas från kravet på aktuellt språk, steg 3.

Litteratur

Abrahamsson, N. 2009. *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur. (ca 300 s.)

Albirini, A. 2016. *Modern Arabic Sociolinguistics: Diglossia, codeswitching, attitudes and identity*. New York, Routledge.

Börestam, U. & Huss, L. 2001. *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Studentlitteratur: Lund.

Elmeroth, Elisabeth 2017. *Möte med andraspråks elever*. Studentlitteratur: Lund.

Hyltenstam, K. & Lindberg, I. 2013. *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur. (150 sidor enligt lärares anvisning)

Hyltenstam, K., Axelsson, M. och Lindberg, I. (red.) 2012. *Forskningsöversikt om flerspråkighet*. Vetenskapsrådets rapportserie 5: 2012. Vetenskapsrådet. (ca 150 sidor enligt lärares anvisning)

Håkansson, G. 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur. (217 s.)

Kvale, S. & Brinkmann, S. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. (377 s.) (valda delar ca 100 s)

Musk, N. & Wedin, Å. 2010. *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur. Kap. 7, 8 och 9. (62 s)

Skolverket 2008. *Med ett annat modersmål: elever i grundskolan och skolans verksamhet*. Rapport 321. (ca 80 s.)

Wedin, Å. 2011. *Språkande i förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år*. Lund: Studentlitteratur. (152 s.)

Wigerfelt, B. (2011). Undervisning på svenska och arabiska tar form i et mångetnisk område. *Educare* 3, 19-52.

Tillkommer styrdokument samt material som utdelas i samband med undervisningen, max 100 s.

Bilaga C 6

Text i ungdomsskolan och bedömning av elevtexter, 7,5 hp Grundnivå 1

Kursen syftar till att ge god kännedom om olika textgenrer som kan användas i ungdomsskolan samt bedömning av elevtexter.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska den studerande kunna

- visa förståelse för och diskutera olika problem i samband med bedömning av elevers texter, med fokus på modersmål: arabiska
- problematisera bedömning av skrivna texter i relation till styrdokument
- problematisera bedömning av språkfärdigheter i minoritetsspråkssituation
- problematisera bedömning av arabiska i diglossisituation, med skilda talade och skriftliga varieteter,
- problematisera bedömning av arabiska med hänsyn till frågor om olika varieteter
- analysera och diskutera olika slags skoltexter som används i modersmålsundervisning i arabiska med avseende på genrer, diskurs och ordförråd
- välja ut en relevant forskningsartikel för ämnet samt med stöd i kursens innehåll och litteratur diskutera denna.

Innehåll

Denna kurs behandlar bedömning av olika typer av talad och skriven text ur ett diskursperspektiv. Kursen behandlar även multimodala texter och nätbaserat material och problematiserar textbegreppet. Särskilt belyses relationer mellan talad arabiska och skriven arabiska, liksom mellan olika arabiska varieteter. Även förhållandet mellan bedömning av arabiska som modersmål i Sverige och arabiska i majoritetsspråkssituation behandlas. Inom kursens ram analyseras läromedels- och elevtexter på arabiska. Specifik fokus läggs på läromedelstext då den ofta producerad i och för arabisktalande länder. Bedömning av elevernas skriftspråkskompetens problematiseras och diskuteras i relation till styrdokument.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga och muntliga uppgifter. Kursen avslutas med en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på svenska och arabiska, material på engelska och/eller arabiska förekommer. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp, samt Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället, 7,5 hp, eller motsvarande kunskaper.

Litteratur

Styrdokument samt multimodala texter och nätbaserat material, motsvarande 120 s.

Abrahamsson, T. & Bergman, P. (2005) *Tankarna springer före*. Stockholm: HLS förlag.

- al-Baharina, S. 2004. *Lughati al-arabiyya – al-qawaid al-mushawiqa lil-tulab*. Del 1-4. Beirut: Maktabat Lubnan nashirun.
- Bachman, Lyle F. & Palmer, Adrian F. (1996). *Language Testing in Practice. Designing and Developing Useful Language Tests*. Oxford: Oxford University Press.
- Baker, Colin (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* (5 th edition). Bristol: Multilingual Matters.
- Hedeboe, B. & Polias, J 2008. *Genrebyrån En språkpedagogisk funktionell grammatik i kontext*. Stockholm: Hallgren & Fallgren
- Holm, L. (2009). Who evaluates the evaluation? An analysis of computer-adaptive testing using literacy as an example. *Nordic Educational Research*, 29, 137-148.
- Holm, L. & H. P. Laursen (2010). Migrants and literacy crises. *Applied Language Studies – Apples*. 5(2). 3-16.
- al-Hud, A. 1999. *Qissat al-Imla' lil-atafal*. Damascus: Matba al-Rawda.
- Josephson, O. 1991. Varför en lätt text kan vara svår att förstå. I: Wijk-Andersson, E. (1992) *Kultur - text - språk: det finns mer i en text än ord*. Uppsala: Hallgren & Fallgren i samarbete med Kurssekreterariatet. Uppsala univ. (12 s)
- Jönsson, Karin (red.) 2009. *Bygga broar och öppna dörrar – Att läsa, skriva och samtala om texter i förskola och skola*. Stockholm: Liber. Kap. 6 och 7. (Sidor: 41.)
- Kuyumcu, E 2013. Genrepedagogik som verktyg i språk- och kunskapsutvecklande undervisning och lärande. I: Hyltenstam K. & Lindberg I. (red.) *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Andra upplaga. Lund: Studentlitteratur. (s 605-631) (24 s)
- Lundahl, C. 2014. *Bedömning för lärande*. Andra upplaga. Norstedts
- Saiegh-Haddad, E. (2012) *Literacy Reflexes of Arabic Diglossia* . I: Leikin M, Schwartz, M, Tobin, Y (red) *Current Issues in Bilingualism: Cognitive and socio-linguistic Perspectives*. Dordrecht: Springer (s 43-57).
- Shohamy, E. (2001) *The Power of Tests: A Critical Perspective on the Uses of Language Tests*. Harlow: Longman. (182 s.)
- Swelem, N. 2008. *Al-Arabiyya lughati* (Mitt språk är arabiska) del 1-5. Stockholm: Liber
- Al-lugha al-arabiyya, del 1-9 (Jordanska skolböcker i arabiska)
- Al-Qira'a wa wal-kitaba, del 1- 2. (Syriska skolböcker)

Bilaga C 7

Det arabiska språkets struktur i ett svenskt perspektiv, 7,5 hp, Grundnivå 1

Lärandemål

Kursen introducerar studenten till fördjupad grammatisk analys samt relaterar den arabiska formläran till det svenska språket genom kontrastiva studier.

Efter avslutad kurs ska studenten på standardarabiska kunna:

- med hjälp av egna exempel förklara komplicerade grammatiska exempel på ett lättbegripligt sätt
- argumentera för val av texter, övningar och grammatiska förklaringar i relation till en grammatisk fråga och en specifik målgrupp
- använda sig av egna, kontrastiva exempel för att förklara likheter och skillnader mellan arabiska och svenska
- reflektera över hur svenskt och arabiskt material kan integreras för att underlätta inlärandet av arabiska för studenter med arabiska som modersmål men i en annan språkmiljö
- resonera om hur multimodala texter kan användas i undervisningen.

Innehåll

Under kursen omsätter studenten sina kunskaper i arabisk grammatik till olika undervisningssituationer. Studenten väljer material och övningar beroende på målgrupp och argumenterar för sitt val av undervisningsmaterial. Bland annat multimodala texter och deras användning i undervisningen diskuteras. Framställning av grammatiska problem med fokus på varierande inlärningsätt går igenom. Arabisk formlära kontrasteras med det svenska språket möjligheter att använda kontrastiva inslag i undervisningen diskuteras.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas med en muntlig och en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, visst material på engelska och/eller svenska kan förekomma. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Arabisk grammatik och text 2, 7,5 hp, eller motsvarande kunskaper

Litteratur

Kompendium med övningar, 150 s.

Kompendium med texter, 150 s.

Abu-Chacra, F. 2009. *Arabiska: Grammatik med övningar*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, L-G. 2001. *Språktypologi och språksläktskap*. Liber: Stockholm.

Dayf, S. 1990. *Taysirat lughawiyya (Språkliga förenklningar)*. Kairo: Dar al-Ma'arif.

Dahlgren, S-O. 2005. *Arabisk Högspråklig Grammatik*. Göteborg: Anatole Media.

Källström, R. 2012. *Svenska i kontrast: tvärspråkliga perspektiv på svenske grammatik*. Lund: Studentlitteratur.

Magnus, G, Tawaefi, L. 1989. *Arabiska: en Kontrastiv beskrivning*. Stockholm: Skriptor.

Nur al-Din, H. 1996. *Al-Dalil ila qawa'id al-lugha al-arabiyya (Guiden till det arabiska språkets grammatik)*. Beirut: Dar al-ulum al-arabiyya.

Qabawa, F. 1994. *Al-Mawrid al-nabwi: namadij tatbiqiyya fi al-i'rab wa al-sarf (Den grammatiska källan: praktiska exempel i syntax och grammatisk analys)*. Damaskus: Dar al-fikr.

Ryding, K. 2005. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bilaga C 8

Flerspråkighet, kulturmöten och migration, 7,5 hp, grundnivå 1

Lärandemål

Kursen syftar till att ge förståelse för flerspråkighet, kulturmöten, identitetsprocesser och migrationsrelaterade frågor utifrån ett samhällsperspektiv.

Efter genomgången kurs ska den studerande kunna:

- visa förståelse för flerspråkighet, kulturmöten, identitetsprocesser och migrationsrelaterade frågor i ett samhällsperspektiv
- visa god kännedom om centrala begrepp som belyser språk- och kulturmöten samt identitetsprocesser i migrationssammanhang ur ett språkligt perspektiv
- diskutera frågor om språkplanering, språkvård, språkbyte och språkbevarande i relation till språkpolitik och språkattityder utifrån ett maktperspektiv inom vilket relationer mellan svenska och arabiska, respektive majoritet och minoritet uppmärksammas
- kritiskt reflektera över och diskutera frågor kring flerspråkighet och mångfald på samhällsnivå med särskild fokus på arabisktalande i Sverige
- läsa, förstå och redogöra för en avhandling inom ämnesområde av relevans för modersmåls lärare i arabiska.

Innehåll

Denna kurs behandlar olika språk- och kulturfrågor och mångfald i ett samhällsperspektiv med fokus på modersmålslärares möte med flerspråkiga elever. Studenten ska inom ramen av kursen bekanta sig med språkideologiska och språkpolitiska frågor i samhället generellt och i utbildning specifikt. Språk, språkplanering, språkanvändning, identitetsutveckling och kulturmöten i skolan belyses utifrån ett maktperspektiv inom vilket relationer mellan minoritet och majoritet diskuteras generellt och mellan arabiska och svenska specifikt. Grundläggande teorier kring migration och dess möjliga påverkan på samhället och individen presenteras med fokus på arabiska i den svenska skolan. Centrala begrepp som belyses och diskuteras med fokus på samhällsnivå är: språkpolitik, språkplanering, språkpolicy, pluralism, språkbytespråkbevarande, mångkultur, mångfald och ackulturation. Den studerande läser även ett skönlitterärt verk av relevans för kursen.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga och muntliga uppgifter. Kursen avslutas med en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Kursen undervisas på svenska, material på engelska och/eller arabiska förekommer.

Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Arabiska i den svenska skolan och det svenska samhället 7,5 hp, eller motsvarande kunskaper

Litteratur

Dahlstedt, M. & Neergaard, A. (red.) 2013. *Migrationens och etnicitetens epok: Kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. Stockholm: Liber.

Eastmond, M. & Åkesson, L. (red.) 2007. *Globala familjer: transnationell migration och släktskap*. Hedemora: Gidlunds.

- Elmeroth, E. & Häger, J. 2009. *Flyktens barn: medkänsla, migration och mänskliga rättigheter*. Lund: Studentlitteratur. (125 s)
- Faist, T., Fauser, M. & Reisenauer, E. 2012. *Transnationell migration*. Lund: Studentlitteratur. (202 s.)
- García, O., Zakharia, Z. & Otcu, B. (reds.) 2012. *Bilingual Community Education and Multilingualism: Beyond Heritage Languages in a Global City*. Bristol: Multilingual Matters. [Elektronisk resurs]
- Hult, F. 2012. English as a Transcultural Language in Swedish Policy and Practice. I: *TESOL Quarterly*. (46: 2) (22 s)
- Hult, F. 2004. Planning for Multilingualism and Minority Language Rights in Sweden. I: *Language Policy*. Vol 3. (s 181-201) (20 s)
- Kasselas Wiltgren, Layal 2017. *Etnicitet som resurs i skolan*. Studentlitteratur: Lund.
- King, K. A., Fogle, L. & Logan-Terry, A. 2008. Family language policy. *Language and Linguistics Compass*. 2:5. (s. 907–922) (15 s.)
- Milani T. M. 2010. Den svenska mediedebatten om språkrav för medborgarskap ur ett språkideologiskt perspektiv. *NORDAND* (5: 1) (15 s)
- Spolsky, B. 2004. *Language policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stier, J. 2009. *Kulturmöten. En introduktion till interkulturella studier*. Lund: Studentlitteratur.
- Stier, J., & Sandström Kjellin M. (2009) *Interkulturellt samspel i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Taylor, C. (1999). *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Andra reviderad upplaga. Göteborg: Daidalos.
- Weber, J. J. & Horner, K. 2012. *Introducing multilingualism: a social approach*. London: Routledge. (214 s)
- Tillkommer styrdokument samt material som utdelas i samband med undervisningen, max 100 s.

Bilaga C9

Kursplan: Didaktik och ledarskap för ämneslärare (inkl 7,5 hp VFU)

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla ett pedagogiskt ledarskap som ämneslärare, där förmågan att göra medvetna didaktiska val är en central beståndsdel.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa kunskaper om olika teorier om pedagogiskt ledarskap i ett didaktiskt och yrkesetiskt perspektiv,
- visa kunskap om didaktikens och ämnesdidaktikens begrepp och teoretiska modeller,
- visa förmåga att initiera och vidmakthålla goda relationer med elever, i överensstämmelse med skolans värdegrund,
- visa förmåga att leda pedagogisk verksamhet, samt kommunicera och samarbeta väl med elever, lärare och medstudenter,
- visa förmåga att, utifrån skolans styrdokument, självständigt och i samarbete med verksamma lärare, planera och genomföra undervisning inom sitt ämne i relation till elevers skilda förutsättningar,
- visa förmåga att reflektera över elevers kunskapsutveckling i skolämnet, visa förmåga att diskutera och analysera den egna undervisningen, i samarbete med verksamma lärare och i relation till skolans styrdokument och didaktiska teoribildningar.

Innehåll

Kursen inleds med en högskoleförlagd planeringsfas, där den studerande i dialog med vfu-lärare planerar för den undervisning som den studerande sedan kommer att genomföra. Planeringen tar sin utgångspunkt i aktuella styrdokument där de didaktiska frågorna vad, hur och varför är centrala. Även det pedagogiska ledarskapet diskuteras och problematiseras i ljuset av ämneslärarens yrkesroll i en mål- och resultatstyrd skola. Studierna av teorier om pedagogiskt ledarskap sätts i relation till den studerandes egna utveckling till ämneslärare. Under den verksamhetsförlagda delen av kursen möter den studerande didaktiska frågor kopplade till den egna undervisningen i ämnet. Dessa frågor lyfts fram och ventileras, dels i samtal med vfu-lärare på skolan, dels under högskoleförlagda seminarier. Här preciseras och analyseras dessa undervisningsfrågor med hjälp av såväl allmän- och ämnesdidaktisk teoribildning som skolans styrdokument. Den studerandes egen dokumentation och erfarenhet från de verksamhetsförlagda studierna används som underlag för reflektion över den egna utvecklingen på väg mot ämnesläraryrket, samt som stöd för att kunna göra medvetna didaktiska val under kommande VFU-period.

Examinationsformer

Den studerande examineras genom aktivt deltagande i seminarier, skriftliga och muntliga redovisningar samt fortlöpande under den verksamhetsförlagda utbildningen. Den studerande opponerar på en medstuderandes inlämningsuppgift vid ett ventileringsseminarium.

Arbetsformer

Kursens arbetsformer är föreläsningar, studiegrupper och obligatoriska seminarier samt verksamhetsförlagd utbildning.

Förkunskapskrav Programmets inledande ämneskurs om 30 högskolepoäng ska vara godkänd, eller motsvarande kunskap

Litteratur

Jensen, Elsebeth & Løw, Ole (red.). (2011). *Pedagogiskt ledarskap: om att skapa goda relationer i klassrummet*. Malmö: Gleerups utbildning.

Hansén, Sven-Erik & Forsman, Liselott (red.) (2011). *Allmändidaktik: vetenskap för lärare* Lund: Studentlitteratur.

Hopmann, Stefan (2007). "Restrained teaching: The common core of Didaktik". *European Educational Research Journal* (6) 2. 109-124.

Skolverket (2011). Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter.

Skolverket (2011). Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Skolverket (2012). Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan.

Skolverket (2012). Utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Skolverket (2012). Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Bilaga C10**Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning grundskolans årskurs 7-9, 15 hp, grundnivå 2****Lärandemål**

Kursens övergripande mål är att den studerande fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska samt förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera forskningsresultat av relevans för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska. Vidare förväntas den studerande fördjupa sin förståelse för betydelsen av forskningsförankring i förhållande till kunskapsutveckling och verksamhetsutveckling inom ämnet modersmål: arabiska.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa fördjupade ämnesdidaktiska kunskaper om ett avgränsat område inom ämnet modersmål: arabiska omfattande områdets centrala forskningsproblem och aktuella forskningsbehov
- visa förmåga att självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och reflektera över tidigare forskningsresultat utifrån vetenskapsteoretiska såväl som didaktiska perspektiv
- genomföra en självständig litteraturstudie i form av en syntes och analys av tillgänglig kunskap inom ett avgränsat ämnesdidaktiskt område
- visa förmåga att i skriftlig och muntlig form presentera och argumentera för egna teser samt förhålla sig till kritik på ett sakligt och konstruktivt sätt
- analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv respons, peka på förtjänster såväl som tillkortakommanden.

Innehåll

Examensarbetet har en tydlig ämnesdidaktisk prägel och fokuserar på ämnet modersmåls vad-, hur- och varför-frågor. Examensarbetet innebär dels en fördjupning av de ämneskunskaper som studenten utvecklat under de inledande två terminerna, dels en förberedelse för den kommande yrkesverksamheten. Detta första examensarbete på grundnivå fungerar också som förberedelse för det avslutande examensarbetet på avancerad nivå. Utifrån en övergripande ämnesdidaktisk problemformulering, med tydligt syfte och specifika frågeställningar, genomförs en litteraturstudie där tidigare forskningsresultat undersöks med hjälp av lämpliga metoder. Genom undersökningen identifierar studenten ett kunskapsbehov inom det ämnesdidaktiska området som kan ligga till grund för det andra examensarbetet. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium.

Examinationsformer

Kursen examineras i form av ett vetenskapligt examensarbete som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp. Examensarbetet försvaras och diskuteras slutligen på ett ventileringsseminarium. Undervisningen i kursen sker huvudsakligen på svenska, vilket också är det språk på vilket examensarbetet skrivs.

Behörighetskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 52,5 hp eller motsvarande kunskaper

Litteratur

Barajas, K.E., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013) Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar. Stockholm: Natur Kultur. (212 s). ISBN: 9789127134119.

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2014) Att skriva en bra uppsats. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Bilaga C11**Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning grundskolans årskurs 7-9, 15 hp, avancerad nivå****Lärandemål**

Kursens övergripande mål är att studenten ska kunna genomföra en självständig vetenskaplig undersökning med utgångspunkt i någon av ämnet modersmåls didaktiska frågeställningar. Studenten förväntas vidare kunna bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område.

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- visa fördjupade kunskaper inom ett avgränsat språkdidaktiskt område och fördjupad insikt i områdets aktuella forsknings- och utvecklingsarbete
- med utgångspunkt i resultaten från Examensarbete 1 formulera en fördjupad språkdidaktisk frågeställning med tillhörande forskningsfrågor
- visa förmåga att utifrån en språkdidaktisk frågeställning självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och analysera empiriskt material samt egna och andras forskningsresultat
- genomföra ett självständigt problemorienterat vetenskapligt arbete med tydlig forskningsanknytning, relevant teori- och metodanvändning, samt argumentation som vilar på vetenskaplig grund
- visa fördjupad förmåga att, med högt ställda krav på skriftlig och muntlig kommunikationsförmåga, presentera och argumentera för egna resultat samt förhålla sig till vetenskaplig kritik på ett professionellt och konstruktivt sätt
- visa fördjupad förmåga att analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv kritik, peka ut styrkor och svagheter
- bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område med betydelse för yrkesutövningen.

Innehåll

Detta andra examensarbete utgör en fördjupning av det språkdidaktiska problemområde som undersöktes i det första examensarbetet. Med stöd av handledare fastställs och vidareutvecklas frågeställningar, syfte med utgångspunkt i det kunskapsbehov som identifierades i det första arbetets litteraturanalyser. Vidare insamlas och undersöks ett empiriskt material med hjälp av lämpliga metoder och utifrån relevanta teorier. Resultatet av undersökningen analyseras och tolkas mot bakgrund av tidigare forskningsresultat och presenteras i form av en vetenskaplig uppsats, vilken kan kompletteras med andra redovisningsformer. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium. Slutligen presenterar studenten sina undersökningsresultat och slutsatser för partnerskolan och i förekommande fall för aktuellt partnerområde. Val av teoretiska perspektiv, vilka forskningsmetoder som används och behandlas och vilken litteratur som är mest ändamålsenlig styrs av det aktuella ämnesområdet och de frågeställningar som väljs.

Examinationsformer

Kursen examineras i form av en vetenskaplig uppsats som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp. Examensarbetet försvaras och diskuteras slutligen på ett ventileringsseminarium. Undervisningen i kursen sker huvudsakligen på svenska, vilket också är det språk på vilket examensarbetet skrivs.

Litteratur

Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna (2013)

<http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Forskning/3%20Regel/Forskningsetiska%20anvisningar%20f%c3%b6r%20examens-%20och%20uppsatsarbeten.pdf>

Rienecker, L. & Jörgensen, P. S. (2014) Att skriva en bra uppsats. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Bilaga C12

Kursplan: Verksamhetsförlagd utbildning i grundskolans åk 7-9

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla fördjupade pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare kunna leda den pedagogiska verksamheten inom de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa fördjupade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper som krävs för den egna undervisningen i relation till såväl elevgruppens som den enskilde individens utveckling och till verksamhetens mål,
- självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera såväl gruppens som varje elevs lärande och utveckling,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- observera, dokumentera, analysera och göra bedömningar av elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- med ett kritiskt förhållningssätt utifrån ämnesdidaktiska överväganden använda digitala verktyg i ämnesundervisningen och beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna,
- kommunicera och tillämpa skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna, olika jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv samt de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är av relevans för yrkesutövningen,
- med utgångspunkt i forskning och erfarenhetsbaserad kunskap kunna kritiskt värdera och reflektera över sitt läraruppdrag samt kunna formulera tydliga slutsatser för den egna professionsutvecklingen.

Innehåll

I kursen integreras de tidigare utvecklade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaperna med det utbildningsvetenskapliga kärninnehåll som studerats under de föregående kurserna i pedagogiskt arbete genom att omsättas i pedagogisk praktik. Kursen består därför av verksamhetsförlagd utbildning som varvas med teoretiska studier och seminarier för att de studerande ska kunna utveckla ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt till såväl ämnesundervisningen som till sin egen utveckling mot ett professionellt lärarskap. Innehållet formas således av de frågeställningar de studerande möter under sin egen ämnesundervisning. Den studerande kopplar den egna undervisningen till egna och andras erfarenheter och relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten. Under kursen tar den studerande ett självständigt helhetsansvar för planering, genomförande och utvärdering av undervisning i båda de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Examinationsformer

Den studerande bedöms fortlöpande under den verksamhetsförlagda utbildningen samt genom aktivt deltagande i uppföljande seminarier.

Arbetsformer

Kursens arbetsformer är verksamhetsförlagd utbildning och obligatoriska seminarier.

Förkunskapskrav Sociala relationer, konflikter och makt i grundskolan 7-9 (inkl 7,5 hp VFU), 15 högskolepoäng och Bedömning, betygssättning och specialpedagogik för ämneslärare, 7,5 högskolepoäng samt minst 60 högskolepoäng i ämne 1, 45 högskolepoäng i ämne 2 och 45 högskolepoäng i ämne 3, eller motsvarande kunskaper

Övrigt

Den verksamhetsförlagda utbildningen görs vid en grundskola åk 7-9 i minst två av utbildningens ämnen. Som riktmärke ska den studerande genomföra egen undervisning motsvarande minst åtta kloktimmar i veckan. Student som underkänts i VFU-kurs har rätt att genomgå kursen ytterligare en gång, dock inte fler än två sammanlagt. För nätbaserad kurs krävs att den studerande har möjlighet att kommunicera med ljud och bild via en dator eller motsvarande.

Litteratur

Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Skolverket (2011). Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Material från Skolinspektionen samt Skolverket som är relevant för ämnet, väljs i samråd med seminarieledaren.

Tillkommer artiklar och rapporter ca 50 s.

Bilaga C13**Modersmål: arabiska III, inklusive examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan, 30 hp, grundnivå 2****Lärandemål**

Kursens övergripande mål är att den studerande fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska och sin teoretiska medvetenhet inom ämnets olika delar som förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera forskningsresultat av relevans för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska.

Delkurs 1 Språkdidaktisk forskning - en forskningsöversikt, 7,5 hp**Lärandemål**

Efter genomgången kurs ska den studerande kunna:

- redogöra för de huvudfrågor som behandlas i samtida nationell och internationell språkdidaktisk forskning
- diskutera styrkor och svagheter hos olika typer av forskningsperspektiv inom språkdidaktisk forskning
- visa god kännedom om forskning gällande modersmålsämnets didaktik
- relatera olika typer av kunskap som genererats inom den språkdidaktiska forskningen till teorier och vetenskapliga perspektiv.

Innehåll

Denna kurs ger en översikt gällande språkdidaktisk forskning med fokus på modersmålsundervisning. Inom delkursens ram ska den studerande orientera sig om den språkdidaktiska forskningens huvudfrågor, teorier, forskningsmetoder och resultat, med särskilt fokus på undervisning i modersmålsämnet nationellt och i jämförbara sammanhang internationellt. Den studerande fördjupar sina kunskaper om ett vetenskapligt arbetssätt inom ämnesområdet. Inom kursen behandlas modersmål arabiska ur ett språkdidaktiskt perspektiv.

Delkurs 2 utgörs av en valbar kurs med didaktisk inriktning om 7,5 hp.**Delkurs 3. Examensarbete 1 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan, 15 högskolepoäng****Lärandemål**

Kursens övergripande mål är att den studerande fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska samt förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera forskningsresultat av relevans för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska. Vidare förväntas den studerande fördjupa sin förståelse för betydelsen av forskningsförankring i förhållande till kunskapsutveckling och verksamhetsutveckling inom ämnet modersmål: arabiska.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa fördjupade ämnesdidaktiska kunskaper om ett avgränsat område inom ämnet modersmål: arabiska omfattande områdets centrala forskningsproblem och aktuella forskningsbehov
- visa förmåga att självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och reflektera över tidigare forskningsresultat utifrån vetenskapsteoretiska såväl som didaktiska perspektiv

- genomföra en självständig litteraturstudie i form av en syntes och analys av tillgänglig kunskap inom ett avgränsat ämnesdidaktiskt område
- visa förmåga att i skriftlig och muntlig form presentera och argumentera för egna teser samt förhålla sig till kritik på ett sakligt och konstruktivt sätt
- analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv respons, peka på förtjänster såväl som tillkortakommanden.

Innehåll

Examensarbetet har en tydlig ämnesdidaktisk prägel och fokuserar på ämnet modersmåls vad-, hur- och varför-frågor. Examensarbetet innebär dels en fördjupning av de ämneskunskaper som studenten utvecklat under de inledande två terminerna, dels en förberedelse för den kommande yrkesverksamheten. Detta första examensarbete på grundnivå fungerar också som förberedelse för det avslutande examensarbetet på avancerad nivå. Utifrån en övergripande ämnesdidaktisk problemformulering, med tydligt syfte och specifika frågeställningar, genomförs en litteraturstudie där tidigare forskningsresultat undersöks med hjälp av lämpliga metoder. Genom undersökningen identifierar studenten ett kunskapsbehov inom det ämnesdidaktiska området som kan ligga till grund för det andra examensarbetet. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium.

Examinationsformer

Delkurs 1 examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter, grupparbeten och muntliga redovisningar samt ett självständigt skriftligt arbete.

Delkurs 2 examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter, grupparbeten och muntliga redovisningar samt ett självständigt skriftligt arbete.

Delkurs 3 examineras i form av ett vetenskapligt examensarbete som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen i kursen sker på arabiska, svenska och engelska, utom i delkurs 3, Examensarbete 1, som huvudsakligen sker på svenska.

Delkurs 1: Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt.

Delkurs 2: Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt.

Delkurs 3: Undervisningen ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp. Examensarbetet försvaras och diskuteras slutligen på ett ventileringsseminarium.

Behörighetskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 52,5 hp eller motsvarande kunskaper

Litteratur

Delkurs 1

- Abrahamsson, N. 2009. *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur. (valda delar läses)
- Cummins, J. 2000. *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Dewilde, J. (2017) Multilingual young people as writers in a global age. I: Paulsrud, B., Rosén, J., Straszer, B. & Wedin, Å. (red.) *New perspectives on Translanguaging and Education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Ganuza, N. & Hedman, C. (2017) Ideology vs. practice: Is there a space for pedagogical translanguaging in mother tongue instruction? I: Paulsrud, B., Rosén, J., Straszer, B. & Wedin, Å. (red.) *Translanguaging and Education: New perspectives on Translanguaging and Education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) 2013. *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur. (valda delar läses)
- Hyltenstam, K., Axelsson, M. och Lindberg, I. (red.) 2012. *Forskningsöversikt om flerspråkighet*. Vetenskapsrådets rapportserie 5: 2012. Vetenskapsrådet. (valda delar läses)
- King, K. A. (2013) A tale of three sisters: Language ideologies, negotiations and identities in a bilingual, transnational family. *International Multilingual research Journal*. 34:1. S. 1-14.
- Levin, T. & Shohamy, E. (2008) Achievement of immigrant students in mathematics and academic Hebrew in Israeli school: A large-scale evaluation study. I: *Studies in Educational evaluation*. 3: 4. S. 295-311.
- Paulsrud, B., Rosén, J., Straszer, B. & Wedin, Å. (2017) Perspectives on Translanguaging in Education. I: Paulsrud, B., Rosén, J., Straszer, B. & Wedin, Å. (red.) *New perspectives on Translanguaging and Education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Pienemann, M. 1998. *Language Processing and Second-Language Development: Processability Theory*. Amsterdam: John Benjamins.
- Viberg, Å. 1988. Ordförråd och ordinläring: Några utgångspunkter för en studie av hur ordförrådet lärs in. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) *Första symposiet om svenska som andraspråk. Volym 1: Föredrag om språk, språkinläring och interaktion*. Stockholms universitet: Centrum för tvåspråkighetsforskning. S. 215-233.

En avhandling väljes inom kursens ram i samråd med läraren.

Delkurs 2

- Hajer, M. & Meestringa, T. 2014. *Språkinriktad undervisning*. En handbok. Hallgren och Fallgren: Stockholm.

Hyltenstam, K. & Lindberg, I. 2013. *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur. (valda delar läses)

Hyltenstam, K., Axelsson, M. och Lindberg, I. (red.) 2012. *Forskningsöversikt om flerspråkighet*. Vetenskapsrådets rapportserie 5: 2012. Vetenskapsrådet. (valda delar läses)

Kindenberg, B. (red.) 2016. *Flerspråkighet som resurs. Symposium 2015*. Liber: Stockholm. (valda delar läses)

Lahdenperä, P. & Sundgren, E. (red.) 2017. *Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet*. Liber: Stockholm.

Pettersson, K. *Språk- och kunskapsutvecklande undervisning F-3. Cirkelmodellen, genrepedagogik, ASL och IKT*. Hallgren och Fallgren: Stockholm.

Rosén, J. & Wedin, Å. 2015. *Klassrumsinteraktion och flerspråkighet – ett kritiskt perspektiv*. Liber: Stockholm.

Delkurs 3

Barajas, K.E., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013) *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur Kultur. (212 s). ISBN: 9789127134119.

Rienecker, L. & Jörgensen, P. S. (2014) *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Bilaga C 14

Modersmål: arabiska IV, inklusive examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan, 30 hp, avancerad nivå

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ytterligare fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska och sin teoretiska medvetenhet inom ämnets olika delar som förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera egna och andras forskningsresultat av betydelse för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska.

Delkurserna 1 och 2 består av valbara kurser om vardera 7,5 hp.

Delkurs 3

Examensarbete 2 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan, 15 högskolepoäng

Delkursens övergripande mål är att studenten ska kunna genomföra en kvalificerad och självständig vetenskaplig undersökning med utgångspunkt i någon av ämnet modersmåls didaktiska frågeställningar. Studenten förväntas vidare kunna bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område.

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- visa fördjupade kunskaper inom ett avgränsat språkdidaktiskt område och fördjupad insikt i områdets aktuella forsknings- och utvecklingsarbete
- med utgångspunkt i resultaten från Examensarbete 1 formulera en fördjupad språkdidaktisk frågeställning med tillhörande forskningsfrågor
- visa förmåga att utifrån en språkdidaktisk frågeställning självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och analysera empiriskt material samt egna och andras forskningsresultat
- genomföra ett självständigt problemorienterat vetenskapligt arbete med tydlig forskningsanknytning, relevant teori- och metodanvändning, samt argumentation som vilar på vetenskaplig grund
- visa fördjupad förmåga att, med högt ställda krav på skriftlig och muntlig kommunikationsförmåga, presentera och argumentera för egna resultat samt förhålla sig till vetenskaplig kritik på ett professionellt och konstruktivt sätt
- visa fördjupad förmåga att analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv kritik, peka ut styrkor och svagheter
- bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område med betydelse för yrkesutövningen.

Innehåll

Kursen består av tre delkurser. Delkurserna 1 och 2 består av valbara kurser om 7,5 hp vardera.

Delkurs 3.

Examensarbete 2 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan, 15 högskolepoäng

Detta andra examensarbete utgör en fördjupning av det språkdidaktiska problemområde som undersöktes i det första examensarbetet. Med stöd av handledare fastställs och vidareutvecklas frågeställningar, syfte med utgångspunkt i det kunskapsbehov som identifierades i det första arbetets litteraturanalyser. Vidare insamlas och undersöks ett empiriskt material med hjälp av lämpliga metoder och utifrån relevanta teorier. Resultatet av undersökningen analyseras och tolkas mot bakgrund av tidigare forskningsresultat och presenteras i form av en vetenskaplig uppsats,

vilken kan kompletteras med andra redovisningsformer. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium. Slutligen presenterar studenten sina undersökningsresultat och slutsatser för partnerskolan och i förekommande fall för aktuellt partnerområde. Val av teoretiska perspektiv, vilka forskningsmetoder som används och behandlas och vilken litteratur som är mest ändamålsenlig styrs av det aktuella ämnesområdet och de frågeställningar som väljs.

Examinationsformer

Delkurs 1 examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter och ett självständigt skriftligt arbete.

Delkurs 2 examineras genom skriftliga inlämningsuppgifter och en begränsad forskningsuppgift som redovisas i form av en vetenskaplig recension.

Delkurs 3 examineras i form av en vetenskaplig uppsats som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen i kursen sker på arabiska, svenska och engelska utom i delkurs 3, Examensarbete 2, där undervisningen huvudsakligen sker på svenska.

Delkurs 1: Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt.

Delkurs 2: Undervisningen bedrivs dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt.

Delkurs 3 ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp.

Litteratur

Delkurs 3

Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna (2013)

<http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Forskning/3%20Regel/Forskningsetiska%20anvisningar%20f%c3%b6r%20examens-%20och%20uppsatsarbeten.pdf>

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2014) *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Bilaga C15

Kursplan: Verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla fördjupade pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare kunna leda den pedagogiska verksamheten inom de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa sådana fördjupade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper som krävs för den egna undervisningen i relation till verksamhetens mål,
- självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera såväl gruppens som varje elevs lärande och utveckling,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- observera, dokumentera, analysera och göra bedömningar av elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- med ett kritiskt förhållningssätt utifrån ämnesdidaktiska överväganden använda digitala verktyg i ämnesundervisningen samt beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna,
- kommunicera och tillämpa skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna, olika jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv samt de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är av relevans för yrkesutövningen,
- med utgångspunkt i forskning och erfarenhetsbaserad kunskap kritiskt värdera och reflektera över sitt läraruppdrag samt formulera tydliga slutsatser för den egna professionsutvecklingen,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov.

Innehåll

I kursen integreras de tidigare utvecklade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaperna med det utbildningsvetenskapliga kärninnehåll som studerats under de föregående kurserna i pedagogiskt arbete genom att omsättas i pedagogisk praktik. Kursen består därför av verksamhetsförlagd utbildning som varvas med teoretiska studier och seminarier för att den studerande ska kunna utveckla ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt till såväl ämnesundervisningen som till sin egen utveckling mot ett professionellt lärarskap. Innehållet formas således av de frågeställningar den studerande möter under sin egen ämnesundervisning. Den studerande kopplar den egna undervisningen till egna och andras erfarenheter och relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten. Under kursen tar den studerande ett självständigt helhetsansvar för planering, genomförande och utvärdering av undervisning i båda de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Examinationsformer

Den studerande bedöms fortlöpande under den verksamhetsförlagda utbildningen samt genom aktivt deltagande i uppföljande seminarier.

Arbetsformer

Kursens arbetsformer är verksamhetsförlagd utbildning och obligatoriska seminarier.

Förkunskapskrav

Utveckling och lärande i gymnasieskolan (inkl 7,5 hp VFU), 15 högskolepoäng samt minst 90 högskolepoäng i ämne 1 och 90 högskolepoäng i ämne 2, eller motsvarande kunskaper

Övrigt

Den verksamhetsförlagda utbildningen görs vid en gymnasieskola i utbildningens båda ämnen. Som riktmärke ska den studerande genomföra egen undervisning motsvarande minst åtta klocktimmar i veckan. Student som underkänts i VFU-kurs har rätt att genomgå kursen ytterligare en gång, dock inte fler än två sammanlagt.

För nätbaserad kurs krävs att den studerande har möjlighet att kommunicera med ljud och bild via en dator eller motsvarande.

Litteratur

Skolverket (2011). Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011

Skolverket (2015). Undervisningstid och heltidsstudier i gymnasieskolan

Material från Skolinspektionen samt Skolverket som är relevant för ämnet, väljs i samråd med seminarieledaren.

Tillkommer artiklar och rapporter ca 50 s

Högskolan Dalarna: Ämneslärarexamen 7-9 samt gymnasieskolan

Ämnet modersmål: arabiska

Läraryrkesutbildningar

Eventuella generella kommentarer: Lärarnas erfarenheter och ämneskunskaper beskrivs mer tydligt i ansökan (se del 2 under Samlad lärarresurs). Det är oklart vad menas med "Tid i utbildningen, inriktning 7-9 (%)" respektive "Tid i utbildningen, inriktning gymnasium", därför informationen i kolumn G och H stämmer förmodligen inte med verkligheten (alla lärare fick själv tolka innebörden och har skickat in informationen utifrån egen tolkning).

Anställning (professor, lektor, adjunkt, m.fl.)	Akademisk titel/ akademisk examen (professor, docent, doktor, licentiat, master, magister)	Yrkesexamen	Anställningsform (tillsvidare, visstid)	Ämne/ ämnesområde (i bokstavsordn.)	Anställningens omfattning vid lärosätet (%)	Tid i utbildningen, inriktning 7-9 (%)	Tid i utbildningen, inriktning gymnasium (%)	Tid för forskning och kompetensutveckling (%)	Den anställdes namn och huvudarbetsgivare (om ej lärosätet)
Professor	Professor i Arabisk Litteratur, Fil Dr i Arabiska,		visstid	Arabiska	50%	5%	5%	5%	Kamal Abu Deeb
Professor	Professor i pedagogiskt arbete, Docent i pedagogik, Fil Dr i lingvistik	Lärarexamen (klasslärare 1-7)	tillsvidare	SVAS	100%	5%	5%	50%	Åsa Wedin
Lektor	Fil Dr Arabiska,		tillsvidare	Arabiska	100%	10%	10%	5%	Nejood Al-Rubaye
Lektor	Fil Dr Arabiska		tillsvidare	Arabiska,	100%	10%	10%	10%	Lovisa Berg
Lektor	Fil Dr i pedagogiskt arbete, docent i pedagogiskt arbete	Lärarexamen (mellanstadiet 4-6)	tillsvidare	SVAS	100%	10%	20%	25%	Berit Lundgren
Lektor	Fil Dr i finsk-ugriska språk	Lärarexamen (ämneslärare i finska, finska som andraspråk, ungerska)	tillsvidare	SVAS	100%			85%	Boglárka Straszer
Lektor	Fil Dr	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%	10%	10%	10%	Bosse Thorén
Lektor	Fil Dr		tillsvidare	SVAS	100%	10%	10%	10%	Christian Hecht
Lektor	Fil Dr		tillsvidare	SVAS	100%			10%	Samira Hennius
Lektor	Fil Dr i pedagogik	Lärarexamen (grundskolans senare år, gymnasiet)		SVAS	50%	5%	5%	20%	Jenny Rosén
Adjunkt och doktorand	Fil master inom didaktik och svenska som andraspråk	Lärarexamen (ämneslärare i engelska och franska)	tillsvidare	SVAS	20% (doktorand 80% vid Stockholms universitet)	5%	5%	80%	Nigar Sadig
Adjunkt och doktorand	Fil mag	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%	10%	10%	50%	Sara Nittve
Adjunkt och doktorand	Fil mag	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100% (tjänstledig för forskarstudier)	0%	0%	100%	Liivi Jakobsson
Adjunkt	ThM		visstid	Arabiska	10%	0%	0%	5%	Fadi Abou Dib

Adjunkt	Fil kand	Ämneslärare, arabiska som modersmål	visstid	arabiska	10%	5%	5%	5%	Patricia el-Khazen
Adjunkt	Fil Kand i Biblioteks och informationskunskap		visstid	Arabiska	50%	0%	0%	5%	Barbara Bakker
Adjunkt	Fil Mag	Lärarexamen förskola, grundskola	tillsvidare	SVAS	100%	5%	5%	10%	Marianne Pettersson
Adjunkt	Fil mag	Lärarexamen (4-9 och gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%	10%	10%	10%	Elisabeth Odevik
Adjunkt	Fil mag	Vuxenpedagog	tillsvidare	SVAS	100%	10%	10%	10%	Christina von Post
Adjunkt	Fil mag	Förskollärare	tillsvidare	SVAS	100%	5%	5%	10%	Jennie Warström
Adjunkt	Fil mag i religion, fil kand i svenska som andraspråk	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%	0%	0%	10%	Madeleine Johanssen
Adjunkt	Fil mag	Lärarexamen (4-9 och gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%	5%	5%	10%	Madelene Perrault
Adjunkt	Fil kand	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%			10%	Liselotte Kihlbom
Adjunkt	Fil kand	Lärarexamen (4-9 och gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100% (tjänstledig)	5%	5%	10%	Sori Rasti
Adjunkt	Fil kand	Lärarexamen (gymnasiet)	tillsvidare	SVAS	100%			35%	Nathalie Andersson
Adjunkt			tillsvidare	SVAS	100% (tjänstledig)	0%	0%	10%	Christiane Ederyd

HÖGSKOLAN
DALARNA

Handläggningsordning för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna

Beslut: Utbildnings- och forskningsnämnden, 2009-10-07

Revidering: -

Dnr: DUC 2009/1666/10

Gäller fr o m: 2009-11-01

Ersätter: Regler för uppföljning av kurser vid Högskolan Dalarna, beslutade av de centrala nämnderna 2008-10-15 och 2008-10-16, DUC 2008/1715/10

Relaterade dokument: Regler för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna

Ansvarig för uppdatering: Chef för UFK

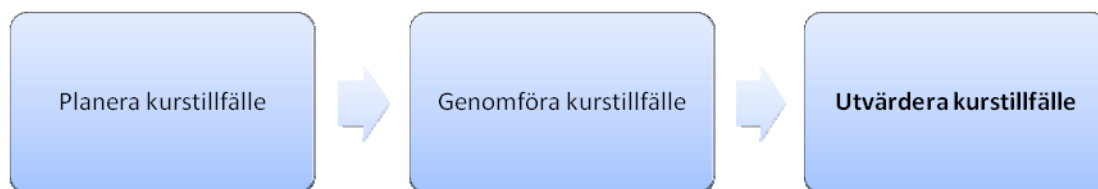
Handläggningsordning för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna

Regelverk

Arbetet med kursutvärderingar följer Högskoleförordningen samt Högskolans interna styrdokument *Regler för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna*.

Process

Kursutvärderingen är en del i processen kring administrationen av ett kurstillfälle i stort. Nedan beskrivs var kursutvärderingen kommer in i denna process.

Syfte

Kursutvärderingen syftar till att vara ett *verktyg för förbättring* av en av Högskolans kärnverksamheter – utbildning. Den ska omfatta alla typer av kurser inom Högskolan.

Varje *kurstillfälle* ska efter dess genomförande analyseras – både ekonomiskt och kvalitativt. Denna handläggningsordning handlar om den kvalitativa analysen av kurstillfället, dvs *den pedagogiska kursutvärderingen*.

Mål

Kursutvärderingen vid Högskolan Dalarna har som mål att

- ✓ uppfylla kraven i Högskoleförordningens första kapitel (om kursvärderingar) samt det interna styrdokumentet *Regler för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna*
- ✓ vara ett instrument för kursutveckling (fånga upp brister och styrkor, utvärdera förändringar samt föreslå förbättringar)
- ✓ ge högskoleövergripande data om kvaliteten på Högskolans kurser
- ✓ visa för ämnesföreträdaren, akademichef, akademinämnd, ev. programansvarig, ev. övriga inblandade lärare, studentkår och centrala nämnder hur kursen fungerar
- ✓ vara en del av lärarens pedagogiska meritportfölj
- ✓ visa för studenterna att kontinuerlig kursutveckling pågår och att kvalitetsarbete är viktigt

- ✓ stärka studenternas engagemang i kursutveckling och kvalitetsarbete
- ✓ ge studenterna vägledning för kursval

Organisation

Kursutvärderingar genomförs på akademnivå med hjälp av den *mall för kursutvärdering* som tillhandahålls av Utbildnings- och forskningskansliet (UFK).¹ Det är akademicheferna som ansvarar för att kursutvärderingar genomförs och publiceras, och kursansvariga som genomför och publicerar utvärderingarna. Kursansvariga delger också de inblandade samt studentkåren resultaten av utvärderingen.

Studenterna deltar i kursvärderingar genom att besvara den enkät som ska finnas tillgänglig för varje kurstillfälle och/eller genom att delta i annan kursvärdering, t ex kurslag. Studentkåren tar del av samtliga kursutvärderingar som görs inom Högskolan och kan vid behov bistå nya studenter med information.

Senast en månad efter kursens slut ska kursansvarig ha sammanställt en kursutvärdering, publicerat den och delgett de inblandade resultatet.²

Därefter vidtar arbetet med kursutveckling, i vilket tidigare kursutvärderingar beaktas. Beslut som tas under denna period ska dokumenteras med hjälp av den *mall för dokumentation av beslut* som tillhandahålls av UFK.³

Vid nästa kurstillfälle informerar kursansvarig nya studenter om resultatet av den kursutveckling som skett efter kursutvärderingen.

Processen för kursutvärdering och kursutveckling kan åskådliggöras så här.

¹ Mallen återfinns sist i denna handlägningsordning och kan också laddas ner under *Blanketter* på intranät.

² Dvs en månad under terminstid.

³ Även denna mall återfinns sist i denna handlägningsordning och kan också laddas ner under *Blanketter* på intranät.

Studenternas kursvärdering/ar

Synpunkter från *studenterna* hämtas in antingen löpande under kursens gång, t ex genom kurslag, eller så samlas studenternas synpunkter in mot slutet av kursen eller efter avslutad kurs med hjälp av en enkät. Observera att andra former av kursvärdering kan förekomma, t ex muntliga samtal i helgrupp. Dock ska studenterna, om så önskas, alltid ges tillfälle att lämna sina synpunkter skriftligt och anonymt.

Arbetet med kursvärderingar ska ske systematiskt och det ska alltid *dokumenteras* av kursansvarig eller av den lärare som genomför värderingen.

Kursvärderingar vid Högskolan ska bidra till att undervisningen genomgår en medveten och systematisk förbättring och utveckling med utgångspunkt i ett lärandeperspektiv. Fokus ligger alltså på studenternas lärande, inte på lärarnas undervisning, och syftar därigenom till att stärka studenternas engagemang och ansvar för det egna lärandet.

Sammanställning och analys – kursutvärdering

Kursansvarig lärare samlar erfarenheter från kursen från lärare och studenter och sammanställer som ett led i Högskolans kvalitetsarbete med kurser dessa i en *kursutvärdering*. Kursansvarig analyserar i denna utvärdering erfarenheterna och resultatet sammanfattas i en kort rapport. I kursutvärderingen lämnar också kursansvarig sina förslag till *åtgärder* till förbättringar av kursen samt inom vilken tid åtgärderna ska vidtas.

En *mall* för vad kursutvärderingen (rapporten) ska innehålla finns som bilaga till denna handläggningsordning. Den kan också laddas ner under *Blanketter* på intranätet.

Delgivning av resultat

Kursutvärderingen publiceras av kursansvarig i kursens kursrum på nätet. Om möjligt informeras också de deltagande studenterna muntligt om resultatet. Framtida studenter har tillgång till tidigare kursutvärderingar genom att de kopieras över till de nya kursrum som inrättas i samband med nya kurstillfällen.

Kursansvarig delger också i elektronisk form (mejl) ämnesföreträdaren, avdelningschefen, eventuell programansvarig, övriga i kursen undervisande lärare samt den av studentkåren utsedda ansvariga kursutvärderingens resultat senast en månad efter avslutad kurs.

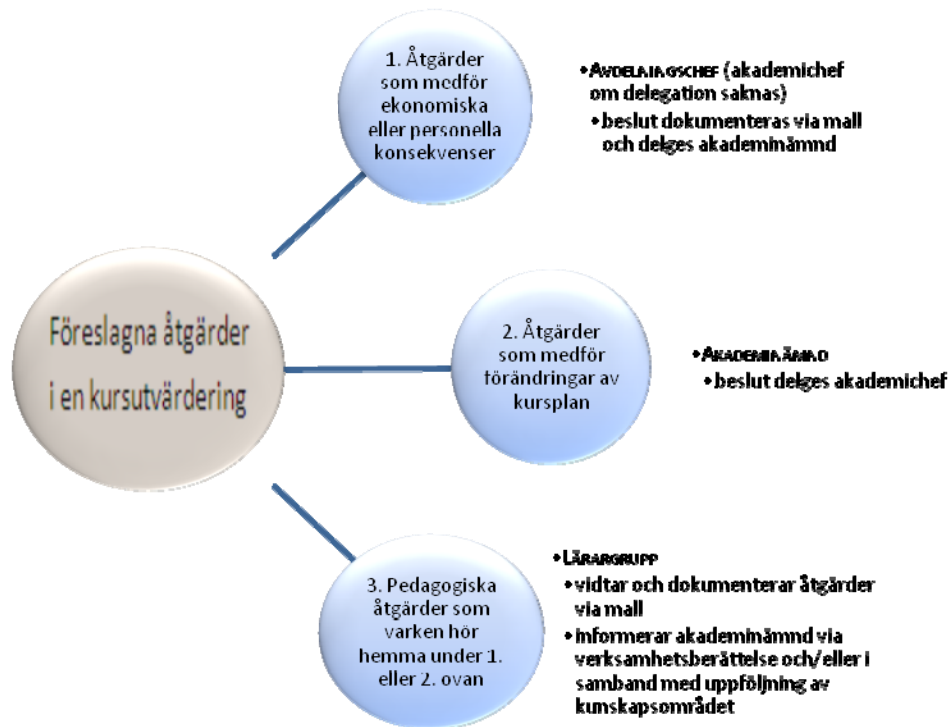
Lagring av kursutvärderingar

Kursansvarig *publicerar* kursutvärderingen i kursrummet på nätet. Därmed är den tillgänglig för nuvarande studenter liksom för framtida studenter. Det är dock viktigt att kursutvärderingen följer med när nästa kursrum skapas, dvs att den kopieras till det nya kursrummet. På så sätt kommer framtida studenter att ha tillgång till åtminstone några års samlade utvärderingar av kursen i fråga. Det är akademichefen som ansvarar för att arkiveringen av kursutvärderingar sker på ett korrekt sätt.

Uppföljning av kursutvärdering och kursutveckling

Förutsättningar

För att uppföljningen av kursutvärderingar och kursutveckling ska fungera inom Högskolan krävs för det första en tydlig beslutsgång för hanteringen av de i kursutvärderingen föreslagna åtgärderna. Det finns åtminstone tre typer av åtgärder och de kräver olika hantering. Två av dem ska dessutom leda till formella beslut. I figuren nedan skisseras beslutsgången.

För att kvalitetsarbetet på akademnivå med kursutvärderingar och de förbättringar av utbildningarna som detta kommer att resultera i ska fungera smidigt i praktiken krävs för det andra en god kontakt mellan lärare, avdelningschefer och akademinnämnder (samt i förekommande fall centrala nämnder). För att skapa dessa mötesplatser mellan linjeorganisation och kollegial nämndorganisation krävs en *formalisering* av kontakterna dem emellan som skisseras i modellen som strax följer.

För att akademinnämnd, UFN och UFL, kvalitetsrådet, UFK samt högskoleledningen ska kunna ta del av kursutvecklingen inom Högskolan måste till sist arbetet på akademnivå med att sammanställa kursutvärderingar och de beslut dessa utmynnar i *systematiseras* ytterligare. Inom varje akademi sammanställs sedan några år en verksamhetsberättelse, och i denna ska ingå sammanställningar av de kursutvärderingar som gjorts inom akademien föregående år. Verksamhetsberättelsen är alltså en viktig källa för information om Högskolans samtliga utbildningar, om studenternas syn på våra utbildningar och om den kursutveckling som pågår inom Högskolan. Ansvarig för verksamhetsberättelsen är akademichefen.

Modell för uppföljning av kursutvärdering

Om beslutsgången ovan följs och rutiner utvecklas i enlighet med övriga nämnda förutsättningar kan modellen för uppföljning av kurser beskrivas och sammanfattas i följande punkter.

- 1) Berörd *lärargrupp* utgör första etappen. Härifrån kommer signaler om att åtgärder för en eller flera kurser måste vidtas. En del av dessa åtgärder är av pedagogisk natur och hanteras direkt inom lärargruppen och vid behov i dialog med avdelningschef. Sådana avstämningssamtal ska ske regelbundet under verksamhetsåret, t ex genom att avdelningschef deltar i vissa lärarmöten. De åtgärder man vidtar inom lärargruppen ska

dokumenteras.⁴

- 2) Andra åtgärder rör ekonomiska och personella förutsättningar och kräver beslut från *avdelningschef*.⁵ Exempel på detta är behov av mer undervisningstid, undervisningsbrister som kan tillskrivas de inblandade lärarna, behov av byte av kursansvarig. I dessa fall åligger det *ämnesföreträdaren* att särskilt uppmärksamma avdelningschefen på detta, eftersom det är hos cheferna ansvaret för ekonomi och personal finns, inte i lärargruppen. Besluten ska dokumenteras och akademinämnden ska regelbundet informeras om dessa.
- 3) En tredje typ av åtgärd medför förändring av kursplan, t ex ändring av litteratur, förändrad målbeskrivning, förändringar i examinationsformer. Här krävs ett beslut i *akademinämnd*.⁶ Akademinämnden inrättar en kurs genom att fastställa kursplanen och har också ett ansvar för uppföljning av den. För att kunna ta detta ansvar i praktiken krävs att nämnden kontinuerligt får information om utfallet av kursutvärderingarna inom akademins ämnen. Akademinämnden har också ansvar för det akademiövergripande arbetet med akademisk kvalitet i utbildningsverksamheten. Som ett led i detta görs regelbundna uppföljningar av de ämnen som finns representerade inom akademien.
- 4) *Ämnesföreträdarna* sammanställer samtliga kursutvärderingar inom ämnet en gång om året (i början av året). Sammanställningen delges avdelningschef och akademinämnd i samband med arbetet med verksamhetsberättelsen. Vid signaler om *kvalitativa* brister inom något av akademins ämnen fattas beslut av akademinämnd så snart tillfälle ges (tidigast mot slutet av vårterminen).⁷
- 5) Vid det sista mötet i *akademinämnden* på våren eller vid det första mötet efter sommaren (i regel augusti/september) ska akademichef eller avdelningschefer delta för att diskutera, med utgångspunkt i verksamhetsberättelsen och den verksamhetsplan som berör följande verksamhetsår, de kvalitetsbrister som eventuellt föreligger i akademins samtliga utbildningar. Vid behov adjungeras särskilt berörda ämnesföreträdare till detta möte. Detta möte är av avgörande betydelse eftersom det är här som linjeorganisationen och den kollegiala nämndorganisationen träffas och där effekten av ”den akademiska dubbelmaktsituationen” bäst kan utnyttjas.⁸
- 6) Under resten av verksamhetsåret ägnas en del av akademinämndens arbete åt *kvalitetsuppföljningar av samtliga ämnen* som finns inom akademien. Med tanke på att varje akademi

⁴ Mall för dokumentation av beslut finns sist i denna handläggningsordning och kan också laddas ner under *Blanketter* på intranät.

⁵ Egentligen akademichef, om delegation saknas.

⁶ Vilka förändringar av kursplanen som kan göras utan att ny kurskod krävs regleras av *Regler för inrättande av kurs vid Högskolan Dalarna*. (Detta dokument är under utarbetande.) Tolkningsfrågor kring dessa regler ska alltid avgöras av berörd akademinämnd. Litteraturändringar kan hanteras via ordförandebeslut.

⁷ Ett sådant beslut kan t ex vara att underkänna kursplaner, vilka därmed upphör att gälla. Antagning till en sådan kurs kan först ske när åtgärder är vidtagna och beslut om giltig kursplan åter finns.

⁸ Linjeorganisationen beslutar om ekonomi och personal, kollegiet om akademisk kvalitet. Detta innebär att ett kurstillfälle kan inrättas/stoppas från två håll: den kollegiala nämnden kan säga ja eller nej av kvalitetsskäl, linjen kan säga ja eller nej på ekonomiska skäl. Det är i spänningsfältet mellan linje och nämnd dubbelmaktsituationen finns och måste hanteras.

idag har mellan 16 och 23 ämnen representerade bör utvärderingen av varje ämne ske inom loppet av en treårscykel.

- 7) När reviderade kursplaner tas upp för beslut i akademinämnd ska också tidigare utvärderingar av kursen i fråga uppmärksammas. Det åligger då föredragande lärare – i regel ämnesföreträdaren – att tillsammans med underlaget för reviderad kursplan lämna in tidigare kursutvärderingar och de beslut om förändringar som tagits till nämnden för beredning inför beslut.

Eftersom studentkåren är representerad i samtliga kollegiala nämnder, så deltar också studentkåren aktivt i arbetet med kursutveckling inom Högskolan.

Schematisk beskrivning av kursutvärderingsprocessen

Denna beskrivning konkretiserar de olika stegen i *Handläggningsordning för kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna*.

Steg 1. Genomförande av kursutvärdering

Steg i arbetet	Förklaringar och förtydliganden
Centrala och interna beslut finns om att kursutvärdering ska genomföras i anslutning till samtliga kurstillfällen inom Högskolan Dalarna.	Ansvarig för genomförandet på akademnivå är akademichef. I praktiken kan det vara avdelningscheferna som ansvarar för detta.
Kursansvarig lärare genomför utvärderingen med hjälp av en mall där specifika data om kursen samlas in.	Arbetet görs genom sammanställning av studenters och medverkande lärares synpunkter. Mallen återfinns sist i detta dokument. Den kan också laddas ner under Blanketter på intranätet.
Kursansvarig föreslår i utvärderingen eventuella åtgärder till förbättring av kursen samt när de ska vara genomförda.	I detta arbete tas i möjligaste mån också hänsyn till tidigare utvärderingar av kursen.
Kursansvarig publicerar utvärderingen.	Arbetet publiceras i kursens kursrum på nätet.
Kursansvarig delger deltagande studenter, medverkande lärare, ev. programansvarig, studentkåren, ämnesföreträdare och avdelningschef resultatet av kursutvärderingen och förslagen till åtgärder senast en månad efter kursens slut.	Återkoppling till studenter kan ske i samband med att nästa kurs startar. Om kontinuerlig värdering skett kan återkoppling ske vid sista undervisningstillfället. Återkoppling till medverkande lärare kan ske t ex vid lärarmöten. Återkoppling till övriga sker elektroniskt via mejl.
Kursansvarig ser till att kursutvärderingen görs tillgänglig för kommande studenter.	Den publicerade kursutvärderingen måste flyttas manuellt inför nästa kurstillfälle, dvs kopieras till nästa kursrum. På så sätt samlas kursutvärderingar över tid på samma ställe. I praktiken kan kopieringen av material utföras av någon annan än kursansvarig, t ex en administratör.
Akademichef ansvarar för att akademinämnden får en sammanställning av samtliga kursutvärderingar inom akademien.	I det årliga arbetet med akademins verksamhetsberättelse samlas material in från de olika avdelningarna, bl a ingår i detta sammanställningarna av kursutvärderingar från de olika ämnena.

Steg 2. Åtgärder för kvalitetssäkring av kurs: kursutveckling

Steg i arbetet	Förklaringar och förtydliganden
De föreslagna åtgärderna från kursansvarig diskuteras i lärargruppen. Dialog sker regelbundet med avdelningschef.	Avdelningschefen för regelbundna samtal med lärargrupperna om utfallet av kursutvärderingarna. En lämplig form kan vara att avdelningschefen deltar i vissa lärarmöten.
Åtgärder som inte medför förändring av kursplan (inkl litteraturlista) vidtas inom lärargruppen. Åtgärderna dokumenteras med hjälp av en mall. En sammanfattning av kursutvärderingar inkl kursutveckling görs i verksamhetsberättelsen. Vid uppföljning av ämnet kan akademinnämnden också begära in underlag i form av de dokumenterade åtgärderna som vidtagits.	Mall för dokumentation av alla sorters beslut som fattas på akademnivå återfinns sist i detta dokument. Den kan också laddas ner under Blanketter från intranätet. Viss information i denna kan kopieras över från själva utvärderingen för att underlätta arbetet.
Beslut om åtgärder som medför ekonomiska eller personella konsekvenser fattas av avdelningschef och delges löpande akademinnämnden.	Om utvärderingen av kursen vid upprepade tillfällen visar på allvariga brister hos en enskild lärare ska avdelningschefen uppmärksamma läraren på kritiken och i första hand ska läraren få hjälp och stöd för att rätta till bristerna. Om bristerna och kritiken kvarstår ska läraren fräntas sitt uppdrag i kursen och om möjligt ges andra uppgifter eller möjlighet till kompetensutveckling.
Beslut om åtgärder som kräver ändring av kursplan fattas av akademinnämnd, ibland via ordförandebeslut.	Antingen resulterar detta i att själva kursplanen måste revideras eller – vilket är vanligare – att litteraturlistan måste justeras.
När det gäller kurs inom lärarutbildningen fattas det slutgiltiga beslutet om åtgärder av Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningsområdet.	
Kursansvarig genomför beslutade åtgärder och informerar studenterna om den kursutveckling som skett.	Vid följande kurstillfälle ska studenterna informeras om vilka åtgärder som vidtagits till följd av föregående utvärdering.

Steg 3. Åtgärder för övergripande kvalitetssäkring av utbildningar på längre sikt

Steg i arbetet	Förklaringar och förtydliganden
<p>Akademienämnden har ansvar för övergripande akademiska kvalitetsfrågor inom akademien och undersöker enligt ett rullande schema kvaliteten i samtliga ämnen.</p>	<p>Akademienämnden tar del av tillståndet för akademins samtliga utbildningar via de sammanfattningar av kursutvärderingar som finns i verksamhetsberättelsen. Dessutom får den löpande besked om beslut som fattats från lärargrupper och avdelningschefer. Akademienämnden rapporterar en gång om året till de centrala nämnderna och kvalitetsrådet om tillståndet för akademins utbildningar.</p> <p>Om kurser uppvisar allvarliga kvalitetsbrister kan akademienämnden besluta att underkänna dem och att berörda kursplaner ska upphöra att gälla. I så fall upphör antagningen till dessa kurser till dess att bristerna rättats till.</p>
<p>De centrala nämnderna, liksom kvalitetsrådet, UFK och högskoleledningen tar del av kvaliteten i alla Högskolans utbildningar via verksamhetsberättelserna. De centrala nämnderna kan besluta att övergripande åtgärder inom en akademi måste vidtas.</p>	<p>Akademichef ansvarar för att besluten i akademienämnd och/eller centrala nämnder genomförs, t ex genom att tillföra resurser till kursen.</p>
<p>Akademichef kan också av verksamhetsmässiga (och inte kvalitetsmässiga) skäl besluta att avveckla en kurs.</p>	<p>Ett beslut om avveckling får inte strida mot utfästelserna i gällande utbildningsplan (om det handlar om en kurs i program). Studenter som påbörjat studier inom ett utbildningsprogram där en kurs som ingår kommer att avvecklas måste ges möjligheter att fullfölja utbildningen på ett rättssäkert sätt.</p>

Mall för kursutvärdering vid Högskolan Dalarna (publiceras i kursrummet på nätet)

Kursens namn:

Kurskod:

Antal poäng:

Ingår i program:

Resurstilldelning (kursfaktor):

Kurstillfälle (campus, distans, flexibel, studietakt):

Medverkande lärare och kursansvarig:

Antal registrerade studenter:

Antal examinerade studenter:

Antal studenter som deltagit i kursvärderingen:

Form/er för kursvärdering (flera svar är möjliga):

Studenternas synpunkter presenteras och sammanfattas:

Medverkande lärares synpunkter presenteras och sammanfattas:

Förslag till åtgärder och tidsplan:

Mall för dokumentation av beslut som fattas på akademi-nivå angående kurs vid Högskolan Dalarna (delges berörd akademinämnd)

Kursens namn:

Kurskod:

Kursansvarig:

Förslag till åtgärder och tidsplan (kopieras över från kursutvärderingen):

Beslut att vidta följande åtgärder samt tidsplan för dessa:

Underskrift ämnesföreträdare:

Underskrift avdelningschef:

Datum:

F. Kursvärdering och utvärdering arabiska och svenska som andraspråk

Som har framgått av föregående bilaga, E. *Handläggningsordning för kursvärderingar och kursutvärderingar vid Högskolan Dalarna*, betraktar vi värdering och utvärdering av kurser som betydelsefulla för utveckling av vår utbildning. Nedan följer två exempel på utfall av värdering av kurser. För den första, *Arabiska II 7,5 hp* från vt 2016, presenteras lärarnas kursutvärdering, baserad på studenternas värdering. För den andra, *Flerspråkighet och mångfald i ett samhällsperspektiv 7,5 hp* från ht 2015, presenteras studenternas värdering som genomförs digitalt och som utgör grund för lärarnas utvärdering.

Kursutvärdering av kursen Ar1021, Arabiska II

Antal examinerade studenter: 40

Ingår i program: nej

Resurstilldelning (kursfaktor): 0.93

Medverkande lärare och kursansvarig:

Nejood Al-Rubaye, Lovisa Berg

Kompletterande form(er) för kursvärdering:

Studenternas synpunkter presenteras och sammanfattas:

De 16 studenter som har svarat är överlag nöjda, en del kommentarer om närvaro, organisation av material samt bättre variation av texterna som blir repetitiva i längden, en del studenter vill också ha mer återkoppling på sitt arbete. Många är nöjda med kursen och hade inte förväntat sig en nätbaserad kurs på det sätt som kursen undervisades.

Medverkande lärares synpunkter presenteras och sammanfattas: Lektionstiden räcker inte till för att ge tillräcklig tid till både grammatik och muntlig färdighet.

Kursansvarigs synpunkter presenteras och sammanfattas: Kursen har genomförts enligt plan.

Förslag till åtgärder: Mer planerat samarbete utanför lektionstid.

Tidsplan: inför ht16

I denna utvärdering ser man bland annat vilka åtgärder lärarna planerar för att möta studenternas önskan om mer undervisningstid.

SS1059 (Flerspråkighet och mångfald i ett samhällsperspektiv, ht15, 50%, Dag, IT-distans, Falun, Omg. 1, H2QA7)

Antal respondenter: 61
Antal svar: 20
Svarsfrekvens: 32,79 %

Kursens innehåll och genomförande har gett mig goda förutsättningar att uppnå lärandemålen

Antal svar 20

Instämmer helt	10 (50,0%)
	7 (35,0%)
	2 (10,0%)
Instämmer inte alls	1 (5,0%)
Summa (100,0%)	
Medelvärde	1,7

Under kursen har jag fått värdefull återkoppling på mina prestationer

Antal svar 20

Instämmer helt	6 (30,0%)
	4 (20,0%)
	8 (40,0%)
Instämmer inte alls	2 (10,0%)
Summa (100,0%)	
Medelvärde	2,3

Under kursen har jag utvecklat

- min förmåga till kritiskt tänkande och analys

Antal svar

Instämmer helt	7 (35,0%)
	8 (40,0%)
	3 (15,0%)
Instämmer inte alls	2 (10,0%)
Summa (100,0%)	
Medelvärde	2,0

- min förmåga att kommunicera skriftligt och/eller muntligt

Antal svar 20

Instämmer helt	5 (25,0%)
	11 (55,0%)
	1 (5,0%)
Instämmer inte alls	3 (15,0%)
Summa (100,0%)	
Medelvärde	2,1

- andra färdigheter som jag tror att jag kommer behöva i mitt yrkesliv

Antal svar 20

Instämmer helt	7 (35,0%)
	7 (35,0%)
	2 (10,0%)
Instämmer inte alls	4 (20,0%)
Summa (100,0%)	
Medelvärde	2,2

Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera kursen till en annan student?

Antal svar 20

Mycket sannolikt	9 (45,0%)
Ganska sannolikt	6 (30,0%)
Varken eller	2 (10,0%)
Ganska osannolikt	2 (10,0%)
Mycket osannolikt	1 (5,0%)
Summa (100,0%)	

Medelvärde 2,0

Prestationskraven har varit

Antal svar 20

Mycket låga	1 (5,0%)
	5 (25,0%)
	10 (50,0%)
Mycket höga	4 (20,0%)

Summa (100,0%)

Medelvärde 2,9

Vad tycker du var det bästa med kursen?

Vissa delar av litteraturen var väldigt intressant och vidgade mina vyer.

Bra seminarieupplägg med diskussioner/uppgifter i smågrupper och därefter diskussion i stor grupp.

Samira Hennius, fantastisk seminarieledare.

Kompetenta lärare, bra upplägg.

Diskussioner med andra, lärarnas tillgänglighet

Jag är nöjd med allt.

Tycker att sättet att arbeta med seminarierna har varit bra och lärorikt.

Har fått många nya perspektiv och bra med varierande redovisningsmoment

Boken Flyktens barn och Åsa Wedins föreläsningar. Snabba svar på frågor. Det är också bra att det finns en kursutvärdering (det gjorde det inte på förra kursen med annan kursledare och där fick vi studenter inte en enda rad feedback heller - och inte heller några svar på mail eller annat).

Åsa Wedins föreläsning. Att jag lärt mig hur utbildningen för invandrare är uppbyggd och vad som påverkar den. Elmeroths böcker var mycket bra, Musk & Wedin också.

Bosse Thorens seminarium.

Litteraturen, seminarieuppgifterna med tillhörande diskussioner, skrivuppgifterna, diskussionerna i forumen. Allt! Svårt att välja ut en separat del.

Mycket intressant att läsa Etnisk maktordning! Bra val av litteratur:)

Åsa Wedins föreläsningar och de seminarier när vi varit max tre studenter i gruppen, då har det blivit riktigt bra diskussioner och alla har fått komma till tals.

Inget

Innehållet

Litteraturen

Diskussionsforum - men gärna med en annan frågeställning som mer knyter an till litteraturen

Egna reflektioner till seminarium 4

Vad tycker du främst behöver förbättras?

Det var väldigt dyrt att köpa all kurslitteraturen. Eftersom jag jobbade parallellt med kursen och dessutom bor långt från Falun var det svårt att låna eller dela litteratur med kursare. Förstår till fullo att studenter måste tillgodogöra sig litteratur men det borde få finnas en övre gräns för hur dyr kurslitteratur får vara. Flera källor fanns dock tillgängliga online, det var bra! Om det fanns möjlighet att t.ex. låna litteraturen som e-böcker eller köpa som pdf för ett lägre pris skulle det ha underlättat.

De skulle vara mycket lättare med power point presentationer till föreläsningar. Precis som Christina van Post gör. Föreläsning + power point.

Finns det inte tillräckligt mycket kurslitteratur på svenska? Måste vi verkligen läsa all böcker på engelska?

Längre tid vid online träffar. 1 timme och 30 minuter kändes för lite för att kunna hinna diskutera.

Inget specifikt..

Svårt att jobba med grupparbeten på distans. Mer effektiva seminarium.

Mer anpassning mot vuxenutbildning och hitta fler områden som man har nytta av i klassrummet (en del av innehållet känns mer riktat mot rektorer än mot lärare). Feedback efter en uppgift (t ex diskussionsforum).

Mer svensk litteratur. Det är en kurs på grundnivå med ganska svåra/nya begrepp och då är det bra med antingen bra förtydligande

föreläsningar eller svensk litteratur.

Rättningstiden på tentor, för långa och onödiga seminarium som kunde lästs in enskilt.

Kursen skulle eventuellt behöva ytterligare ett seminarium. Det tar tid att "processa" och kursen är mycket innehållsrik.

Rent egoistiskt hade jag gärna sett att mer fokus var på det pedagogiska arbetet i skolan.

Inläring av språk. Att ni lär er skillnaden mellan uppsats och hemtenta. På en hemtenta behövs inte att ange källor om man använder sig av anvisade källor, enbart till PM och uppsatser behövs källhänvisningar om det ska akademiskt korrekt. Jag anser mig ha rätt och ni fe!

Föreläsningar saknar PP presentation och källhänvisning (bara en som var bra)

Jag tycker det var svårt att relatera en del av seminarifrågorna till litteraturen. Hults texter var svåra att förstå helt och hållet på engelska. Det

var flera texter som tog upp organisationen av språkundervisning i olika länder, det hade räckt med Garcia som hade en omfattande

genomgång. Grupparbetet med powerpoint var bortkastad tid, jag hade hellre lagt tiden på att läsa hela Spolsky, som jag tyckte var bra, och

göra egna reflektioner gärna tillsammans med andra.

Övriga kommentarer

Jag tycker att Fronter är oerhört komplicerat att använda. Man måste klicka mycket för att komma dit man skall och det är inte på något vis självklart att man kan räkna ut hur man ska göra. Det krävs onödigt mycket provklickande för att hitta rätt i systemet. Det måste finnas mer användarvänliga läroplattformar än så här!! En tydligare och framför allt mer användarvänlig plattform vore GULD. (PS jag är 32 år gammal och van vid att använda dator och olika system, Fronter är ett av de skabbigaste jag har sett)

Väldig nöjd med kursen! Har lärt mig mycket.

Jag har trivts bra med upplägget. Ett stort tack till er alla.

Konstigt att det verkar ok att vissa studenter kan säga i början av ett seminarium att de inte har läst litteraturen (utan att behöva göra

kompletteringsuppgifter eller annat). Allt i allt dock en seriös kurs med bra kursledare.

Svårt med grupparbete då medlemmarna inte hade tid att träffas och jag fick göra det mesta själv.

Helt ok kurs, Nigar och Bosse är mycket duktiga och intresserade lärare.

Intressant och viktig kurs, som skulle vinna på att ha 5 seminarier.

Ni måste ha lärare som fullständigt behärskar det svenska språket framför att de har fullt utvecklad läsförståelse i det svenska språket, där finns det brister hos vissa lärare som gör att jag som student måste vara superpedagogisk i mina framställningar för att kompensera denna brist hos vissa lärare.

I denna värdering blir det synligt att många studenter kommer med återkoppling på kurserna och att denna kan vara mycket varierad. För kursens lärare, och främst kursansvarig, ligger sedan ansvaret att diskutera studenternas värdering och att använda kunskapen för planering av kommande kurstillfälle.

Komplettering av ansökan om examenstillstånd för ämnet *Modersmål: arabiska* inom ramen för *Ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan*

Högskolan Dalarna inkommer härmed med kompletterande uppgifter till den tidigare inlämnade ansökan om att utfärda ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan i undervisningsämnet modersmål: arabiska i enlighet med de sakkunnigas rekommendation. Kompletteringen består av en inledande text som beskriver vilka åtgärder som vidtagits, samt de av sakkunniga efterfrågade kursplanerna för *Modersmål: arabiska III* och *IV*, där kursinnehåll och lärandemål för samtliga delkurser framgår.

I kursen *Modersmål: arabiska III* (som läses termin åtta) ingår förutom *Examensarbete 1* 15 hp två delkurser med tydlig didaktisk inriktning. I den första delkursen, *Språkdiraktisk forskning: en forskningsöversikt*, orienterar sig studenten inom språkdiraktikens huvudfrågor, teorier, forskningsmetoder och resultat samt fördjupar sina kunskaper och färdigheter i att arbeta vetenskapligt inom ämnesområdet. Utöver att fungera som forskningsförberedande för uppsatsarbetet fokuserar delkursen de läroplaner och ämnesplaner som styr modersmålsundervisningen i gymnasieskolan, något som sedan utgör en referenspunkt för resterande terminers kurser.

Kursens teoretiska aspekter utvecklas och appliceras praktiskt i delkurs 2 inom *Modersmål: arabiska III*, d.v.s. *Arabiska med didaktisk inriktning: kommunikativa färdigheter*. Delkursen är orienterad mot de blivande lärarnas arbete med att stödja elever att anpassa sitt tal till innehåll och mottagare samt utveckla strategier för att anpassa sitt språk i olika situationer. Vidare behandlar delkursen olika stilmivåer och sociolekter samt ger studenterna möjlighet att reflektera över hur och i vilka situationer språkliga uttryck används, liksom hur detta kan behandlas i en klassrumssituation. Huvudfokus i delkursen ligger på språk i användning, samhällsaspekter av språk och språkets roll för en fungerande interaktion. I delkursen belyses metodologiska frågor relaterade till språkpolitiska processer och språkattityder på grupp- och samhällsnivå samt klassrumsinteraktion. Då kulturförståelse är inskrivet som en del i ämnesplanerna för ämnet modersmål på gymnasienivå tar delkursen även upp kulturbundna uttryckssätt och hur de kan integreras i undervisning.

I *Modersmål: arabiska IV*, som läses under termin nio, ingår förutom ett andra examensarbete på avancerad nivå två didaktiska delkurser med inriktning mot arabiska som modersmålsämne. Den första behandlar användningen av multimodala verktyg i modersmålsundervisning och den andra utgörs av en fördjupningskurs i arabisk litteratur.

I den första delkursen, *Arabiska med didaktisk inriktning: multimodala verktyg och undervisning i arabiska*, orienterar sig studenten i de teorier, forskningsansatser och metoder som vuxit fram inom området multimodalitet i skolan. Studenterna får då möjlighet att reflektera över den forskning de studerar i relation till sina egna erfarenheter från genomförd VFU. Med utgångspunkt i ämnesdidaktisk forskning får studenterna kritiskt reflektera över hur, när och varför multimodala verktyg kan vara ändamålsenliga i en lärsituation samt exemplifiera detta i konkreta lektionsplaner.

Delkursen utvecklar således studenternas förmåga att självständigt integrera och använda teoretiska kunskaper både praktiskt i klassrummet och i form av kritisk värdering av eget och andras arbete.

Den andra delkursen, litteraturkursen *Arabiska med didaktisk inriktning: arabisk litteratur*, breddar och fördjupar de kunskaper inom modern arabisk litteratur som studenterna tillgodogjort sig under termin ett. Delkursen tar dels ett historiskt perspektiv, dels ett sociokulturellt perspektiv, där studenterna får möjlighet att fördjupa sig i och reflektera över relationen mellan de litterära texterna och de samhälleliga kontexter inom vilka de tillkommit. Då skönlitteratur, både urvalet av texterna i sig och deras ämnesdidaktiska aspekter, utgör en stor del av alla tre kurser som de blivande lärarna kommer att undervisa i på gymnasiet (*Modersmål 1, Modersmål 2 och Modersmål – aktiv tvåspråkighet*), är det av vikt att studenterna får möjlighet att bredda sina kunskaper inom ämnet. Under kursen utvecklar den studerande sin förmåga att göra didaktiska ställningstaganden med fokus på skönlitteraturens roll i modersmålsundervisning samt att bygga upp ett eget kritiskt förhållningssätt till valet av den skönlitteratur som undervisas. Vidare studeras även metoder för att analysera skönlitterära texter, och den studerande utvecklar sin förmåga att genomföra textanalyser av olika former av litterära verk.

En viktig aspekt i samtliga delkurser inom *Modersmål: arabiska III och IV* (termin åtta och nio) är den didaktiska reflektionen i relation till styrdokument, lektionsplaner och urval av innehåll och arbetsformer för att på bästa sätt utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet. Under termin tio följs denna ämnesdidaktiska fördjupning upp i form av utbildningens avslutande VFU-kurs, *Verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan 15 hp*, som har som mål att den studerande ska utveckla sådana fördjupade pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt och tillsammans med andra leda den pedagogiska verksamheten inom de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Kursplan

Modersmål: arabiska III, inklusive examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan, 30 hp, grundnivå 2

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska och sin teoretiska medvetenhet inom ämnets olika delar som förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera forskningsresultat av relevans för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska.

Delkurs 1 - Språkdidaktisk forskning: en forskningsöversikt, 7,5 hp

Delkurs 2 - Arabiska med didaktisk inriktning: kommunikativa färdigheter, 7,5 hp

Delkurs 3 - Examensarbete 1 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan, 15 hp,

Delkurs 1 - Språkdidaktisk forskning: en forskningsöversikt, 7,5 hp

Lärandemål

Delkursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla kunskaper om det språkdidaktiska forskningsfältets huvudfrågor, teorier, forskningsmetoder och resultat med speciellt vikt på undervisning av modersmål i svenska skolan. Den studerande förväntas dessutom fördjupa sina kunskaper om ett vetenskapligt arbetssätt inom ämnesområdet.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- redogöra för de huvudfrågor som behandlas i samtida nationell och internationell forskning gällande språkdidaktik med särskilt fokus på undervisning av modersmål
- visa grundläggande kunskaper om centrala språkinlärningsteorier och deras betydelse för undervisningen
- visa kunskap om skolans styrdokument med särskilt fokus på modersmålsämnet ämnesplan
- diskutera och reflektera över språkdidaktiska frågeställningar som rör urval av undervisningsmaterial och arbetssätt i relation till målgrupp och skolans aktuella styrdokument
- med utgångspunkt i didaktiska frågeställningar visa förmåga att välja, bearbeta och presentera innehåll och arbetssätt för undervisningen.

Innehåll

Kursen behandlar det språkdidaktiska forskningsfältets huvudfrågor, teorier, forskningsmetoder och resultat med särskild betoning på undervisning av modersmål i svenska skolan. Inom kursens ram behandlas språkinlärningsteorier och deras betydelse för undervisningen, språkdidaktiska

frågor som tas upp i nationell och internationell forskning relaterade till undervisning av modersmål samt skolans styrdokument med särskilt fokus på modersmålsämnets läroplan.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas med en muntlig och en skriftlig tentamen.

Arbetsformer

Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform, dels i seminarieform där den studerande förväntas delta aktivt.

Förkunskapskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 52,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Litteratur:

Abrahamsson, Niclas (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur. VALDA DELAR.

Axelsson, Monica, Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.)(2012). *Flerspråkighet: en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet. VALDA DELAR.

Cummins, Jim (2017). *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Stockholm: Natur och Kultur. VALDA DELAR.

Ganuz, Natalia & Hedman, Christina.2018. Modersmålsundervisning, läsförståelse och betyg: Modersmålsundervisningens roll för elevers skolresultat. *Nordand. Nordisk tidskrift för andrespråksforskning* 13,1, 4-22.

Rosén, Jenny & Wedin, Åsa (2015). Klassrumsinteraktion och flerspråkighet – ett kritiskt perspektiv. Stockholm: Liber. VALDA DELAR.

Skolverket (2016a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Reviderad 2016. Stockholm: Skolverket. VALDA DELAR.

Skolverket (2016b). *Nya perspektiv inom ämnet modersmål: Att undervisa i finska, jiddisch, meänkieli och romani chib*. Stockholm: Skolverket. (11 s.)

Skolverket (2018). *Greppa flerspråkigheten: en resurs i lärande och undervisning*. Stockholm: Skolverket (158 s.)

Språklag (2009). *Svensk författningssamling* 2009:600.

Straszer, Boglárka & Wedin, Åsa (2018). Rum för transspråkande i modersmålsundervisning. I: Paulsruud, BethAnne; Rosén, Jenny; Straszer, Boglárka & Wedin, Åsa (red.) *Transspråkande i svenska utbildningssammanhang*. Lund: Studentlitteratur. S. 217-241.

Svensson, Gudrun (2017). *Transspråkande i praktik och teori*. Stockholm: Natur och kultur. VALDA DELAR.

Tornberg, Ulrika (2015). *Språkdiraktik*. Malmö: Gleerups.

Tornberg, Ulrika; Malmqvist, Anita & Valfridsson, Ingela: *Språkdiraktiska perspektiv - Om lärande och undervisning i främmande språk*. Stockholm: Liber. VALDA DELAR.

Wedin, Åsa (red.) (2017). *Språklig mångfald i klassrummet*. Stockholm: Lärarförlaget. VALDA DELAR.

Ca 100 sidor forskningsartiklar kan tillkomma.

Delkurs 2 - Arabiska med didaktisk inriktning: Kommunikativa färdigheter

7,5 hp

Delkursen syftar till att de studerande utvecklar sin förmåga att reflektera över elevers kommunikativa förmåga samt olika stilnivåer inom det arabiska språket. Efter avslutad delkurs ska den studerande kunna:

- identifiera olika språk- och stilnivåer inom arabiska och diskutera deras kulturpolitiska och språkpolitiska framväxt
- reflektera över elevernas behov av kommunikativa färdigheter i olika sammanhang och hur dessa kan utvecklas i undervisningen
- diskutera hur kulturbundna regler och uttryckssätt kan integreras i undervisningen
- analysera språkattityder på grupp- och samhällsnivå
- resonera runt sociolekter och stilnivåer i relation till elevernas kommunikativa färdigheter
- sammanställa kortare lektionsplaner med syfte att utveckla kommunikativa förmågor hos eleverna

Innehåll

Under kursen identifierar studenterna olika stilnivåer inom arabiska och resonerar runt hur detta kan påverka elevernas utvecklande av en kommunikativ förmåga. De reflekterar över elevernas behov av kommunikativa färdigheter på olika nivåer och på vilka sätt detta kan mötas i undervisningen. Huvudfokus i kursen ligger på språk i användning, samhällsaspekter av språk, och språkets roll för att skapa fungerande interaktion mellan individer. I kursen belyses metodologiska frågor relaterade till studium av processer och av komplexa företeelser och fenomen, så som språkpolitiska processer och språkattityder på grupp- och samhällsnivå och klassrumsinteraktion. Studenterna knyter sociolekter till de olika stilnivåer som finns i arabiska och diskuterar hur kulturbundna regler kan komma eleverna tillgodo i undervisningen. Studenterna omsätter sina kunskaper i kortare lektionsplaner med syfte att utveckla elevernas kommunikativa förmågor.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas genom en muntlig presentation och ett skriftligt arbete.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, material på engelska och/eller svenska förekommer. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 52,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Litteratur

Albirini, A. (2013). "Toward understanding the variability in the language proficiencies in the language of Arabic heritage speakers." *International Journal of Bilingualism*.

Albirini, A. m.fl.. (2011). "Grammatical features of Egyptian and Arabic heritage speakers' oral production." *Studies in second Language Acquisition*.

Brustad, K. (2000). *The Syntax of Spoken Arabic*, Georgetown University Press.

Einarsson, J. (2004). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur. VALDA DELAR.

Walldoff, A. (2017). *Arabic in Home Language Instruction: Language Acquisition in a Fuzzy Linguistic Situation*. (Avhandling)

Delkurs 3. Examensarbete 1 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan, 15 högskolepoäng

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska samt förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera forskningsresultat av relevans för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska. Vidare förväntas den studerande fördjupa sin förståelse för betydelsen av forskningsförankring i förhållande till kunskapsutveckling och verksamhetsutveckling inom ämnet modersmål: arabiska.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa fördjupade ämnesdidaktiska kunskaper om ett avgränsat område inom ämnet modersmål: arabiska omfattande områdets centrala forskningsproblem och aktuella forskningsbehov
- visa förmåga att självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och reflektera över tidigare forskningsresultat utifrån vetenskapsteoretiska såväl som didaktiska perspektiv
- genomföra en självständig litteraturstudie i form av en syntes och analys av tillgänglig kunskap inom ett avgränsat ämnesdidaktiskt område
- visa förmåga att i skriftlig och muntlig form presentera och argumentera för egna teser samt förhålla sig till kritik på ett sakligt och konstruktivt sätt analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv respons, peka på förtjänster såväl som tillkortakommanden.

Innehåll

Examensarbetet har en tydlig ämnesdidaktisk prägel och fokuserar på ämnet modersmåls vad-, hur- och varför-frågor. Examensarbetet innebär dels en fördjupning av de ämneskunskaper som studenten utvecklat under de inledande två terminerna, dels en förberedelse för den kommande yrkesverksamheten. Detta första examensarbete på grundnivå fungerar också som förberedelse för det avslutande examensarbetet på avancerad nivå. Utifrån en övergripande ämnesdidaktisk problemformulering, med tydligt syfte och specifika frågeställningar, genomförs en litteraturstudie där tidigare forskningsresultat undersöks med hjälp av lämpliga metoder. Genom undersökningen identifierar studenten ett kunskapsbehov inom det ämnesdidaktiska området som kan ligga till grund för det andra examensarbetet. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium.

Examinationsformer

Kursen examineras i form av ett vetenskapligt examensarbete som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp. Examensarbetet försvaras och diskuteras slutligen på ett ventileringsseminarium.

Behörighetskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 52,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Barajas, K.E., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013) Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar. Stockholm: Natur Kultur. (212 s). ISBN: 9789127134119.

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2014) Att skriva en bra uppsats. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Kursplan

Modersmål: arabiska IV, inklusive examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan, 30 hp, avancerad nivå

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ytterligare fördjupar såväl sina kunskaper i modersmål: arabiska och sin teoretiska medvetenhet inom ämnets olika delar som förmågan att kritiskt och självständigt tillvarata, analysera och systematisera egna och andras forskningsresultat av betydelse för den kommande yrkesutövningen som ämneslärare i modersmål: arabiska.

Delkurs 1 - Arabiska med didaktisk inriktning: multimodala verktyg och undervisning i arabiska, 7,5 hp

Delkurs 2 - Arabiska med didaktisk inriktning: arabisk litteratur, 7,5 hp

Delkurs 3 - Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan 15 hp

Delkurs 1 - Arabiska med didaktisk inriktning: multimodala verktyg och undervisning i arabiska, 7,5 hp

Lärandemål

Delkursen syftar till att de studerande utvecklar en god förståelse för multimodala verktyg och deras användning inom modersmålsundervisning. Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- beskriva och reflektera över centrala teorier inom området multimodalitet
- kritiskt reflektera över och diskutera användandet av multimodala verktyg i skolan med utgångspunkt i ämnesdidaktisk forskning
- argumentera för hur multimodala verktyg kan användas i olika lärsituationer
- skapa en lektionsplan utifrån ett avgränsat ämne och med inslag av multimodala verktyg.

Innehåll

Under kursen undersöker studenten vilka möjligheter det finns att använda multimodala verktyg inom undervisning av arabiska i relation till ämnets kursplan. Studenterna fördjupar sina kunskaper genom att läsa forskningslitteratur rörande multimodala verktyg i skolan och utvecklar kunskaper om och förståelse för de centrala teorier och metoder som finns inom multimodalitet. Avslutningsvis skapar studenten en lektionsplan utifrån ett valt ämne och med inslag av multimodala verktyg med syftet att studenten integrerar och använder de kunskaper som inhämtats under kursen.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas genom en muntlig presentation och ett skriftligt arbete.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, material på engelska och/eller svenska förekommer. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 82,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Litteratur

Bateman, J. m.fl. (2017). *Multimodality*, De Gruyter Mouton.

Bezemer, J. J. (2016). *Introducing Multimodality*, Routledge.

Bezemer, J. J. m.fl. (2016). *Multimodality, learning and communication a social semiotic frame*, Routledge.

Danielsson, K., & S. Selander. (2014). *Multimodala Texter i ämnesdidaktiskt Arbete*. Gleerup.

Edvardsson, J. m.fl. (2018). *Digitalisering, literacy och multimodalitet*. Studentlitteratur.

Jewitt, C. (2008). "Multimodality and Literacy in School Classrooms." *Review of Research in Education*, vol. 32, no. 1.

Jewitt, C. m.fl (2007).. "Pace, Interactivity and Multimodality in Teachers' Design of Texts for Interactive Whiteboards in the Secondary School Classroom." *Learning, Media and Technology*, vol. 32, no. 3.

Norris, S. (2012). *Multimodality in Practice: Investigating Theory-in-Practice-through-Methodology*. Routledge.

Rowell, J. (2013). *Working with Multimodality: Rethinking Literacy in a Digital Age*. Routledge, London.

Wedin, Å. m.fl. (2018). "Transspråkande och multimodalitet i grundläggande skriftspråksundervisning inom Sfi." *Pedagogisk Forskning i Sverige*.

Wedin, Å. & C. Hedman (2013). *Flerspråkighet, litteracitet och multimodalitet*. Studentlitteratur.

Wei, L. (2011). "Multilinguality, Multimodality, and Multicompetence: Code- and Modeswitching by Minority Ethnic Children in Complementary Schools." *The Modern Language Journal*, vol. 95, no. 3.

Tillkommer litteratur som studenterna väljer ut i samråd med läraren för egna inlämningsuppgifter.

Delkurs 2 - Arabiska med didaktisk inriktning: arabisk litteratur, 7,5 hp

Lärandemål

Delkursen syftar till att de studerande utvecklar en fördjupad förståelse för arabisk skönlitteratur från olika tidsepoker och genrer. Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- reflektera över begreppet arabisk litteratur och dess avgränsningar
- redogöra för ett antal stilbildande författarskap inom arabisk litteratur från för-islamisk tid till modern tid
- jämföra och analysera skönlitterära texter av olika slag i ljuset av deras specifika sociala och kulturella kontexter
- diskutera och reflektera över den världsbild som uttrycks i de skönlitterära texterna i relation till studentens vardag och i förlängningen i ett elevperspektiv
- redogöra för kvinnliga poeters och författares position och utgångspunkt i den arabiska litterära utvecklingen
- analysera olika sätt på vilka skönlitteratur kan användas i undervisning
- genomföra olika typer av jämförelser mellan arabiska och svenska litterära texter

Innehåll

Kursen inleds med en avgränsande fråga vad som ryms i begreppet arabisk litteratur och går sedan vidare med en genomgång av ett antal stilbildande författarskap inom prosa, poesi och teater från för-islamisk tid till modern tid. Kvinnors roll som författare och poeter lyfts fram och diskuteras i relation till de samhällsutmaningar som funnits. Inom delkursens ram behandlas skönlitteraturens roll med koppling till modersmålsundervisning och den studerande utvecklar sin förmåga att göra didaktiska ställningstaganden när det gäller litteraturundervisningen. Vidare utvecklar den studerande en kritiskförhållning till val av skönlitteratur för undervisningen i modersmål: arabiska. Genom textanalyser diskuterar studenterna hur den världsbild som kommer till uttryck i de litterära texterna speglas eller kontrasteras i den kontext eleverna befinner sig i och hur detta kan användas i undervisning.

Examinationsformer

Kursen examineras kontinuerligt genom aktivt deltagande på seminarierna samt genom skriftliga uppgifter. Kursen avslutas genom ett skriftligt arbete.

Arbetsformer

Kursen undervisas på arabiska, material på engelska och/eller svenska förekommer. Undervisningen bedrivs dels i föreläsningsform dels i seminarieform där studenten förväntas delta aktivt. Kursens uppgifter inbegriper samarbete med andra studenter.

Förkunskapskrav

Kurser inom modersmål: arabiska motsvarande minst 82,5 hp eller motsvarande kunskaper.

Litteratur

Arfwedson, G. B. (2006). *Litteraturredaktik från gymnasium till förskola: en analys av litteraturundervisningens hur-fråga med utgångspunkt från svenska didaktiska undersökningar i ett internationellt perspektiv*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

al-Ariss, T. (2010). "Hacking the modern: Arabic writing in the virtual age." *Comparative Literature Studies* 47:4.

Ingemansson, M. (2016). *Lärande genom skönlitteratur: djupläsning, förståelse, kunskap*. Lund: Studentlitteratur.

Jönsson, M. (2015). *Litteratur och läsning: litteraturdidaktikens nya möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.

al-Musawi, M. (2017). *Arabic literature for the classroom: teaching methods, theories, themes and texts*. Taylor and Francis.

Neuwirth, A. m.fl. (red.) (2010). *Arabic literature: postmodern perspectives*. London: Dar al-Saqi, .

Öhman, A. m.fl. (2015). *Litteraturdidaktik, fiktioner och intriger*.

Urval av arabisk skönlitteratur ca 500 sidor tillkommer.

Delkurs 3 – Examensarbete 2 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan, 15 högskolepoäng

Lärandemål

Delkursens övergripande mål är att studenten ska kunna genomföra en kvalificerad och självständig vetenskaplig undersökning med utgångspunkt i någon av ämnet modersmål: arabiskas didaktiska frågeställningar. Studenten förväntas vidare kunna bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område.

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- visa fördjupade kunskaper inom ett avgränsat språkdidaktiskt område och fördjupad insikt i områdets aktuella forsknings- och utvecklingsarbete
- med utgångspunkt i resultaten från Examensarbete 1 formulera en fördjupad språkdidaktisk frågeställning med tillhörande forskningsfrågor
- visa förmåga att utifrån en språkdidaktisk frågeställning självständigt och kritiskt systematisera, problematisera och analysera empiriskt material samt egna och andras forskningsresultat
- genomföra ett självständigt problemorienterat vetenskapligt arbete med tydlig forskningsanknytning, relevant teori- och metodanvändning, samt argumentation som vilar på vetenskaplig grund
- visa fördjupad förmåga att, med högt ställda krav på skriftlig och muntlig kommunikationsförmåga, presentera och argumentera för egna resultat samt förhålla sig till vetenskaplig kritik på ett professionellt och konstruktivt sätt
- visa fördjupad förmåga att analysera, värdera och diskutera andras vetenskapliga arbeten genom att, i form av tydlig konstruktiv kritik, peka ut styrkor och svagheter
- bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat språkdidaktiskt område med betydelse för yrkesutövningen

Innehåll

Detta andra examensarbete utgör en fördjupning av det språkdidaktiska problemområde som undersöktes i det första examensarbetet. Med stöd av handledare fastställs och vidareutvecklas frågeställningar, syfte med utgångspunkt i det kunskapsbehov som identifierades i det första arbetets litteraturanalyser. Vidare insamlas och undersöks ett empiriskt material med hjälp av lämpliga metoder och utifrån relevanta teorier. Resultatet av undersökningen analyseras och tolkas mot bakgrund av tidigare forskningsresultat och presenteras i form av en vetenskaplig uppsats, vilken kan kompletteras med andra redovisningsformer. Studenten försvarar sitt examensarbete och genomför en kritisk granskning av en medstuderandes examensarbete vid ett ventileringsseminarium. Slutligen presenterar studenten sina undersökningsresultat och slutsatser för partnerskolan och i förekommande fall för aktuellt partnerområde. Val av teoretiska perspektiv, vilka forskningsmetoder som används och behandlas och vilken litteratur som är mest ändamålsenlig styrs av det aktuella ämnesområdet och de frågeställningar som väljs.

Examinationsformer

Kursen examineras i form av en vetenskaplig uppsats som studenten presenterar och försvarar vid ett särskilt ventileringsseminarium, vid vilket studenten också opponerar på en medstuderandes examensarbete.

Arbetsformer

Undervisningen i kursen ges i form av föreläsningar samt obligatoriska seminarier och obligatorisk handledning, individuellt och i grupp.

Litteratur

Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna
<http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Forskning/3%20Regel/Forskningsetiska%20anvisningar%20f%c3%b6r%20examens-%20och%20uppsatsarbeten.pdf>

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2014) Att skriva en bra uppsats. Stockholm: Liber. (349 s.) ISBN: 97891471115102.

Stukát, Staffan (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. Lund: Studentlitteratur. (240 s). ISBN: 9789144052267.

Övrig litteratur väljs i samråd med handledaren för examensarbetet.

Kursplan

Verksamhetsförlagd utbildning i gymnasieskolan, 15 hp

Avancerad nivå

Lärandemål

Kursens övergripande mål är att den studerande ska utveckla fördjupade pedagogiska och ämnesdidaktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att såväl självständigt som i samarbete med verksamma lärare kunna leda den pedagogiska verksamheten inom de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- visa fördjupade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper som krävs för den egna undervisningen i relation till såväl elevgruppens som den enskilde individens utveckling och till verksamhetens mål,
- självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera såväl gruppens som varje elevs lärande och utveckling,
- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- observera, dokumentera, analysera och göra bedömningar av elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- med ett kritiskt förhållningssätt utifrån ämnesdidaktiska överväganden använda digitala verktyg i ämnesundervisningen och beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna,
- kommunicera och tillämpa skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna, olika jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv samt de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten tillägna sig färdigheter som är relevans för yrkesutövningen,
- med utgångspunkt i forskning och erfarenhetsbaserad kunskap kunna kritiskt värdera och reflektera över sitt läraruppdrag samt kunna formulera tydliga slutsatser för den egna professionsutvecklingen.

Innehåll

I kursen integreras de tidigare utvecklade ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaperna med det utbildningsvetenskapliga kärninnehåll som studerats under de föregående kurserna i pedagogiskt arbete genom att omsättas i pedagogisk praktik. Kursen består därför av verksamhetsförlagd utbildning som varvas med teoretiska studier och seminarier för att de studerande ska kunna utveckla ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt till såväl ämnesundervisningen som till sin egen utveckling mot ett professionellt lärarskap. Innehållet formas således av de frågeställningar de studerande möter under sin egen ämnesundervisning. Den studerande kopplar den egna undervisningen till egna och andras erfarenheter och relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten. Under kursen tar den studerande ett självständigt helhetsansvar för planering, genomförande och utvärdering av undervisning i båda de undervisningsämnen som ingår i utbildningen.

Examinationsformer

Den studerande bedöms fortlöpande under den verksamhetsförlagda utbildningen samt genom aktivt deltagande i uppföljande seminarier.

Arbetsformer

Kursens arbetsformer är verksamhetsförlagd utbildning och obligatoriska seminarier.

Förkunskapskrav Sociala relationer, konflikter och makt i grundskolan 7-9 (inkl 7,5 hp VFU), 15 högskolepoäng och Bedömning, betygssättning och specialpedagogik för ämneslärare, 7,5 högskolepoäng samt minst 60 högskolepoäng i ämne 1, 45 högskolepoäng i ämne 2 och 45 högskolepoäng i ämne 3, eller motsvarande kunskaper

Övrigt

Den verksamhetsförlagda utbildningen görs vid en grundskola åk 7-9 i minst två av utbildningens ämnen. Som riktmärke ska den studerande genomföra egen undervisning motsvarande minst åtta klocktimmar i veckan. Student som underkänts i VFU-kurs har rätt att genomgå kursen ytterligare en gång, dock inte fler än två sammanlagt. För nätbaserad kurs krävs att den studerande har möjlighet att kommunicera med ljud och bild via en dator eller motsvarande.

Litteratur

Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Skolverket (2011). Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Material från Skolinspektionen samt Skolverket som är relevant för ämnet, väljs i samråd med seminarieledaren.

Tillkommer artiklar och rapporter ca 50 s.